

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Historiæ Concilii Tridentini Liber Dvodecimvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11665

HISTORIÆ CONCILII TRIDENTINI LIBER DVODECIMVS.

ARGVMENTVM.

PATRVM labores ad decimamtertiam Sessio-
nem parandam. Examen eorum, quæ Suavis
scribit de primordiis & progressibus Iurisdic-
tionis Ecclesiasticæ, de appellationibus, & de-
gradationibus quas vocant. Sessio decimater-
tia. Emendationes & definitiones de Eucha-
ristia in Sessione promulgata; responsionesque ad obiecta Suavis.
Quatuor articulorum prorogatio, ut Protestantes audirentur; ac
fides publica securitatis illis data. Accessus ad Synodum Oratorum
Septemviri Brandenburgici, qui eius nomine obedientiam offerunt.
Responsio, in Sessione reddita superiori libello Gallie Regis. Ses-
sio decimaquarta de Sacramentis Pœnitentiæ, & Extremæ Un-
ctionis. Mendacia super his, & errata Suavis. Disciplina corre-
ctionis ibi pariter confecta; & quæ Suavis de illis disputat.
Transitus Bohemia Regis. Aduentus ad Synodum Legatorum tum
Ducis VVirtembergici, tum quarundam liberarum Ciuitatum
Protestantium, tum etiam Septemviri Saxonis. Vehemens contro-
uersia, sed dirempta, de ratione quâ essent illi admittendi atque ac-
cipiendi. Enormia eorum postulata. Sessio decimaquinta, vbi De-
cretorum sanctio illis petentibus est prorogata; & amplissimæ se-
curitatis tabulæ iterum Protestantibus concessæ.

Pars II.

L1

CAPVT

Historia
Concilii Tri-
dentini
liber 12.
Sessio
XIV.

1551.

CAPVT PRIMVM.

Parata à Patribus Fidei Decreta ad futuram Sessionem. Varia
confutantur, minorum Theologorum & Episcoporum
disputatiombus à Suauis imputata.

Æc euentuum series animos in ancipiti quadam & curiosa de Concilij progressibus expectatione suspendit. Hinc enim eorum, qui conuenerant, frequentia & dignitas, simulque deliberata voluntas ex umbra ad solem prodeundi, ingentia quæque pollicebantur: hinc verò solemnes Gallici Regis obauntiationes, proximi que belli tumultus, dubitationem iniiciebant, ne rapis hæc aduersæ procellæ impetu abrepta in syrtes impingeret.

^a Ex A. 815.
^b Ex Diario,
8. Septembris.

Proximo Sessioni die^a Theologis traditi fuere articuli exagitantij. Octauo Septembris^b cœpta sunt proferri sententiæ. Omnium primi dixerunt Didacus Lainius, & Alfonsus Salmeron, Pontificij in Concilio Theologi: deinde Ioannes Arza, Cælareus pariter Theologus, & suo ordine subinde reliqui, & plurimi & illustres. Magni laboris non fuit Canones ad definiendum concinnare: adhibita quippe Bononiæ cura res aptè digesserat; & ea quæ hîc sancienda erant, haud perinde se habebant ac Iustificationis articulus, à veteribus Conciliis parum explicatus, breuiterque perpenfus ad id usque temporis à Scholasticis; sed firmanda erant Eucharistiæ ceterorumque Sacramentorum dogmata, de quibus abundè locuta fuerant Concilium Lateranense sub Innocentio, Constantiense, & postremò Florentinum, & à Scholasticis copiosè disputatum in 4. Sententiarum, conuenientibus inter se de iis cunctis capitibus, in quibus agitabatur damnatio nouæ doctrinæ, quam commenti fuerant Zuinglius, Lutherus, & alij eorum asseclæ, qui in nouandi genere ambitiosè studuerant se inuentiones diuersarum hæresum venditare. Articuli ergo trutinæ expositi hi decem fuere:

In Eucharistia non esse reuera corpus & sanguinem, neque diuinitatem D. N. Iesu Christi, sed tantum ut in signo.

Exhiberi in Eucharistia Christum; sed spiritualiter tantum manducandum per fidem, non autem sacramentaliter.

In Eucharistia esse quidem corpus & sanguinem D. N. Iesu Christi, sed simul cum substantia panis & vini: ita ut non sit transsubstantiatio, sed unius hypostatica humanitatis, & substantiæ panis & vini: ita ut verum sit dicere: Hic panis est corpus meum, & hoc vinum est sanguis meus.

Eucha

*Eucharistiã institutam esse ob solam remissionem peccatorum. in 101
Christum in Eucharistia non esse adorandum, neque festis venerandum,
neque in processionibus circumgestandum, neque ad infirmos deferendum:
& eius adoratores esse veros idololatrias.*

Non esse referendam Eucharistiã in sacrario, sed statim consumendam, & presentibus dandam: & aliter facientes abuti hoc Sacramento. Neque licere, ut quis seipsum communicet.

In hostiis, seu particulis consecratis, post communionem remanentibus, non remanere corpus Domini, sed tantum ibi esse dum sumitur, non autem ante vel post sumptionem.

De iure Divino esse, sub utraque specie etiam populum & paruulos communicare: & propterea peccare eos, qui cogunt populum alterã specie uti.

Non contineri sub altera specie quantum continetur sub utraque; neque tantum sumere communicantem sub altera specie, quantum sub utraque.

Solam Fidem esse sufficientem preparationem ad sumendam Eucharistiã: neque ad id confessionem esse necessariam, sed liberam, præsertim doctis. Neque teneri homines ad communionem in Paschate.

Post singulos articulos hæreticorum loca apponebantur, vnde illi de prompti fuerant, & interdum ij qui hæreticos impugnantes id affirmabant ab aduersariis dictum.

3 Hæc in dicendis sententiis ratio Theologis fuit præscripta:

Ut illæ è sacris Litteris, ex Apostolicis traditionibus, ex Conciliis approbatis, ex Constitutionibus, ex auctoritate summorum Pontificum, è SS. Patribus, ex communi Ecclesiæ Catholicæ consensu colligerentur:

Breuitatem seruent, & à quæstionibus superuacaneis & inutilibus, atque à proteruis contentionibus abstinerent:

Ut primus dicendi locus daretur Theologis à Romano Pontifice, secundus à Cæsare missis; post eos Clericis non Regularibus, pro acceptæ laureæ antiquitate; & postremò Regularibus, prout cuiusque Ordini deberetur.

4 Equidem hic non omittam artem quamdam à Suauis sæpius vsitatam lectoribus detegere. Hic semper nauus & industrius ad Catholicorum dogmatum firmitatem debilitandam, varias refert peculiare opiniones Thomistarum & Scotistarum in iis explicandis effatis, de quibus utriusque conueniunt: & quoniam huiusmodi variorum opinionationes in certis dogmatibus explicandis semper dubiæ sunt, validisq; oppositis argumentis obnoxia, quorum vi per tot sæcula Scholæ in contraria sunt distractæ; conatur ille persuadere, ab utriusque doctrinæ sectatoribus fuisse laboratum, ut peculiaris

*Historia
Concilij Tri-
dentini
lib. 12.
cap. 1.*

1551.

ipforum sententia pro vera ab Ecclesia declararetur, adeoque vt in Concilio ceu Fidei articuli stabilirentur non solum quæ Deus reuelasset, sed quæ homines cogitassent. Profectò vel maximè alienum ab eorum Patrum mente id fuit, quemadmodum licet cognoscere non modò ex Actis, in quibus quod spectat ad eam de qua scribimus tempestatem, habentur affatim minorum etiam Theologorum sententiæ; & tamen nihil extat ex iis quæ Suauis confingit, sed ex ipsis definitionum verbis, quæ omnia adeò sunt circumspecta, vt interdum Patres religiosius anxij fuisse videantur in exquirendis verborum formulis, remotis ab omni specie labis cuiusque Theologicarum classium inferendæ: atque hac de causa nihil decretum fuit de modo, quo Christus in Sacramento præsens est, nec de gratia, æqualisne illa, an maior infundatur homini Eucharistiam sub vtraque specie recipienti, præ illo qui sub vna tantum specie eam sumit, nec de alijs huiuscemodi controuersijs.

Dein exponit ille pro suo more aliquid obiectum articulis postea firmatis: alienam tamen personam induens dicit, Aliquibus ex illis Theologis minimè placuisse, vt statueretur tamquam Fidei pronuntiatum, Christianos obligari ad suscipiendum in Paschate Sacramentum Eucharistiæ, cum planè nouum sit, sanctionem Ecclesiæ tamquam dogma Fidei declarari. Sed res ita contigit: Quidam, ceu Ioannes ab Ortega Franciscanus Hispaniensis Theologus, à Carolo missus, dixit, articuli oppositi proscriptio adiiciendam esse explanationem aliquam, quandoquidem præceptum non Diuinum, sed Ecclesiasticum erat. Quidam etiam, ceu Ambrosius Pelargus Dominicanus, Septemviri Treuirensis Theologus, ob eandem rationem censuit, articulum esse schismaticum potius quàm hæreticum: sed reliquus confessus anathemate damnandum putauit, in quod postea omnes conuenere: & meritò quidem; nam si viueret Suauis, qui quod obiectum est, non quod responsum, narrat, ac proinde aduersi argumenti vim comprobare videtur, eum percontaret, nouumne sit, in illum tamquam in hæresis suspectum agi, qui ferè numquam diebus festis Sacrificio intersit, qui feriâ sextâ & Sabbato carnibus citra necessitatem vescatur? Absque dubio id nouum non est: at ea suspicio in quo nititur? in eo planè, quòd dubitetur an hic verè credat ea legitimè fuisse sancita, cum eadem alioqui tam sint obseruatu facilia, vt ipforum violatio, præsertim assidua, nequeat adscribi violentiæ cupiditatis, quæ conscientiæ retinacula perrumpat. Quod si huiusmodi reus fateatur, se ereditisse ea licitè committi, hæresis profectò damnabitur. Quo autem iure, quando

ca

ea cuncta opera legem violant non Christi, sed Ecclesiæ, quæ noua dogmata per Fidem credenda reuelare non potest. Sed quid facilius, quàm percipere, huiusmodi hæresim in ea persuasione sitam esse, quâ putetur, non fuisse à Christo traditam Ecclesiæ potestatem eas leges condendi, quæ potestas in sacris Paginis, Apostolicisque traditionibus continetur? siquidem perspicuum est, ubi potestas huiusmodi admittatur ab eo qui legem violauit, cum ab eodem dubitari non possit, an reipsâ latæ fuerint leges illæ; neque pariter dubitatum iri, liceat necne sibi ea patrare. Porro certum est, Deum in reuelanda potestate à se Ecclesiæ tributa præcipiendi ea, quæ ad salutem profutura arbitretur, voluisse, vt in Ecclesia non hæc tantummodo vniuersalis auctoritas crederetur, quæ sola credita parum conduceret ad fidelium opera dirigenda; sed ea quoque peculiari auctoritas ad ea peculiaria præcepta, quæ reipsâ fuerunt ab Ecclesia imposita, & diuturno fidelium confessu recepta.

6 Præterea dum Suauis narrat, Præsides indixisse Theologis, sicuti memorauimus, eorum sententias auctoritate Scripturarum ac Patrum esse firmandas; addit, Italis hoc doluisse, perinde quasi hoc pacto ipsorum Theologiæ, in Germanorum Belgarumque gratiam, dedecus constaretur. Verùm in hoc ipso confingendo non occurtebat Suauis, huiusmodi normam ad expendendas doctrinas non potuisse nouam accidere, quippe eam prius vsurpatam in argumento peccati Originarij, Iustificationis, & in Religionis articulis antea sancitis? An non meminerat, aut ignorabat, tot in ipsis fuisse producta sacra Scripturæ, Patrum & Conciliorum testimonia, vt multis opplendis voluminibus suffecissent? Non in memoriam recurrebat, inter eruditissimos viros in confessu præterito fuisse Hieronymum Seripandum, & Ambrosium Catharinum ex Italis? Num fortè antiquitatis Ecclesiasticæ ignari inter Italiæ filios duo illi Purpurati Alexander & Contarenus, qui paulò antea in eo negotio desudauerant? Præterea cur tantum tunc Septentrionalibus tribuit, vt Hispanorum oblitus sit, inter quos aderant Synodo Melchior Canus, tam vberis & tam selectæ eruditionis Theologus, quàm clarè liquet ex aureo ipsius libro *De locis Theologicis*, & duo supra laudati Lainius & Salmeron, quorum posterior ex iis quæ copiosè scripsit, ostendit quàm multa legerit; prior verò non dubitauit affirmare, se nullum è scriptoribus in Concilio producturum, in cuius vniuersis voluminibus verba singula non lustrasset? Sed quoniam in præsentia laus eruditionis in Germania Galliaque plurimum floret, tunc verò Gallici Theologi Synodo non interuenerant, idcirco studet Suauis

Historia
Concilij Tri-
dentini.
Lib. 12.
Cap. 1.

1551.

comminisci quidquid minuat existimationem Italiae, quæ Catholicæ Religionis, eiusque summi Præsidis regia est: nempe unius pariter in utramque parentem, quarum altera ipsum generauerat, altera generauerat: quali postea non idem conpexerit ætate suâ utramque illarum mirificè irradiatam duobus illis eruditionis Ecclesiasticæ luminibus Baronio & Bellarmino, natis in Italiae sinu, & inter Ecclesiæ Senatores adoptatis. Ceterum quis ambigat, absolutâ Theologiâ opus esse ad Diuina oracula intelligenda, & lectione sacrorum interpretum, quippe qui peculiari luce diuinitus illustrantur, & simul ratiocinationis operâ, quæ pariter lumen quoddam est à Deo nobis traditum, ut in rem nostram illo utamur in cunctis rebus, quæ nobis à Deo proximè aperteque seu per naturam demonstratæ, seu per Dei verbum reuelatæ non sunt. Hinc videmus, tam frequenter ac feliciter fuisse lumen illud ab antiquis Patribus adhibitum in suorum temporum hæreticis refellendis. Quoniam verò humanæ mentis imbecillitas idonea plerumque non est ad sublimem in utroque simul studio gradum obtinendum, hinc fit, quod cœtus habeantur, in quibus, pro eo quod Aristoteles in Politicis obseruat, ex multis mediocribus excellens quiddam confletur. Quemadmodum in diuitiis contingeret, ex collata in vnum pecunia centum ciuium mediocriter locupletium; seu, ut similitudinem ab eodem Philosopho propositam producamus, cuiusmodi erant in epularum copia publica conuiuia, in quæ plurimi, sed modicum quisque, symbolum conferebant. Eapropter in Synodis Oecumenicis, quò multi Theologi confluunt, quamuis plerique non omnibus absoluti numeris, cum alicui ad speculanda subtiliora acumen desit, alij copiosa lectionis suppellex, & alius in alio doctrinæ genere penuriam patiatur; conficitur tamen quædam veluti Zeuxis Helena, quia ab eorum vnoquoque ea pars operi confertur, quæcumque & quantalacumque illa sit, quæ in singulis singulariter excellit. Ecquid tandem ipse Oceanus est, nisi plurimarum aquæ guttarum congregatio?

CAPVT

CAPVT II.

1551.

Varia disputata & expensa à minoribus maioribusque Theologis de articulis Eucharistiæ; ac præcipuè de præmittenda ante illius sumptionem peccatorum confessione.

- 1 **P**rolixum ac laboriosum foret, minutim referre quæ à tot Theologis producta sunt: aliquam eorum particulam indicare, satis erit ad ea recensenda, quæ per illud examen confecta sunt. Sanè in eo statutum est, ut fieret partitio capitum, quæ memorauimus, in illa quæ de communi sententia erant absolute damnanda, & in illa, ad quæ damnanda videbatur aliqua declaratione opus esse.
- In priori classe fuerunt primum, tertium, quintum, sextum (dempta eà parte, quæ mox recitabitur) septimum & octauum; in altera continebantur quæ subsequuntur.
- 2 Secundum, in quo dicebatur: *Exhiberi in Eucharistia Christum, sed spiritualiter tantum manducandum per fidem, non autem sacramentaliter.* Iste articulus (reponimus hic & continenter deinceps verba confecti breuiarij) videtur ferè omnibus ut superfluum omittendus, tum quia continetur in primo articulo, tum quia sacramentalis sumptio à nemine hereticorum negatur. Quidam etiam admonuit, hunc articulum esse hereticum, & damnari deberi sub his verbis: Non exhiberi Christum sacramentaliter, nisi exhibeatur spiritualiter; & dicit habere auctorem Oecolampadium.
- 3 Quartum, id est: *Eucharistiam institutam esse ob solam remissionem peccatorum:* Quia, ut aliqui dicunt, illa dictio, *solam*, non asseritur ab hereticis, & absque eadictione articulus iste esset Catholicus, cuperent illum silentio præteriri à Synodo. Multi verò contra senserunt, & vellent omnino eum damnari, remanente dictione *solam*, siue præcipue.
- 4 Illa pars sexti articuli, in qua dicitur: *Non licere, ut quis seipsum communicet:* Placeret aliquibus, ut damnaretur sub hac forma: In nullo casu, etiam necessitatis, etiam Sacerdoti celebranti, licere ut quis seipsum communicet. Quidam etiam admonuit, esse considerandum, quod aliqui Doctores dicunt, non licere laico, etiam in casu necessitatis, seipsum communicare; sed tutius esse abstinere, & sumere Eucharistiam in voto.
- 5 Nonum: *Non contineri sub altera specie, quantum continetur sub utraque; neque tantum sumere communicantem sub vna specie, quantum sub utraque.*
- Prima pars huius articuli ab omnibus iudicatur damnanda, intelligendo
cam.

1551. *eam quoad Sacramentum: secunda vero pars ab aliquibus non censetur haeretica, intelligendo eam de gratia, cuius plus aiunt percipi à communione sub utraque, quam sub vna. Quamplures contra senserunt. Aliqui ceperunt ita formari articulum, ut in eo non fieret mentio de gratia, sed tantum de Sacramento, ut scholasticae disputationes fugiantur.*

Inter Theologos, qui putabant plus gratiae conferri sumenti Eucharistiam sub utraque specie quam sub vna solum, competo in Actis fuisse Melchiorum Canum, Antonium Vglia Franciscanum Hispaniensem (qui arguebat, uti Sacerdos maiorem obtinet dignitatem, duplicique obstringitur mandato, itidem decere ut duplici gratia donetur) & Sigismundum Fedrium eiusdem Ordinis.

Decimum: *Solam fidem esse sufficientem preparationem ad sumendam Eucharistiam, neque ad id confessionem esse necessariam, sed superfluum, praesertim doctis: neque teneri homines ad communionem in Paschae. Prima & tertia pars huius articuli fuit ab omnibus simpliciter damnata: secunda vero sub dubitatione dimissa: quoniam quidam dicebant, confessionem non esse necessariam ad dignam Eucharistiae sumptionem, habita copia Confessoris, ubi esset conscientia peccati mortalis, sed sufficere contritionem cum voto confessionis faciendae tempore suo: & ideo non esse damnandam partem huiusmodi. Alij autem dicebant, confessionem simpliciter necessariam, ac per hoc partem illam esse ut haeticam damnandam. Tertij vero ut erroneam, scandalosam, & ad manifestum animarum interitum perducentem, ac indignam sumptioni Eucharistiae ostium aperientem (ut quotidiana probant exempla) eam damnandam asseriebant.*

In monumentis legi, huiusce articuli damnationi obstinisse Melchiorum Canum, testificantem, huiusmodi doctrinam fuisse traditam à Caietano, ab Adriano Sexto, & à Roffensi, in articulo decimo sexto aduersus Lutherum, à Petro Paludano, à Richardo, super quarto Sententiarum, distinctione decima septima, à Theophylacto in prima ad Corinth. cap. 11. à Ioanne Chrysostomo Homil. 18. in c. 10. ad Corinth. & à Panormitano in c. *De ordine*, tit. *De celebr. Missae*. Quà opportunitate lectores moneo, cum à me testimonia referuntur ut ab alijs producta, mihi propterea non esse animum affirmandi, allatos scriptores loqui secundum eorum sententiam, qui ipsos adducunt. Professus est tamen Canus, se in ea sententia non esse, quando illi contraria colligebatur ex Ecclesiae traditione; eademque erat Eusebij opinio lib. 6. cap. 15. Historiae Ecclesiasticae de Philippo Augusto, & Nicephori in Historia tripartita lib. 6. cap. 2. & S. Cypriani in lib. 3. Epistolarum, in libello *De lapsis*, & in libello *De dogmatibus Ecclesiasticis*, cap. 13. & Vgonis lib. 2. *De Sacramenti*.
Effe

1551.

Esse igitur damnandum articulum, sed non tamquam hæreticum; id verò quoniam pacto, & quâ formâ, ad sanctæ Synodi prudentiam spectare.

8 Fufius sermonem habuit Martinus Olavius, Augustani Cardinalis Procurator, dicens, arbitrari se, præmittendam noxarum ex-homologesim, ob varios abusus qui oriebantur ex licentia, quam oppositæ sententiæ sectatores sibi arrogabant; nolle tamen, vt id ceu necessarium statueretur.

Ambrosius Pelargus censuit adiiciendum, *habitâ Confessarij copiâ*. Opinioni Caietani omnino adhæsit Reginaldus à Genua Dominicanus. Franciscus Villarua è S. Hieronymi familia Hispanus, Archiepiscopi Granatensis Theologus, existimauit, huiusmodi obligationem non ex Diuino mandato, sed ex laudabili Ecclesiæ consuetudine profectam.

9 Collectæ in breue compendium sententiæ, responsionesque minorum Theologorum, Patribus communicatæ fuere die 17. Septembris, & vigesimoprimo in congressibus generalibus sententiæ ab illis profertæ cœptæ. Sed antea æquum duxit Legatus quædam monere, vt suæ conscientiæ satisfaceret.

Sibi minimè videri, in nouo articulo quidquam definiendum, æqualisne an maior gratia impertiretur ei, qui vtramque speciem præ illo qui vnica solùm acciperet; propterea quòd complures Doctores inæqualitatem habebant pro vera, & Concilio satis erat hæreses prohibere, in quo plurimum adhuc operæ supererat, scholasticis quæstionibus relictis. Præterquam quòd nec etiam opportunum fuisset, vt ad inæqualitatem propenderent, ne fieret laicorum in Sacerdotes commotio, quasi fraudarentur ab ipsis eâ maiori gratiâ, quæ duarum specierum susceptioni tribuitur.

De decimo: Vtrum antequam Eucharistia sumatur, necesse sit peccata confiteri, cum vtrunque multi grauissimi que scriptores ad-sint, videri sibi, positionem allatam simpliciter reiiciendam, statuendumque, vt vnusquisque, antequam Eucharistiam sumeret, obligaretur omnino ad noxas confitendas: vbi enim aliter fieret, magnum periculum adiretur; idque tamquam dictum in scandalum trahens damnabatur. Nihil tamen se dubitare, quin Patres ea essent consilia suscepturi, quæ Christianæ Reipublicæ prodesse plurimum.

10 His dictis, Tridentinus, cui dicendi proximè ius erat, articulos damnauit: sed vnâ suasit, denegandam non esse Germanis, etiam Catholicis, vtriusque speciei sumptionem; plurimis ex

Pars II.

M m

commu-

Historia
Concilij Tri-
dentini.
Lib. 12.
Cap. 2.

1551.

communi bono rationibus adductis, quas alibi referemus, ubi hæc de re sub Pio IV. ex professo consilium habitum est. De nono articulo censuit, nullam de gratiæ æqualitate aut excessu mentionem faciendam. Et supra decimo, qui spectabat ad culpas ante Christi Corporis sumptionem Confessione expiandas, auctor erat, ut adderetur, *habita Confessionis copiâ*, aut saltem in voto.

In eandem ferè sententiam locuti sunt duo Septemviri, qui, sicut dictum est, iam accesserunt, & Episcopi Zegabriensis ac Viennensis, Regis Romanorum Oratores. Verùm Archiepiscopi Turritanus & Granatoris, & summus Augustinianorum Moderator, existimarunt plus gratiæ conferri per sumptionem vtriusque quam vniciæ speciei. Reliqui ferè omnes aut in contrariam abierunt, aut simpliciter eam quæstionem omittendam affirmarunt. Tandem ita potior sententia fuit, in vtraque sumptione gratiam æqualem recipi: sed simul satius duxit, omnem ea de re mentionem prætereundam.

Quod verò in articulo decimo spectabat ad obligationem confitendi peccata, priusquam Eucharistia perciperetur, magna fuit inter Patres opinionum varietas, perinde atque inter minores Theologos fuerat. Sed plerique arbitrati sunt, eam antecedentem confessionem ita esse necessariam, ut tamen opinio contraria notam hæresis haud acciperet.

Nouem itaque Patres ex doctioribus primariisque delecti sunt, qui Decreta conficerent; & quod attinebat ad postremum caput, hæc verbis Canon ab illis concinnatus fuerat: *Si quis dixerit, solam Fidem esse sufficientem præparationem ad sumendum dignissimum sanctissime Eucharistiæ Sacramentum, anathema sit. Et, ne hoc Sacramentum indignè, atque idè in mortem & condemnationem sumatur, statuit & declarat ipsa sancta Synodus, illis, quos conscientia peccati mortalis grauat, necessariò præmittendam esse Confessionem Sacramentalem. Si quis autem contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter asserere, seu publicè disputare præsumpserit, eo ipso excommunicatus existat.*

Forma Canonum ad Patres relata est Kalendis Octobris, & die sexto conuenerunt ad dicendas sententias; quæ à singulis proferebantur, iis exceptis, qui Canones confecerant, cum ipsorum esset, sui operis rationes solum adducere, si quid ab aliis obiectum fuisset. Quoniam igitur quibusdam vox illa publicè displicebat, Cornelius Mussus Episcopus Bituntinus respondit, appositam eam fuisse ad euitandam populi offensionem; priuata siquidem de eo disceptatio interdicta non erat. Alij alia aut adiucienda aut mutanda censebant, huic vel illi sententiæ fauentes; præsertim verò multi cupie-

cupiebant memoratam particulam, *habitâ Confessarij copiâ.*

15 In reliquis Canonibus, quod in eo confesso, meo iudicio, maioris momenti fuit adnotatum, illud est, cum tertius Canon ita fuisset conformatus: *Si quis dixerit, sub qualibet specie, & sub qualibet ipsius parte non contineri totum Christum, sit anathema;* Ioannem Æmilianum Hispanientem, Tudatanum Antistitem, monuisse, ut adiceretur, *factâ separatione:* siquidem variabant sententiæ, an Christus esset sub qualibet particula hostiæ integræ: atque ita effectum est. Et quamvis exemplari postea reformato Turritanus opponeret, per adiectas voces indicari, id ante separationem verum non esse; ac proinde ut illæ deleterentur deposcerent Constantiensis ac Stabien-
sis; quin etiam Lancianensis vellet, ut ampliandis particula etiam apponderetur: his tamen omnibus restitit Bituntinus, qui vnus è selectis Patribus erat; admonuitque, solas hærefes esse damnandas, non item Scholasticorum sententias definiendas. Quod libentiùs refero, quia Doctor aliquis tradidit, magis ad Fidei dogma pertinere, totum Christum esse sub qualibet particula ante separationem quam post, & iis vocibus *factâ separatione* idem significari, quod *etiam factâ separatione.*

16 Cum itaque Canones à delectis Patribus reconcinnati fuissent, is qui ad Confessionem spectabat, ita propositus est: *Et ne tantum Sacramentum indignè, atque ideo in mortem & condemnationem sumatur; statuit & declarat ipsa sancta Synodus, illis quos conscientia peccati mortalis grauat, quantumcumque etiam se contritos existiment, habitâ copiâ Sacerdotis, necessario præmittendam esse Confessionem Sacramentalem. Si quis autem contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter asserere, seu etiam publicè disputando defendere præsumpserit, eo ipso excommunicatus existat.*

17 Verumtamen propositâ quam attulimus formâ simul cum doctrinæ Decretis, quæ Patres designati contexuerant in generali cœtu 9. Octobris, Turritanus censuit Canoni adiciendum: *Nisi adsit ingens necessitas: Stabienensis hanc aliam appendicem poposcit, quando scandalum non vetet: alij verò has illasve restrictiones optabant, quæ omnes haud satis à reliquis comprobata; solum vox illa Sacerdotis in vocem Confessarij est permutata, quam Iacobus Naclantus Episcopus Clodiensis proposuit; propterea quòd non inest cuiilibet Sacerdoti confessionis audiendæ potestas. Et quamquam Mussus, quippe vnus ex delectis Patribus, responderet, vocem Sacerdotis loco Confessarij vsurpari à Synodo Constantiensi; ea tamen cautio à Clodiensi adducta probationem obtinuit: &, quantum arbitror, ratio fuit, ne crederetur huiusmodi obligationi locus esse,*

M m 2

quando

Historia
Concilii Tri-
dentini
lib. 12.

capitulum
II.

1551.

quando adesset Sacerdos, tamen non præditus auctoritate absol-
uendi hominis, qui ad sacram mensam accedit. Quamobrem cum
& is & alij Canones ac Decreta à designatis Præsulibus emendata
fuisent ex postrema Patrum censura, Canonis nuper allati tenor,
pro eo ac legitur in præsentia, probatus est. In Decretis formandis
Natura imitanda est in informatione viuentium, quæ omnem mu-
sculum, omnemque fibram summa cum ratione disponit: quam-
uis enim ea sint parùm speciosa, semper tamen sunt plurimum
operosa.

C A P V T III.

*Expenduntur Suauis effata de primordiis progressibusque
iurisdictionis Ecclesiastica.*

IN reparandæ disciplinæ negotio decretum fuit, vt continuare-
tur submotio obstaculorum, quibus Episcopis mansio in suis se-
dibus præpediebatur: inter ea potissimum esse illi affirmabant
exercendæ iurisdictionis impedimentum. Hinc Suauis occasione
captâ, originem progressumque iurisdictionis Ecclesiasticæ longè
digressione prosequitur; in qua more suo multa pronuntians, ni-
hil probans, instar oraculi tria persuadere, & in lectorum animis
imprimere conatur.

Primum est: Episcoporum auctoritatem in controuersis diri-
mendis sine consensione tum Presbyterij ex clericis conflati, tum
deinde generalis cuiusdam, etiam laicorum, conuentus, ortam esse
ex ignauia populorum, ab huiusce curæ onere abhorrentium, & ex
ambitione Præsulum huic auctoritati inhiantium.

Secundum: Huiusmodi iurisdictionem principio fuisse volun-
tariam cuiusque, qui eorum iudicio se sponte committeret; postea
verò ex Cæsarum Principumque succedentium priuilegio factam
esse necessariam, &, sicuti loquuntur Iurisconsulti, *constitutam*:
quam postmodum ipsi Ecclesiastici adeò confirmarunt, vt eam sibi
arrogent, nihil ferè ab ipsis Principibus pendentem, & à Christo si-
bi proximè collatam.

Tertium est: Romanum Pontificem, Ecclesiâ sub iugum actâ,
ad se per tyrannidem abripuisse quidquid Episcopi mille & recen-
torum annorum spatio sibi acquisierant, *constitutum in medio civili
regiminis alio regimine, quod à civili non penderet, aduersus quàm quisquis,
qui de regimine scripserit, fieri vniquam posse cogitauerit.*

Duo sunt, quæ Suauis stylo præcipuè fauent. Alterum, quòd po-
pulares

pulares opiniones disseminet. Etenim populi mens cum ab utilitate magis moueatur quam à ratione, uti quam nec æstimat, neque percipit, verum putat quidquid sibi conducibile videtur, probatione minimè quaerit. Mihi verò, ad veritatem contrariam efficaciter digneque stabiliendam, opus foret aliud volumen contexere, in quo congererem quæ tot illustres viri de industria ea de re disputarunt. Alterum est, quòd non modò Suauis non cauet ne vllum lædat, sed intendit multos laceffere, & rem Christianam perturbare. Proinde quidquid ipsi libuit, proferre licuit, cum id animo agitaret, ut ipsius libri ducturi essent vitam quasi grassatorum, qui se non abstinere ab eo, quod ipsis odia proscriptionesque variis in regionibus pariat, cum satis illis sit, per eas excurrere non tamquam hospites, sed tamquam hostes. Contrà verò quod mihi proposui, est pax Christianorum, nollemque & ipsos hæreticos vulnerare, sed conciliare, nisi quantum eorum vulneratio necessaria est vel ad iustam defensionem, vel ad Catholicos ab ipsorum aggressionibus vindicandos. Multò odiosius mihi est, inuidiosas disputationes ingredi de profana potestate, cuius dissensionem à sacra inter maximas calamitates numero, quas pati possit Ecclesia, hoc est corpus illis membris compactum, quorum Christus est caput: quâ planè ratione accideret corpori naturali, in quo dextrum ac sinistrum brachium inter se concertarent, seque inuicem percuterent. Satis itaque mihi est eam tueri veritatem, quam extra omnem contouersiam omnes Catholici fatentur, prætermittis aliis ambiguis lubricisque quæstionibus.

6 Ac primò quidem de iurisdictione Episcoporum, è communitate Fidelium haud pendente, alibi contra Suauem fuscè disserui; adeoque satis hîc habeo, ea breuiter in lectoris memoriam reuocare: cum homo sit animal adeò dominandi cupidum, adeoque obtemperandi impatiens, nullo pacto fieri potuisse, ut Episcopi viribus inermes in suis cunctis Diocæsisibus, vniuersisque Christiani Orbis regionibus populos inducerent ad seipfos spoliandos, prout Suauis compminiscitur, possessà iurisdictione, nisi compertum fuisset omnibus, id rectè administrationi necessarium esse. Atque hoc concessio, duæ consecutiones extemplò dimanant: altera, ita fuisse ab ipso Christo constitutum; nisi velimus nobis persuadere, ab eo fuisse quamdã formam regiminis inductam quæ perdurare non posset, ac proinde cogerentur homines in omni plaga aliam præstantiorem ordinare. Secunda consecutio est, vnumquemque hoc regimen inuertere molientem seditionis habellum esse, & conniti-

1551.

Lib. 1. de
Consider.
cap. 5. &
epist. 256.
cuius initium
est, Non est
luc.

Christi cultoribus adimere administrationem illam, quam non in vno alterove loco, sed in cunctis Christianæ Reipublicæ oris illi vniuersi tamquam necessariam & putarunt & receperunt, eandem ipsam tredecim iam aut quatuodecim sæcula, si Suauis credimus, exercentes. Porro quod potior Episcoporum cura sit animarum cultura, quam fori administratio, vsque adeo certum & omnibus in confesso est, vt licuisset Suauis suo labori parcere in petendo huius rei testimonio ab ætate atque auctoritate Augustini; breuiori itinere potuisset sistere in Bernardi ætate, iis productis, quæ ad Eugenium Pontificem ille scripsit, quando iam Ecclesiastica hierarchia tum ad minores tum ad maximum Pontificem relata, eadem ratione, etiam secundum Suauis chronologiam, quæ in præsentia administrabatur. Quin planè ne vno quidem passu suam extra ætatem vagatus, per eos annos quibus Romæ adfuit, si conciones vniuersam in Apostolico palatio habitas exceperisset, de hoc ipso à sacris Concionatoribus Præsules sæpissimè admonitos audiuisset; & cumque oculorum acies adest, licet hanc ipsam doctrinam sæpius repetitam legere in plurimis concionibus, quas ætate nostrâ in hac vrbe egregij viri & ex aliis & ex hoc meo Ordine habuerunt, typisque vulgarunt. At eam non omnes opere præstare haud diffiteor: sed parum emereret Episcoporum dignitas, si eo sisteret in gradu, quò vel omnes vel plerique peruenirent. Sed quid mirum, quando ne simplicis quidem Christiani longè inferiora officia ab vilo homine sanctimoniam prædito exercentur, quin crebris quotidie labeculis inspergantur? Permittamus Platoni ideas; ad opus ipsum accedamus. Singuli eruditione præstantes, variis regionibus & ætatibus mentis ob oculos sibi propositis obseruent, num siue in alia religione, siue in Christiana, per diuersam regendi rationem tantum subsidij attributum ac reuerà suppeditatum nanciscantur animarum culturæ, pietatis alimento, suauis morum emendationi, quantum in Religione Catholica, & in regimine quo ea hisce temporibus administratur? Quisquis hac Reipublicæ formam contentus non est, nã is aut insanus aut deceptor est. Denique suo quisque reuoluat animo, quæ litium confusio, quæ sententiarum iniquitas Ecclesiam peruerteret, si causæ diiudicandæ essent per suffragia, non quidem à minoris notæ clericis, sed, pro eo ac Suauis liberet, à turba imperita, ad expendendas rationes inepta, suisque cupiditatibus mancipata.

Eadem argumentandi ratio mihi præstò erit in altero capite iurisdictionem Præsulum spectante, si cum laicis componatur. Etenim cum

cum antiquiores Episcopi armatis legionibus instructi non fuerint ad profanos Principes violenter opprimendos, quin saepius illorum iniuriis velut inerme signum appetiti; quoniam pacto Christiani Principes, ingenio tam diuersi, per tot annorum seriem, Episcopis potestatem vniuersam tam amplam permisissent, nisi planè intellexissent aut ipsis à Christo fuisse impertitam, aut certe ad populos rectè gubernandos conducibilem? & vbi alterutrum verum sit, hostis est communis vtilitatis, quicumque odio certi alicuius Principatus, huius regiminis euerfionem cum publico detrimento molitur. Neque hinc opus est aliam ingredi quaestionem, an Episcopis iurisdicção in causis, non Ecclesiasticis modò, sed etiam ciuilibus eorum qui se Deo manciparunt, & non solùm ad eorum corpora, sed ad ipsorum etiam substantias pertinentibus, tribuatur seu proximè ab ipso Christo, seu per legitimam sanctionem à Christi Vicario, seu ex pia concessione Christianorum Principum, quam firmiter, irreuocabilemque reddiderit consuetudo, ac vetustissima Ecclesiae possessio, pro eo ac variant auctorum sententiæ. Certum illud est, nec per vim ab Episcopis illam extortam fuisse, nec furto sublatam, cum in comperto sit, præter plurimas veterum Pontificum Constitutiones, id apertè sancitum de causis criminosis à quatuordecim Conciliis, quæ Oecumenicis, quæ Prouincialibus, admodum vetustis, in primis à Chalcedonenfibus, & maximo & celeberrimo, sexcentis triginta Episcopis conflato, & Cæsarum auctoritate nobilitato: quæ Concilia cum aliis innumeris testimoniis recensentur in erudito commentario ^e à Romana Rota anno 1607. typis edito. Quod autem spectat ad iurisdictionem in Ecclesiarum bona, consuli possunt Synodus ^d tertia Romana, à Symmacho Pontifice habita iam ante mille supra centum quinquaginta annos, à Gratiano ^e relata, aliæque complures Prouinciales, præter generalem atque insignem Lateranensem sub Innocentio III. ^f quibus sanctionibus ad eò solemnibus, adeoque per varias regiones iteratis, Principes laici opere obstitissent, si voluntate dissentissent. Atqui ex opposito eas sibi probari professi sunt, cum in suis Academiis stipendia persoluerint Magistris Iuris Canonici, in quo sanctiones illæ continentur.

^g Nec alià pariter ratione mihi opus est ad diluendum quod tertio loco est obiectum de suprema Romani Pontificis iurisdictione: sed remissis lectoribus ad ea, quæ Aleandri voce disserui ^h in Wormatiensi conuentu, abundè mihi sit perceptari, Quanam magicà vi Romani Pontifices vniuersum Christianorum genus adeò fascinarunt, vt illud inermes sibi subiecerint, cunctis Episcopis ad sibi obsequen-

^e Pag. 102. & multis sequentibus. ^d Cap. 3. & 4. ^e 12. q. 2. cap. Non licet. ^f Cap. 44.

^g Lib. 1. c. 25.

Historia
Concilii Tri-
dentini
Lib. 12.
Cap. 3.

1551.

sequendum, cunctisque Principibus ad ipsos tamquam Christi Vicarios venerandos usque ad osculum pedum pertractis? quoniam amuleto tam Diuinam potestatem tot sæcula inter tantam hominum rerumque varietatem sibi conseruauerunt, quibus ad eam retinendam inuitis aliis vires neuiquam suppetebant? Enimuero si S. Augustinus existimauit, terrarum Orbis conuersionem ad Fidem absque miraculis miraculorum maximum futurum fuisse, & satis efficax ad nostræ Fidei veritatem comprobendam; multo prodigiosius miraculum, longeque efficacius ad comprobendam legitimam Romanorum Pontificum auctoritatem existimasset, hanc ipsorum auctoritatem per Christianas nationes amplificatam, si contra veteris Ecclesiæ mentem, & sine manifesto rationis titulo contigisset. Etenim in gentium ad Christum conuersione complures viri morum sanctitate venerabiles, dum Religionem legibus honestissimam promulgabant, aduersus sectas belluarum ritu viuentes, & ab ipso rationis lumine damnatas decertarunt; & antequam Fidem stabilirent, innumerabiles ex illis secures crucisque passi sunt. E contrario, si res, de qua loquimur, perinde contigisset ac eam Suavis colorat, Pontifices, tametsi eorum multi virtute non præcellentes, sine huiusmodi certamine obtinuissent hanc amplissimam supremamque iurisdictionem, diminutâ simul & sacrâ Episcoporum & profanâ Principum potestate, quarum vtraque rationi dissentanea nequaquam videbatur, sicuti saxorum adoratio.

Superest, vt postremo Suavis dicto respondeam, affirmantis, Hoc regimen Ecclesiasticum minimè pendens à ciuili, in cuius medio positum est, ne cogitatum quidem fuisse ab vilo scriptorum, qui de hominum regimine vmquam egerint. Ita est: antiquorum siquidem sapientum mens progressa non est ad multa longè demissiora, quam sit Diuinæ sapientiæ Ecclesiam instituentis æconomia. Exempli gratiâ: Nequaquam credidere, per vestigia nostris plantis aduersa posse homines ambulare, aut sub æquinoctiali circulo vitam ducere: nunc verò Hispani nauæ illorum Philosophiam irrident. Sed quoniam postquam res cernitur in opus deducta, facilius est causam inuenire cur possibile sit, quod prius fieri non posse censebatur. Si Plato aut Aristoteles hac nostrâ ætate superstites forent, experirentur, admissâ etiam hac immunitate sacræ gubernationis à profana, nullum esse nec vmquam fuisse Reipublicæ regimen ciuilius, cultius, nobilius, honestius imperio Ecclesiastico. Sic meâ quidem sententiâ ratiocinarentur: Duplex esse genus præstantiæ, adeoque subiectionis; alterum auctoritatis, alterum roboris: nec posse regi-

men

men diu probè persistere, quin in tyrannidem degeneret, si hæc vtraque præstantia in vno eodemque capite copulentur. Auctoritatis præstantia residet in Principe, in Senatoribus, in Togatis: præstantia roboris in Populo, in Rusticis, in Militibus. Solet autem præstantia roboris, auctoritatis præstantiæ se subdere, quamdiu rectè moderateque auctoritas exercetur; ac proinde, si quis ex robustioribus contumacior euadat, à reliquis numero potentioribus coërcetur, legitimam potestatem vindicantibus. Sin autem contingat, vt auctoritas subditos opprimere moliatur, qui sic robore præpollent, ad eam infringendam conspirant; atque huiusmodi conspiratio, & oblectantis roboris formido, validum quoddam iustitiæ præsidium est in animis dominantium.

10 Idem porò inter Sacram Profanamque potestatem vsuuenit. Sacra quidem si spectetur, auctoritas suprema est: ad ipsius quippe reuerentiam profani Principes sese inclinant, ab eaque tum sibi tum suis subditis normam accipiunt ad altissimum hominis Christiani finem prosequendum. Profana è diverso, si robor spectetur, suprema est, cum eius nutui legiones arcesque subdantur. Dum Ecclesiæ potestas intra recti fines se continet, meritò à profana formidatur: nam si non semper, saltem sæpè populorum veneratio, quæ Religionem colit, subditos concitat aduersus profanum Principem sacre potestati insultantem. Contrà verò, si Præsides Ecclesiasticus auctoritate suâ per iniuriam aduersus laicorum potestatem abuti vellet, à populis, veneratione in detestationem commutatâ, desereatur, adeoque non ampliùs emereret, sed contempta iaceret: atque huiusmodi temperamentum vtrique potestati conducit. Hinc enim cuiuscumque prudenti Principi non molestum, sed gratum esse debet, se fræno quodam coërceri, ne præceps agatur quò furor effrænata potentiæ homines trahit: quod frænum non prodest solùm ne charitatem in Deum hominesque, sed etiam ne Principatum amittat; quippe qui remoto pariter sacre auctoritatis obstaculo, diutiùs cum petulantia perstare non potest: simul etiam hoc eodem fræno populi longè validiùs obsequio Principis obstringuntur; eaque propter multò minùs coniurationum seditionumque inter Principatus Catholicos efferbuit, quàm in iisdem regionibus, cum ibi ethnicorum superstitio aut hæresis dominata est. Hinc verò dum sacri Præsides intelligunt, ipsorum potentiam, quantum attinet ad vsum, populorum veneratione vniuersam inniti, commonentur, vt eam venerationem morum integritate sibi conferuent, seque ab omni eo, quod immoderationem violentiamque præ se ferat, prorsus

Pars II.

N n

sus

Historia
Concilii Tridentini
lib. 12.
cap. 3.
1551.

1551.

sus abstineant. Huc accedit ad Principis cautionem, quòd ciuitatum ei subiectarum Præsules plerumque feliguntur ex familiis ditioni suæ subiectis, iique vel ab ipso ad Tiaras nominati, vel eisdem gratiosi; quodque reliqui omnes Ecclesiastici cum eo pariter connectantur pluribus humanis nominibus, originis, accepti beneficij, vtilitatis: adeoque ab eorum seu vi seu voluntate nihil sibi metuendum est, nisi vbi palàm à Deo ipse deficiuerit: quin etiam ipsorum operà, qui sunt pacis studiosi, & auctoritate pollentes, ceteri bellicosiores insolentioresque in quiete atque officio continentur. Hinc pariter euenit, molestiam Principibus non exhiberi à potestate, quam summus Pontifex in illorum ditionibus obtinet: hæc enim similiter inermis est, & homines Ecclesiæ mancipati, qui tandem ab ea maximè pendent, validissimis vinculis clientelæ profano Principi obstringuntur; adeoque non nisi manifestâ conscientie lege compulsi, ad illi repugnandum conuenient. Summi verò Pontifices, utpote orti priuatis natalibus, professione togati, ætate fringentes, plerumque eorundem Principum studiis euecti, modicæ minimeque hereditariæ ditionis possessores, rarò inducunt animum ad suscipienda seu continuanda vasta, inquieta & periculosa consilia. Quamuis autem hæc omnia, perinde ac reliqua moralia, & quæ pendent ab humani arbitrij varietate, nec omnino certa in cunctis euentibus confluant, nec vim obtineant ineluctabilem ad permouenda cuncta ingenia, ut proinde interdum profani Principes impetum quorundam Episcoporum, aut per ferociam quorundam Pontificum molestiam aliquam experti sint; tamen quis adeò desipiat, ut arbitretur procul arcendum, tamquam perniciosum, quidquid interdum nocet; tametsi verisimilior & frequentior sit eiusdem vtilitas? Id ita si foret, oporteret ut Principes suos milites exarmarent, præsidiaque dimitterent, ob exempla multorum dominantium, qui à suis præsidiariis oppressi & sceptrum & vitam perdididerunt.

Hæc igitur rationum momenta sunt, ob quas tot iam sæcula perdurat id quod Suauis autumat, à priscis de regendi forma scriptoribus tamquam possibile numquam fuisse cogitatum: nec solum perdurat, sed tria parit ingenia adiumenta ad mortalem etiam felicitatem. Vnum est, maxima & in primis amica inter Principes nationesque communicatio: cum per alia tempora, & in aliis sectis conspiciamus, à singulis ferè principatibus singulos per se quasi mundos constitutos, exteris vix non ignoratis, aut notis ferè tamquam hostibus, non tamquam suis ciuibus, vnam humanam Rempubliam conflan-

constantibus; quod rectæ hominum constitutioni, fini quæ à Natura intento tantum repugnat, quantum Aristoteles considerat, ^b obseruans non alia de causa hominem ab illa generari alienæ opis indigum, & sibi ipsi minimè sufficientem, nisi quod mutua indigentia commercia contrahat societatem quæ, per quam communes fiunt singulis hominibus merces, notitia, vires ab vniuerso mortalium genere possessæ, & vnamquamque regionem locupletet tot salutaribus iucundisque naturæ fructibus, tot præclaris industriæ inuentis, tot miris arcanisque rerum cognitionibus, quot immensa omnium locorum ingeniorumque varietas progignit. Hæc itaque societas, ac veluti fœdus multarum inter se nationum, quantumuis inuicem longè distantium ac diuersarum, mirificè colligatur & extenditur ob coniunctionem, quæ cunctæ Christianæ nationes in vno eodemque Ecclesiæ Capite nectuntur.

12 Aliud emolumentum est, quod ad sit sequester quidam concordie inter Principes Christianos, ad cuius & officium & commodum pertinet eam curare, quod Christiana Respublica sibi obtemperans sit validior aduersus infideles, aut contemptores, aut hostes auctoritatis suæ, & cui tamquam communi parenti possint Principes iniuriæ vlciscendæ ius commotique animi sensa condonare.

13 Tertio loco prodest, quia principatus quidem extat eiusmodi legibus institutus, vt qualiscumque sit in iis custodiendis infirmitas, quicumque homo, qui litteris vitæque probitate tamquam dignus commendetur, polliceri sibi possit, non quidem semper pro mensura meriti (cum id extra cælestem Rempublicam neuiquam sperandum sit) sed semper longè supra fortunæ suæ conditionem se prouectum iri. Qui sanè ad virtutem stimulus, nec est nec vquam fuit adeò validus in quouis alio post orbem conditum principatu.

14 Si rationes hæcè perpendisset Suauis, non eo deuenisset audaciæ, vt rerum ciuiliū tam fidenter Aristarchum ageret, ratus, tot Principes, tot Senatus, tot Nationes tam longo annorum curriculo mentis impotes fuisse, dum se ad inermis cuiusdam Sacerdotis pedes sponte prosternerent. Admiratio, ignorationis filia, sed fortunata est, quia mentem excitat ad ignotas causas nouorum effectuum perscrutandas: verum hanc utilitatem confert, modestè pro certo ponens, huiusmodi causas reuerà esse non eorum quæ sciri possunt, immensitatem coarctans inter angustias intelligentiæ suæ, vnde sibi persuadeat id, cuius causam nequit attingere, temerè contingere.

1551.
b Primo Pontificum.

Historiæ
Concilii Tridentini
lib. 12. Cap. 3.

1551.
b Primo Pontificum.

Discutiuntur ea quæ scribit Suauis de morum legibus, in Sessione decimatertia latis; tum quod ad Appellationes spectat, tum quod ad Degradationes quas vocant.

SVauis ubi doctrinas tam erroneas tamque seditiosas præmisit aduersus Ecclesiæ, Episcoporum ac Pontificis iurisdictionem, refert, à Patribus agnita fuisse duo præcipua, quæ in illius usu peccabantur: alterum ex parte Præfulum, qui exigua charitate, ac ratione minimè paternam iurisdictionem administrabant; alterum ex parte subditorum, qui per varia effugia se illi subducere studebant. Cùm autem ageretur de adhibendis remediis priori vitio, quod, ait ille, alterius erat origo, Patres morder, quòd non nisi conflato cohortantibus verbis Decreto rebus consuluerint. Profectò nisi istius hominis nequitia cæcitasque non ex inscitia, sed ex liuore orta in comperto mihi esset, tamquam rerum ciuilium imperitissimus, inter eos qui de illis scripsissent, à me despiceretur. In primis, quæ febri autumnali correptus tam stolidè somniauit, ex tenuitate charitatis Præsidum in iudicando oriri, ut rei ab illis damnati latæ in ipsos sententiæ se subtrahere conitarentur? Num fortè nouum est adagium, Cunctis iustitiam, sed aliena in domo placere? An fortè probatur reis Calliclis apud Platonem ^a sententia, Iustam pœnam optandam esse à fontibus, veluti salutarem medicinam; adeoque probi patroni partes esse, ut in amicos fontes inuehatur, quòd ipsis huiusmodi beneficium comparet, utque idem inimicorum nocentium defensionem suscipiat, quòd illi eodem priuentur? Num fortè clerici flagitiosi S. Caroli Borromæi sententiis acquieuerunt, quòd ille sanctimoniam exemplar esset; an potius ausi sunt prouocare, non inquam ad Romanum Pontificem, sed ad vim, ad nefas, explosis in eum bellicis fistulis, à quibus diuinitus illæsus perstitit? Porro in causis ciuilibus, quæ huiusmodi charitatem in reum non postulant, sed solùm ut sua cuique ratio tribuatur, num fortè negligunt homines efficacitatem iustitiæ omni ope declinare? Natiua horum malorum origo inter mortales, est inordinatus sui ipsius amor, qui cupiditatis illecebræ cuique persuadet ius pro se stare, & utilitatis consilio quemlibet compellit ad damna, quamuis iusta, subterfugienda.

Secundo loco libenter documentum aliquod à Suauis didicissem, quàmnam aliâ ratione Episcopi, aut quilibet Magistratus, ad omnibus absolu-

^a In Gorgia.

absolutam numeris charitatem adduci possint, nisi per admonitionem & cohortationem. Si hanc ille rationem nactus fuerat, cur eam non proposuit patriæ suæ Senatui, qui, utpote communis boni studiosissimus, absque dubio & illam excepisset, & eius quasi thesauri inuentorem præmiis affecisset? Num hic homo docendus erat, duas esse mensuras, aut potius dicamus, duas normas virtutis? Altera, quæ *medium rei* dicitur, certa quædam norma est, & immutabilis, tametsi conditiones hominum permutentur; cuiusmodi est quæ iustitiæ commutanti tribuitur: altera, quæ non rei sed *rationis medium* appellatur, norma quædam est incerta, minimeque manifesta, quippe à ratione pendens, à qua variè constituitur pro varietate innumerabilium conditionum, ob quas id in altero homine & cum altero laudabilior fit, quod alteri vituperatione dignum accideret; atque hac normâ reliquæ, præter Iustitiam, virtutes utuntur. Iam verò, quis nesciat, præter eos qui ne pictam quidem moralem scientiam oculis vniquam vsurparunt, huiusmodi virtutibus certam & immutabilem normam non aptari? Norma vnica in re nostra est Præsidis probitas ac prudentia; adeoque aliter Reipublicæ prospici non potest, quàm si optimi Præsides deligantur, quantum & fallacia iudiciorum in electoribus, & inopia exactæ virtutis in eligendis, & munerum copia in Republica permittunt: deinde verò si inter illos afficiantur præmio qui benè, tolerantur qui mediocriter, puniantur qui malè Rempublicam administrant. Quid igitur, inquit aliquis, profunt admonitiones illæ cohortationesque, quas velut expertes cuspide Concilium adhibuit? Profunt, ut intelligatur, quam agendi rationem expetat Synodus in iis quos hortatur ac monet; cum animus adeò ferreus nulli sit, ut mōitus quid à se Deus hominesque deposcant, aliquatenus non moueatur, tum ad Diuinam indignationem, tum ad humanam vituperationem euitandam.

3 Post hæc Suavis per consuetam sibi artem, inductâ Ioannis Gropperi personâ, disserit de altera corruptela, hoc est de impedimento sacræ iurisdictionis, ob effugia cauillosque prouocantium subditorum. Hic etiam ansam arripit ad insinuandum lectorum animis id quod ipse potissimum intendit, ut cuncta videlicet Ecclesiæ administratio ad Democratiam redigatur; affirmans, apud veteres consueuisse appellationes ab Episcoporum sententiis à Clericorum cœtu recognosci: sed aduersus huiusmodi potestatem in Ecclesiasticis conuentibus paulò antè satis est disputatum. Pergit deinde improbare facilitatem prouocandi, à iure Pontificio concessam; quâ in re

Hortæ
cily Tr
ent.
rs II.
C

1551.

obseruandum est, per lenitatem Canonum curatum fuisse, vt multis in rebus iudicia à Legum ciuiliū solemnitate aut seueritate, redderent accederētve ad simplicitatem & æquitatem pristinam Iuris Gentium aut Naturæ. Exemplum huiusce rei peti posset ex eo, quòd minorem testium numerum ad efficaciam testamentorum Canones requirant; quòd vim obligandi restituant pactionibus, tametsi nullâ causâ conuestitis; quòd potestatem rei suæ recuperandæ concedant contra possessorem malæ fidei, quantouis tempore eam possederit; quòd sufficientis probationis virtutem tribuant, aduersus quemlibet in causis ciuilibus, propriæ confessioni, quamquam extra iudicium emissæ; & quòd alia huiusmodi constituent. Porro quoniam pro Iure Gentium, cui per Legem ciuilem haud derogamus, videatur licere à quauis sententia quâ grauamur prouocare, adeoque nequaquam cogatur litigator in vilo causæ capite ab vnius dumtaxat hominis arbitrio, ignorantia animique perturbationi subiecto, pendere; hinc effectum est, vt vbi lex Cælareæ prouocationem negat à sententiis quæ *interlocutorie* appellatur, hoc est, latis de articulis incidentibus, & tantisper dum primaria causa decidatur, Canones huiusmodi seueritatem ad primariam lenitatem retraxerint, prouocationemque ab omni Decreto quo grauamur indulserint. Postea, cum in hominibus cauillationes crescerent, atque animaduerneretur (ex eo quòd illi hac benignitate abuterentur, quæsito per varios colores titulo prouocandi ante latam sententiam, atque ita condemnationem præuenterent euerentque) nimium coarctari ordinariorum Iudicum iurisdictionem, simulque flagitiorum impunitatem laxari, id per Tridentinam Synodum, quemadmodum narrauimus, moderatum.

His quæ dixit nondum contentus Suavis, ictu gemino petit obliquè hanc prouocandi libertatem; inuisam sibi, tum quia ipsi displicet quidquid placet Ecclesiæ, tum quia conducit eadem ad dignitatem Pontificis, cuius Curia prouocationum causâ euadit tandem supremum causarum Tribunal. Alter ictus est, quod in Monachorum Ordinibus rectè constitutis appellationes interdicanur; aut vbi ad hoc perfectæ virtutis fastigium peruentum non est, saltem ad iudices extra Ordinem prouocare non liceat: *quod cum ex eo quod cernitur, conferat ad rectam eorum Ordinum administrationem retinendam, idem sanè præstaret publico Ecclesiæ regimini, vbi prouocationes intra eandem prouinciam continerentur.* Alter est, quòd iure communi haud permittitur ad supremum proximè prouocare, intermediis tribunalibus prætermisissis: id verò esset obseruandum.

De

5 De priori, Deo grates agendæ, quod Suauis Regularium instituta
 semel comprobantur: sed quando? cum eorum comprobatio po-
 test ab ipso retorqueri ad vniuersæ Ecclesiæ instituta improbanda;
 quatenus verò eadem illi feruiunt ac profunt, semper hæc detestatur
 tamquam regiminis Ecclesiastici turbamenta & incommoda. At
 quorsum est hæc comparatio? Num fortè in animum hic induxit,
 conducibile futurum fuisse, vniuersum ordinem Clericorum per
 legem cogi ad eam perfectioris vitæ seueritatem, cui multæ reli-
 giosæ Familæ sponte se manciant? an illi præscribenda esset psal-
 modia per Castinatium assiduitatem, maceratio corporis per absti-
 nentiam Minimorum, & strictiorum Franciscanorum austeritatem?
 & omnis legibus rigidioris virtutis, quibus hic vel ille Religiosorum
 Ordo se subiicit, in iis sistamus, quæ sunt cunctis communia; an
 nihil proprii possidendum, an in rerum vsu, in munerum domici-
 llique conditionibus omnia moderatoris arbitrio committenda?
 Sapienter in Euangelio consilia secernuntur à præceptis: & ea quæ
 consiliorum libertati relicta, vtilissima planè sunt, quia feruentem
 paucorum charitatem excitant ad Deum sibi demerendum, dum ea
 complectuntur: si ad mandatorum necessitatem redigerentur, essent
 perniciofa, quia communi hominum tepori occasionem peccandi
 præberent, dum ea violarent. Num Suauis non recurrebat in men-
 tem, heroëm sui poëmatis, hoc est Lutherum, affirmasse, legem
 Diuinam, etiam Christianis omnibus communem, inobseruabilem
 esse, acriusque detestari tamquam irritas, & quæ custodiri nequeant,
 Religiosorum leges, tametsi coarctatas ad eos paucos homines, qui
 talem viuendi rationem sponte sibi selegerunt, qui que post pericli-
 tationem diuturni tyrociniij, perpetuam illius obseruationem Deo
 promiserunt? Numquàmne hic legit quæ tradidit S. Thomas^b, Ex
 vi solemnis professionis, in quauis religiosa familia dissolui quod-
 cumque votum opetis maximè laudabilis atque asperriamæ pœni-
 tentiæ, ob grauitatem perpetuitatemque huiusce ligaminis? Itaque
 si homines quorundam Ordinum Regularium sponte se abdicant
 eo remedio, quod à lege conceditur aduersus iniurias, quas quan-
 doque patiuntur aut ex praua iudicis intelligentia, aut ex auersa eius-
 dem voluntate; quis erit tam emotæ mentis, vt idem remedium
 vniuerso Clero adimendum existimet? Quin paucis illis Ordini-
 bus, quos indicat Suauis, idcirco tolerabile id accidit, quod & ra-
 riora delicta, & mitissimæ pœnæ sunt, præ eo quod Ecclesiasticis
 non Regularibus contingit: verumtamen ne hoc quidem satis fo-
 ret, nisi certè iis qui damnati sunt, liberè liceret per compendiarium

1571.

^b In 4. di-
 stinct. 38.
 q. 1. art. 4.
 quæ stiuncu-
 la 4.

extra.

Historia
 cily Tri
 lent.
 rs II.
 IV

1551.

extra iudicium formam iura sua deducere ad Romana tribunalia, quæ, si quid minus æquum sibi suboluerit, executionem sententiæ retardant.

Verum non postulat Suauis, vt omnis iudiciaria prouocatio interdicitur; quamquam id ab ipso commendetur, veluti fastigium benè constituti regiminis in quibusdam Monachorum familiis: factis illi est, si vsurpetur à Clero, quod Regularium Ordinibus commune est; nimirum, vt extrà prouocare vetitum sit. Age iam, ab isto Solone legem petamus; & Regularium sanctiones ad non regulares Clericos traducantur. Negant illi, prouocationes extrà habendas: sed extra quem locum? num fortè extra prouinciam? Minimè quidem; cum liceat ab omni prouincia prouocare aut ad Præsidentem Ordinis supremum, aut ad conuentum generalem, qui summus & communis vniuersæ familiæ iudex est: extra Ordinem profectò interdicitur. Et non animaduerteat Suauis, idem planè interdici Clericis non regularibus, quibus non licet extra ipsorum Ordinem, hoc est, siue ad Laicos, siue ad Regulares prouocare? Enimuerò erubescendus error est, quòd is prohibitionem confuderit, prouocandi ad Iudicem externum cum prohibitionem prouocandi ad locum externum; perinde quasi peruulgata non sit apud legisperitos de priuilegio legis vnica distinctio pertrahendi de loco ad locum, aut de foro ad forum.

Sed insuper obseruandum est aliud latens vitium Suauiani sophismatis: Præter prouocationem Regularibus concessam ad Iudices proprii Ordinis, adest illis facultas prouocandi pariter ad Romanum Pontificem, non item ad inferiores Episcopos, quia Regulares illis minimè subiiciuntur. Sed nusquam reperire est, quòd postulare Suauis, vt scilicet veteretur subditus prouocare ad tribunal supremi sui Moderatoris, nisi fortè ex aliquo peculiari priuilegio, quòd idem supremus alicui prouinciæ concesserit. Atque vt tandem excutiamus quidquid est ambiguitatis, quâ seu ignorantia seu nequitia Suauis hanc rem obuoluit, animaduertendum superest: quamquam cunctis Ordinibus prouocatio ad summum Pontificem, sicuti diximus, permittatur; quibusdam tamen ab ea in causis criminosis effectum sententiæ haud suspendi, itidem ac neque suspenditur in sententiis latis, ac dynastis beneficiariis Pontificiæ ditionis. Sed hæc nimis dura lex est, quòd homo prius plectatur capite, aut ad transtra ligetur; postea verò declaretur, iure an iniuria fuerit lata sententia. Cuiam venire in mentem poterit, vniuerso Clericorum Ordini tantum iugum tolerabile futurum, hoc est, vt sic in

abfo

absoluta minoris cuiuspiam Vicarij potestate tot innocentium & honestorum capitum clades? Nōne videmus, vix eam legem tolerari, quæ è Suavis sententia immensa laxitas est? Profectò satis ille nouerat, cum esset ab Ecclesia constitutum, vt in certis quibusdam causis & articulis prouocatio executionem sententiæ minimè retardaret, profanos Principes in amplissimis regnis, tametsi fateantur in causis Ecclesiasticorum sibi potestatem non inesse, rationem relaxandi hos cancellos adinuenisse (quam tamen approbare mihi animus non est) ratos ipsi naturæ iuri conuenire, vt aliquod perfugium adsit ad pressuram Iudicium ante executionem declinandum; adeoque vt quacumque damnati rei postulatione, ipsi Principes cogant tribunal Ecclesiasticum acta causæ ad suos Iurisconsultos deferre; & si ab illis citra iudicij formam Principi denuntietur, reum aliquid iniqui perpeffum, cogant iudicem supersedere, donec alius legitimus iudex superior causam recognoscat.

8 Hinc sanè licet conicere, an fieri posset, an etiam opportunè fieret, vt vel omnino, vel modo quò executio non retardatur, adimantur Ecclesiasticis prouocationes ad suprema tribunalia, quibus cum summa insit veneratio, summa doctrina, summa incorruptio, inest pariter reo summa securitas ne reus grauetur, summumque solacium, quod in humana Republica inueniri possit. At verò de eo quod Suavis existimat inconueniens, vt nimirum liceat ad supremum Iudicem statim ac proximè prouocare; cupissem vt amicè mihi significaret, adeone exactè compertas habuerit leges omnium Rerumpublicarum municipales, vt posset fidenter affirmare, id in Ecclesiastico foro vnice vsurpari. Vt cumque tamen res habeat, non certè singulare, quin potius commune est omnibus regiminum classibus, vt suum quæque proprium aliquem ritum obtineat. Enimverò qui extra perturbationem ratiocinabitur, haud reprehendendum putabit, quòd cum tandem ad tertiam causæ cognitionem Romana tribunalia sint adeunda, sit penes arbitrium prouocantis, formam iudicij contrahere, & ad secundam eò confugere, prætermisâ ad Metropolitanam circuitione, adeoque itineris incommodis, sumptusque multiplicatione vitatis. Quòd si Tridentini Patres id aliquo pacto perniciosum comperissent, nihil eos prohibebat quin id abolerent; quemadmodum cum longè maiori Aulæ Romanæ detrimento cauerunt, ne primæ causarum cognitiones ad illam deferrentur, quæ multò frequentius contingunt, maiorisque sunt ponderis quàm secundæ.

9 Ab appellationibus gradum facit Suavis ad ritum expungendi

Pars II.

Oo

Cleri-

Historia
cily Tri
ent.
rs II.

IV

1551.

Clericos ab albo Ecclesiastico, quem ritum *degradationem* vocant, arreptâ occasione recensendi quæ Tridenti decreta sunt ea de re, ne difficultas illius ad opus deducendæ nefarius Clericis esset munitur. Hic verò ab initio narrationem originis & causarum orditur, vnde ritus ille manauerit; simulque insinuat, oblique voluisse Patres illum depingere ad vulgi captum, quasi quid ab ipsa rei natura requisitum, vt liceat Iudici laico legitime pœnam intelligere Clerico delinquenti: sed subiicit, omnia alia ab iis cognita, qui rei medullam introspeciebant; quoniam Clericorum character est immutabilis, nec externo illo ritu deleri potest.

Vbinam vniquam conspicatus hic est vel tenue vestigium, quòd Ecclesia vellet insinuare, *degradationem* exigi ex natura, vt Clericus fori priuilegium amittat? Qui characterem obtinet quatuor minorum Ordinum (positâ communiori sententiâ, affirmante eos esse Sacramenta, adeoque characterem ab ipsis imprimi) nonne, si velit, gradum facit ad statum iurisdictionemque laicorum, ibique subiacet cuius pœnæ absque illo solènni degradationis ritu? Et pœnæ temporibus nonne idem in Subdiaconis contingebat, cum Ecclesiasticâ lege nondum illi Ordini mutatio status, nuptiarumque facultas interdicta fuerat? Nonne apertè docuit S. Thomas, & post ipsum celeberrimæ Angeli^d & Syluestri^e Summæ, id quod veluti arcanum detegere Suauis intendit, nimirum, in Clericis eo ritu expunctis characterem permanere? Sed hac in re aliam Suauis artem deprehendo: haud ille affirmat, ritum illum tamquam aliquid rem ipsam constituens existimatum à vulgo fuisse, sed tamquam necessarium. Iam verò si nomine necessarii intelligit omne illud, sine quo aliquid fieri non licet, siue lege naturali, siue diuinâ arbitraria, siue saltem humanâ id prohibeatur, profectò iis qui rei medullas penitus introsperere, non minùs quàm vulgo huiusmodi persuasio fuit, cum de hac doctrina conueniant doctissimi Cæsare ac Pontificij Iurisconsulti, ac tribunalia summorum Principum Catholicorum; propterea quòd nefas esset, huiusmodi ritum, ab Ecclesia per vetustam comprobatamque consuetudinem præscriptum, negligi ac prætermitti, sicuti pariter reliquas Ecclesiasticas leges ac traditiones.

Quod verò deinde admiretur: Si satis est vnus Episcopus ad hominem in album sacre militiæ referendum, vnum similiter Episcopum satis non esse ad expungendum indignum, perinde est, ac si demiraretur, quo pacto cum à Pontifice siue à Cæsare multi obtinuerint facultatem laureæ litterariæ deferendæ, aut noctis legi-

e 3. parte
art. 1.
quæst. 82.
à Verbo De-
gradationis,
num. 39.
e Eodem
verbo, n. 9.
quæst. 7.

timæ prolis beneficia impertiendi, iis omnibus non insit æquè potestas auferendi collatam lauream, concessamque legitimi filij prærogatiuam ab eo, qui accepto priuilegio indignus euaserit. Quin potius eadem in re poterat, è diuerso admirationi esse Suauis, quòd idem ille numerus Episcoporum, qui sufficit ad expungendum re ipsa Clericum, quod *Degradationem actualem* vocant, de qua infra, non sufficiat ad eundem in gradu pristino reponendum, tametsi morum emendatione correctum; sed hoc Romano solùm Pontifici referuetur. Oportebat compertum illi fuisse, multa, cuiusmodi sunt iura beneficiaria, & primarij tituli, tamquam singularia quædam beneficia à Principe dumtaxat posse concedi; sed eadem in pœnam flagitiorum per minores etiam iudices abrogari posse: alia è contrario, communia quippe beneficia, ab inferioribus quoque distribui; at eorundem abrogationem in adeò turpem notam abire, & ob Reipublicæ bonum oportere cum opinione tam grauis pœnæ coniungi, vt meritò maior auctoritas ad possessorem his spoliandum requiratur. Ita non quicumque potest militarem cingulum tradere, eundem auferre potest: non quisquis ad Religiosam professionem admittere aliquem, eundem è Cœnobij claustris eicere tamquam inemendabilem potest. Propterea Canones illum Episcoporum numerum requirebant ad Sacerdotem gradu amouendum, quo & intelligeretur, quantà maturitate ad horrendum illud supplicium Ecclesia procederet, & per illius functionis solemnitate horror etiam actionis maiestate exaugeretur: sed cùm postea fuisset animaduersum, eâ lege fiduciam potiùs quàm terrorem scelestis afferri; propter difficultatem, quæ in locis plurimis occurrebat in tot Episcopis conuocandis, vnde retardabatur pœna, & interdum, prout accidit in dilatione, declinabatur, decretum est, vt solemnitate diminutâ, vsus faciliior redderetur. Atqui si per hæc populares argumentationes, quas passim Suauis disseminat, liceat in ludibrium vertere apud vulgus leges consuetudinesque regiminum; nulla profectò Respublica ab huiusmodi irrisionibus immunis erit, cùm ipsa Naturæ, hoc est Diuinæ sapientiæ opera, fucatis pariter rationibus ab acuta veterum Sophistarum temeritate aut damnata aut derisâ comperiantur.

f. Can. 1. & 2.
dist. 50. &
Syluest. verbo
Degradatio, quæst. 9.
num. 11.

Historia
Concilij Tri-
dentini
lib. 12. cap. 4.

Parata Decreta de morum emendatione, per Sessionem decimamtertiam confirmanda.

CAuillationibus Suauis confutatis, ad Historiam redeo, non defensus amplius, sed narraturus quæ ad reparandam disciplinam statuta fuerunt. Hæc vnanimi deliberatione in octo capita partita sunt.

In primo dicebatur: *Vt iuxta proximæ Sessionis Decretum Episcopi in commissis sibi Ecclesiis eo libentius residerent, quò facilius & commodius sibi subiectos regere, & in vite ac morum honestate continere possint; illud eos admonendum censet, vt se Pastores, non percussores esse meminerint, atque ita præesse sibi subditis oportere, vt non in eis dominantur, sed illos tamquam filios & fratres diligant; elaborentq; vt hortando & monendo ab illicitis deterreant; ne, vbi deliquerint, debitis eos pænis coercere cogantur: quos tamen si quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa Apostoli est ab eis seruanda præceptio, vt illos arguant, obsecrent, increpent in omni bonitate & patientia: cum sepè plus erga corrigendos aga beneuolentia quam austeritas; plus exhortatio quam comminatio; plus charitas quam potestas. Sin autem virgâ opus fuerit, tunc cum mansuetudine rigorem, cum misericordia iudicium, cum seueritate lenitatem adhibendam esse, cum sit diligentis ac pijs simul Pastoris officium, morbis ouium lenia primùm adhibere fomenta; post vbi morbi grauitas ita postular, ad acriora & grauiora remedia descendere. Sin autem nec ea quidem proficiant illis submouendis, ceteras saltem oues à contagionis periculo liberare. Cum igitur rei criminum plerumque ad euitandas pænas, & Episcoporum subterfugienda iudicia, querelas & grauismina simulent, & appellationis diffugio Iudicis processum impediunt, ne remedio ad innocentie præsidium introitu, ad iniquitatis defensionem abutantur; statuit, In causis visitationis & correctionis, habilitatis & inhabilitatis, nec non criminalibus, ab Episcopo, seu ab illius Vicario generali, ante definitiuam sententiam, ab interlocutoria, vel alio quocumque grauamine non appelletur: neque Episcopus, aut Vicarius appellationi huiusmodi tamquam friuole deferre teneatur; sed eâ, ac quacumque inhibitione ab appellationis iudice emanatâ, nec non omni stylo & consuetudine, etiam immemorabili, contrariâ non obstante, ad vltiora valeat procedere; nisi grauamen huiusmodi per definitiuam sententiam reparari, vel ab ipsa definitiua appellari non possit.*

In secundo: *A sententia Episcopi, vel ipsius Vicarij generalis, in criminalibus, appellationis causa, vbi appellationi locus fuerit, si Apostolica*

authoritatē in partibus eam committi contigerit, Metropolitano, seu illius etiam Vicario generali; aut si ille aliqua de causa suspectus foret, vel ultra duas legales dietas distet, seu ab ipso appellatum fuerit, vni ex vicinioribus Episcopis, seu illorum Vicariis, non autem inferioribus Iudicibus committatur.

3 In tertio: Reus, ab Episcopo, aut eius Vicario in spiritualibus generali, in criminali causa appellans, coram iudice, ad quem appellauit, acta primæ instantiæ omnino producat: & iudex, nisi illis visis, ad eius absolutionem minimè procedat. Is autem à quo appellatum fuerit, intra xxx. dies acta ipsa postulanti gratis exhibeat; alioqui absque illis causa appellationis huiusmodi, prout iustitia suaserit, terminetur.

4 In quarto: Cum difficile sit adhibere omnem Episcoporum numerum, quem Canones ad homines, ob atrocitatem criminum, è sacris Ordinibus deponendos requirunt; si quando autem interuenire possent, eorum residentia intermitteretur, statuit, vt Episcopo per se, vel illius Vicarium contra Clericum, in sacris Ordinibus constitutum, etiam ad illius condemnationem, nec non verbalem depositionem (postquam scilicet reus laico Iudici haud traditur) & per seipsum etiam ad actualem degradationem (quæ præstita statim redditur) ab ipsis Ordinibus & gradibus Ecclesiasticis, in casibus, in quibus aliorum Episcoporum presentia, in numero à Canonibus designato, etiam absque illis procedere liceat: adhibitis tamen & in hoc sibi assistentibus totidem Abbatibus, vsu mitræ & baculi ex privilegio Apostolico habentibus, si in ciuitate aut Diœcesi reperiri, & commode interesse possint: alioquin aliis personis in Ecclesiastica dignitate constitutis, quæ etate graues, ac iuris scientiâ commendabiles existant.

5 In quinto: Vt Episcopus apud Ecclesiam suam residens, de surreptione & obreptione gratiæ, quæ super absolutione alicuius publici criminis vel delicti, de quo ipse inquirere ceperat, aut remissione pœnæ, ad quam criminofus per eum condemnatus fuerit, falsis precibus impetratur, per seipsum, tamquam Sedis Apostolicæ delegatus, etiam summarie cognoscat, ipsamq; gratiam, postquam per falsi narrationem, aut veri taciturnitatem obtentam esse legitime constiterit, non admittat.

6 In sexto: Quoniam subditi Episcopo, tametsi iure correpti fuerint, falsa illi crimina obicere solent, vt quoquo pacto possint ei molestiam exhibeant; ne is vexationis timore ad inquirenda & punienda delicta segnior reddatur, & gregem sibi creditum relinquere cogatur, statuit, ne Episcopus, nisi ob causam, ex quâ deponendus siue priuandus veniret, etiamsi ex officio, aut per inquisitionem, seu denuntiationem, vel accusationem, siue alio quouis modo procedatur, vt personaliter compareat, nequaquam citetur, vel moneatur.

Historia
Concilii Tri-
dentini
lib. 12.
cap. 5.
§ 11.
§ 12.
§ 13.
§ 14.

1551.

In septimo: Ne testes in causa criminali ad informationem, vel indicia, seu aliàs in causa principali, contra Episcopum, nisi testes, & bona conuersationis, existimationis & fame fuerint, recipiantur; & si odio, temeritate aut cupiditate aliquid deposuerint, grauibus pœnis mulcentur.

In octauo: Cause Episcoporum, cum pro criminis obiecti qualitate comparere debeant, coram Pontifice Maximo referantur, ac per ipsum terminentur. Homines quippe arbitrantur, quemadmodum in corporum, ita in Magistratum ordine, fit mitatem à corruptione immunem in summo sitam: & præterea eo tolerabilior euadit ictus, quò reuerabili manu nobis incutitur.

C A P V T VI.

Decreta de Sacramento Eucharistiæ ad eandem Sessionem parata.

HÆc de morum reparatione. Quantum ad doctrinam spectat, optarant Patres vnâ eademque Sessione complecti duo Sacramenta quæ subsequebantur Baptisum & Confirmationem, de quibus Pauli tempore actum in Concilio fuerat: sed argumentum nimis amplum naçti, duabus illud Sessionibus destinarunt; quarum prior de Eucharistia tantummodò statueret.

Proœmio habebatur: Synodum hoc iam inde à principio habuisse in votis, vt stirpitus conuelleret zizania errorum & schismatum in doctrina Fidei, vsu & cultu Eucharistiæ, quam alioqui Saluator noster in Ecclesia sua tamquam Symbolum reliquit eius unitatis & charitatis, quâ Christianos omnes inter se coniunctos & copulatos esse voluit. Itaq; sanam & sinceram de Eucharistiæ Sacramento doctrinam tradere, quam semper Catholica Ecclesia ab ipso Christo, eiusq; Apostolis, atque à Spiritu sancto, illi omnem veritatem in dies suggerente, edocta retinuit, & ad finem vsque seculi conseruabit; atque omnibus interdiceret, ne ea aliter credere, docere aut prædicare audeant, quam vt est hoc presenti Decreto explicatum atque definitum. Et capita quidem fuere octo.

Primo decernit: Post panis & vini consecrationem, Christum verum Deum atque hominem, verè, realiter, ac substantialiter sub specie illarum rerum sensibilium contineri: neque enim hæc inter se pugnant, vt Saluator ad dexteram Patris in calis asideat, iuxta modum existendi naturalem, & vt multis nihilominus aliis locis sacramentaliter præsens sua substantia nobis adsit (Abstinere Synodus voluit eâ quæstione, quæ inter Aquinatis & Scoti sectatores agitur, vtrem idem corpus diuinitus possit pluribus in locis eo collocationis modo, quo in vino per naturam est, collocari.) ea existendi ratione, quam etsi verbis exprimeret

vix possumus, possibilem tamen esse Deo, cogitatione per Fidem illustratâ, assequi possumus, & constantissime credere debemus: ita enim maiores omnes nostri, quotquot in vera Christi Ecclesia fuerunt, qui de sanctissimo hoc Sacramento disseruerunt, apertissime professi sunt, hoc tam admirabile Sacramentum in vltima Cæna Redemptorem nostrum instituisse, cum post panis viniq; benedictionem, se suum ipsius Corpus illis præbere, ac suum Sanguinem, discretis ac perspicuis verbis testatus est: quæ verba à sanctis Euangelistis commemorata, & à diuo Paulo postea repetita, cum propriam illam & apertissimam significationem præ se ferant, secundum quam à Patribus intellecta sunt, indignissimum sanè flagitium est, ea à quibusdam contentiosis & prauis hominibus ad fictitios & imaginarios tropos, quibus veritas carnis & sanguinis Christi negatur, contra vniuersum Ecclesiæ sensum detorqueri: quæ tamquam columna & firmamentum veritatis, hæc ab impiis hominibus excogitata commenta, velut satanica, detestata est, grato semper & memore animo præstantissimum hoc Christi beneficium agnoscens.

3 Secundò: Saluator noster discessurus ex hoc mundo ad Patrem, Sacramentum hoc instituit, in quo diuitias Diuini sui erga homines amoris velut effudit, memoriam faciens mirabilium suorum; & in illius sumptione colere nos sui memoriam præcepit, suamq; annuntiare mortem, donec ipse ad iudicandum veniat. Sumi autem voluit Sacramentum hoc, tamquam spiritualem animarum cibum, quo alantur & confortentur viuentes vitâ illius, qui dixit: Qui manducat me, & ipse viuet propter me: & tamquam antidotum, quo liberemur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præseruemur. Pignus prætereà id esse voluit futurae nostræ gloriæ, & perpetuæ felicitatis: adeoq; symbolum vnius illius corporis, cuius ipse caput existit, cuiq; nos, tamquam membra, arctissimâ Fidei, Spei, & Charitatis connexionem adstrictos esse voluit, vt id ipsum omnes diceremus, nec essent in nobis schismata. Huic capiti quintus Canon respondet, quo interdicitur, ne quis dixerit, Vel præcipuum fructum sanctissimæ Eucharistiæ esse remissionem peccatorum, vel ex ea alios effectus non prouenire.

4 Tertio: Commune hoc quidem est sanctissimæ Eucharistiæ cum ceteris Sacramentis, symbolum esse rei sacræ, & inuisibilis gratiæ formam visibilem: Verùm illud in ea excellens & singulare reperitur, quod reliqua Sacramenta tunc primùm sanctificandi vim habent, cum quis illis utitur; at in Eucharistia ipse sanctitatis auctor ante vsus est: nondum enim Eucharistiam de manu Domini Apostoli susceperant, cum verè tamen ipse affirmaret corpus suum esse quod præbebat. Et semper hæc Fides in Ecclesia Dei fuit, statim post consecrationem verum Domini nostri corpus, verumq; eius sanguinem sub panis & vini specie vnâ cum ipsius anima & Diuinitate existere: sed corpus quidem sub specie panis, & sanguinem sub vini specie, ex vi verba-

Historia
cily Tri
ent.
s II.

IV

1551. verborum; ipsum autem corpus sub specie vini, & sanguinem sub specie panis, animamq; sub utraque, vi naturalis illius connexionis & concomitantia, quæ partes Christi Domini, qui iam ex mortuis resurrexit, non amplius moriturus, inter se copulantur: Diuinitatem porro, propter admirabilem illam eius cum corpore & anima hypostaticam vñionem. Quapropter verissimum est, tantumdem sub alterutra specie, atque sub vtraque contineri: totus enim & integer Christus sub panis specie, & sub quavis ipsius speciei parte; totus item sub vini specie, & sub eius partibus existit.

Quartò: Quoniam Christus corpus suum id quod sub specie panis offerbat, verè esse dixit; idèò persuasum semper in Ecclesia Dei fuisse, idèò nunc denuò Synodum declarare, per consecrationem panis & vini, conuersionem fieri totius substantia panis in substantiam corporis Christi Domini nostri, & totius substantia vini in substantiam sanguinis eius, quæ conuersio conuenienter & propriè à sancta Catholica Ecclesia Transubstantiatio est appellata.

Quintò: Nullum dubitandi locum relinqui, quin omnes Christi fideles patriæ cultum, qui vero Deo debetur, huic Sacramento in veneratione exhibeant. Neque enim idèò minùs esse adorandum, quòd fuerit à Christo Domino vt sumatur institutum: nam illum eundem Deum præsentem in eo adesse credi, quem Pater æternus introducens in Orbem terrarum, dicit: Et adorent eum omnes Angeli. Declarat præterea, piè ac religiose indutèum morem, vt singulis annis peculiari quodam & festo die hoc Sacramentum singulari veneratione ac solemnitate celebraretur, vñq; in Processionibus reuerenter & honorifice illud per vias & loca publica circumferretur: æquissimum enim esse, vt Christiani gratos & memores testentur animos erga Redemptorem, pro tam ineffabili & planè Diuino beneficio; ac sic oportuisse victricem veritatem de mendacio & heresi triumphum agere, vt eius aduersarij (Lutherus indicatur, qui ad Valdenses scripsit, Nichil sibi in Romana Ecclesia magis displicere, quàm solemne Domini Corporis festum) in conspectu tanti splendoris, & in tanta vniuersa Ecclesia letitia positi, vel debilitati & fracti tabescant, vel pudore affecti & confusi aliquando resipiscant.

Sextò: Consuetudinem asseruandi in sacrario Eucharistiam adèò antiquam esse, vt eam saculum etiam Niceni Concilij agnouerit. Porro de ferri ipsam Eucharistiam ad infirmos, & in hunc usum diligenter in Ecclesiis conseruari, præterquam quòd cum summa æquitate & ratione coniunctum est, tum multis in Conciliis præceptum inueniri, & vetustissimo Catholica Ecclesie more esse obseruatum; adeoq; hunc morem omnino salutarem, & necessarium retinendum statuit.

Septimò: Laudat illa Apostoli verba formidinis plena: Qui manda-

1551.

eat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit, non diiudicans corpus Domini. Quare communicare volenti reuocandum est in memoriam eius præceptum: Probet autem seipsum homo. Ecclesiastica autem consuetudo declarat, eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa Sacramentali confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat. Quod à Christianis omnibus, etiam ab iis Sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, hæc sancta Synodus perpetuo seruandum esse decreuit, modo non desit illis copia Confessoris. Quod si, necessitate urgente, Sacerdos absque præuia confessione celebrauerit, quamprimum confiteatur. Quæ postrema verba nonnulli, sed pauci, nec primæ notæ Theologi, per admonitionem non per præceptum dicta interpretantur.

9 Octauo: Quoad usum, recte & sapienter à Patribus tres rationes Sacramentum accipiendi distinctas fuisse. Quosdam sacramentaliter dumtaxat id sumere, ut peccatores: alios tantum spiritualiter, illos nimirum, qui voto propositum illum cælestem panem edentes, fide viuâ, quæ per dilectionem operatur, fructum eius & utilitatem sentiunt: tertios sacramentaliter simul & spiritualiter, qui se prius probant, & instruunt. In sacramentali autem sumptione semper in Ecclesia Dei morem fuisse, ut laici à Sacerdotibus communionem acciperent. Sacerdotes autem celebrantes seipsos communicarent. Demum paterno affectu obsecrat, ut omnes & singuli, qui Christiano nomine censentur, in hoc unitatis signo, in hoc vinculo charitatis, in hoc concordie symbolo iam tandem conueniant, atque hæc sacra mysteria Corporis & Sanguinis credant & venerentur.

Huic capiti respondent Canones octauus, nonus & decimus, quibus interdicatur, ne quis dicat cum Oecolampadio, aut Zuinglio, Christum in Eucharistia exhibitum spiritualiter tantum manducari, & non etiam sacramentaliter & realiter: aut neget cum Luthero, omnes & singulos Christi fideles utriusque sexus, cum ad annos discretionis peruenerint, teneri singulis annis, saltem in Paschate, ad communicandum: aut cum iisdem dicat: non licere Sacerdoti celebranti seipsum communicare. Alii etiam capitibus alij Canones respondent, sed cum in iis nihil aduertendum succurrat, hic à nobis omittuntur. Studemus quippe, ne vquam à lectore nostris paginis gratis donandum sit temporis pretium, cuius pecuniæ donum semper cum vitio, mercatura cum virtute.

^a Lib. de
Concess. c. 3.
& in V. sit.
Suon cap. de
Euchar.

Historia
cily Tri
ent.
s 11.
IV

Obiecta, quæ Suauis refert aduersus recitatas definitiones.

ANtequam hinc digrediar, libet expendere aduersus recitatas doctrinas obiecta, quæ in officina Suauis recens cusa, ab ipso de more vulgata sunt perinde quasi antiquis typis Germanicis olim edita.

Refert, visam fuisse Synodum sibi contradicere, dum ex vna parte dicebat, conuersionem corporis & sanguinis Christi vix posse verbis exprimi; ex altera, propriè & conuenienter appellari posse *Transsubstantiationem*. si enim hoc verum est, iam illa proprium suum nomen obtinet, quo conuenienter exprimi possit. Deo gratias agamus, quòd hostes Concilij, vt ipsum impugnent, arundines stringere pro hastis cogantur. Nónne à cunctis Patribus affirmatur, æterni Verbi productionem esse ineffabilem? vinculum, quo Christi humanitas copulatur cum Deo, esse ineffabile? Et tamen quis Catholicorum negauerit, alteram verè proprièque appellari *æterni Filij generationem*; alteram, *unionem hypostaticam seu personalem*? Quid porro? Deum ipsum nónne Fides docet esse ineffabilem? & tamen verè ac propriè multas illi voces aptamus. Quòd dicatur res quæpiam vocibus exprimi non posse, non idcirco significatur, nullam esse vocem, quæ illi verè ac propriè conueniat. Etenim quidquid mente concipitur, per quædam eius attributa, seu ex vtu scholarum prædicata concipitur, quæ illi verè proprièque attribuuntur, nec simul coniuncta alij rei præter ipsam conueniunt. Quòd si hoc non esset, verè dici non posset, rem illam concipi, sed vel aliam rem, vel quoddam multarum rerum genus; non autem rem illam singularem. Huiusmodi porro congeries attributorum vt simul coniuncta concipitur, perinde simul coniuncta potest exprimi voce aliquâ vel priùs vsurpatâ, vel recens innouatâ; cum aliud voces non sint, nisi signa vocalia conceptionis edita in mente: sed inexplicabilis dici res solet, cum de illa neque proprium & indiuiduum conceptum habemus, qui naturam ipsius proximè attingat, quin nobis necesse sit eius imaginem componere multis quasi coloribus, quos ab aliis rebus mutuos accipimus: neque illius rei varia attributa nobis nota eiusmodi sunt, vt mens ipsa suo lumine, & ex notitia aliarum rerum, quas experimento didicit, intelligere valeat, quàm fieri posset vt ea inter se copularentur. Huiusmodi attributa sint exempli gratiâ in Verbi generatione, quòd illud Verbum

Verbum Filius sit, & tamen haud inferius minusque antiquum Patre; & in eiusdem Verbi cum homine coniunctione, quod duæ sint perfectæ naturæ in vna persona; in Deo, quod sit extra omnes temporis, loci ac perfectionis limites.

2. Hac itaque ratione dicitur à Concilio, vix explicari posse vocibus conversionem substantiæ panis in substantiam Christi; propterea quod neque simplicem quemdam propriumque illius conceptum habemus, neque possumus intelligere, adeoque nec aliis explicare per verba quæ intelligentiæ satisfaciant, quo pacto vera sint quæ per Fidem de ipsa conuersione credimus; cuiusmodi sunt, vnam totam substantiam in alteram totam conuerti, nullâ communi materiâ remanente, nullis prius inductis qualitatibus, & vnico temporis momento: hoc tamen non impedit, quin appelletur propriè & aptè *transsubstantiatio*. Etenim quemadmodum dicitur *transfiguratio*, cum corpus ab vna in alteram figuram migrat; *transformatio*, cum eadem materia ab vna in alteram formam transit: ita eadem proportione seruata in formando vocabulo, Scholastici, ac postmodum Ecclesia in magno Lateranensi Concilio, *transsubstantiationem* nuncuparunt eorundem accidentium ex vna integra in alteram substantiam transitum: quod si istiusmodi vocum nouarum inuentio propter rerum nouitatem singularesque conditiones cunctis artibus liceat, potissimum verò Philosophiæ ex Ciceronis^a admonitu; quanto magis Theologiæ licebit, quæ supra ceteras disciplinas res tan nouas ac singulares tradit?

3. Verum quæ sequitur accusatio, mihi acrius bilem cieret, nisi bilem extingueret aspernatio. Ait: Cum affirmatum in Synodo fuisset, post benedictionem Christum dixisse, id quod Apostolis porrigebat, suum esse corpus; *statuebatur aduersus omnes Theologos, & Ecclesiæ Romanæ opinionem, verba consecrationis non esse illa, Hoc est Corpus meum; quoniam affirmat Synodus, post consecrationem ea verba fuisse dicta*. Proh vecordem hominem! Vbinam habetur in Concilio, *post consecrationem*? Suborta quidem mihi fuisset dubitatio, miserum hominem offendisse in aliquod Concilij volumen peruersis typis impressum, nisi idem ipse antea scripsisset, à Concilio dici, *post benedictionem*. Dissimulare non libet, fuisse multorum & illustrium quidem Theologorum sententiam, qui putauerint, Christum non aliam benedictionis formam adhibuisse supra panem ac vinum præter ipsam consecrationem: sed Gabriel Vasquez^b, vir æquè diligens ac eruditus, refert, ætate suâ vix quempiam reperiri, qui retineret in Scholis eam opinionem, à se confutatam validis argumentis,

1551.

^a Lib. 3. de Finibus.

^b 3. part. disp. 196. cap. 1.

Gloria
cily Tri
ent.
es II.

IV

1551.
e Ioannes à
S. Thomæ
Comment.
in 1. part. in
approbatio-
ne doctrinæ
S. Thomæ
disp. 2. art. 3.
ad propo-
sit. 8.

mentis, decerptis ex Euangelij verbis: aduersus quam scripsit postea recentior Thomista^e, sat famâ notus, pro venerandi Magistri sui defensione conatus ostendere, verba Concilij huic rei minime repugnare. Sed hæc omnia causæ nostræ parum intersunt. Profectio non poterat citra grauem errorem Suauis Concilio alteram pro altera vocem tribuere, & hinc postea argumentum erroris in doctrina in ipsum deducere.

Minus absurdi præfert quod inde obiicit: Non satis probati, adesse Christum in Eucharistia ante vsum, per rationem à Synodo allatam; nimirum, quia Christus dum eam porrigeret, & antequam à discipulis eadem susciperetur, dixit, illud suum esse corpus, cum ipsa porrectio quædam actio sit spectans ad vsum. Verum huiusmodi ratiocinatio Suauis, Lutherum propugnantis, si animo sincero consideretur, potius patefacit, quam imbecillo fundamento nitatur hac de re illius hæresiarchæ commentum. Etenim si nomine *usus* comprehendit omnes actiones antecedentes quæ ad vsum diriguntur, ita vt dum Eucharistia porrigitur, & antequam suscipiatur, iam adsit sub illis speciebus corpus Christi, contingere potest, vt is, cui porrigitur, eam non suscipiat; adeoque verum sit, Christi corpus ibi extra vsum fuisse, cum verè dici non possit, hominem, qui Eucharistiam non suscepit, illâ vsum fuisse. Præterea ignotum nobis est, à quam actione hic vsum omnino inchoetur, & quando status huiusce vsum esse desinat; adeoque ignotum foret, quando ibi adorandum sit corpus Christi, quando ab ea adoratione abstinendum. Lutherus cum suis has inter angustias obsessus diu abiit in diuersa, ac tandem, sicuti alibi narrauimus, scripsit ad Simonem Wolferinum^e: Quòd inextricabiliores difficultates euitarentur, dicendum esse, manere ibi corpus Christi ab initio precationis Dominicæ, per totum tempus quo fideles commode sumere Sacramentum possunt.

Hic tamen vallis stramineus est. Ac primò quidem, cum ignota sit huiusce temporis mensio, consequens erit, vt si quis aliquanto ferrius ad sacram mensam accesserit, dubitare debeat an illud temporis spatium elapsum sit, & an Christi corpus an crustulum accipiat. Quod cum frequenter possit contingere, palàm est, huiusce modi institutionem nec vquam verisimilem, neque Christo conuenientem fuisse, Ecclesiæ pietate atque vtilitate spectatâ. Perge, pisco: Vbi iam ad aliquod temporis interuallum hoc in Eucharistia inter cetera Sacramenta singulare concedatur, nimirum eam esse Sacramentum, & in seipsa complecti sanctitatis causam ante vsum,

4 Lib. 3.
cap. 1.
e 29. Julij
1543. in
4 tom. ope-
rum Luth-
ri.

& etiam interdum vsum non subsequi; quid obtendi potest, quod vetustissimam impugnet traditionem Ecclesiæ, agnoscentis ibi Christi præsentiam eo toto tempore quo vsus adhiberi potest, hoc est, donec ipsa Sacramenti species supersint? & quo rationis momento initium præsentia Christi affigitur precatiori Dominicæ, & non potiùs extremo absolutæ consecrationis momento? Primum itaque fundamentum voluit verè Synodus confirmare per allatam rationem, videlicet, esse ibi Christi corpus antequam proximè & re ipsa Eucharistiæ vsus exerceatur: quod inter omnia Sacramenta singulare est, & initio à Lutero negatum. Quin his planè verbis propositus ad censuram fuit Patribus in Concilio sub Paulo articulus die 3. Februarij anno 1547. allato Cochlei testimonio, id tamquam Lutheri sententiam oppugnantis in libro quem hac de re ille scripsit. Atque hac primâ positione firmatâ, probè intellexerunt Patres, nihil superesse difficultatis de secunda, nimirum, remanere ibi corpus Christi, donec Sacramenti species persistant.

6 Post hæc non omnino stultè animaduersa, labitur Suavis in quâdam ineptias, scribitque: *Notabatur etiam tamquam locutio valde impropria, qua vsurpabatur in quinto doctrina capite, dicens, huic Sacramento Diuinum cultum deberi. Etenim certum est, nomine Sacramenti non intelligi rem significatam atque contentam, sed significantem & continentem; adeoq; melius in canone sexto id fuisse correctum, ubi dicitur, adorandum esse Dei Filium in hoc Sacramento.* Equidem perspicio, hunc hominem excurrisse nonnumquam per Theologiæ spatia, numquam tamen ibi sedem fixisse. Erubescendam certe imperitiam in eo, qui de hisce rebus ausit scribere! Nomen Sacramenti aliquando accipitur laxiùs, & denotat omne signum rei sacræ & arcanæ; aliquando strictiùs, & more Scholarum, prout coarctatur ad septem Sacramenta in lege noua à Christo instituta, & importat signum efficiens gratiæ, cum aliis conditionibus, quas hîc recensere non attinet. Itaque gratiæ, non corporis Christi signum est Sacramentum, si accipiat sub hac significatione Scholasticorum, sub qua de ipso loquitur Tridentinum, & sub qua Florentinum ex instituto doctrinam tradidit. Ac certè quidem caput quintum huiusce Sessionis satis erat, vt reminisceretur Suavis, notissimam Sacramenti descriptionem, à Petro Lombardo traditam⁶, *illud esse formam visibilem inuisibilis* In 4. dist. 1. gratiæ. Res igitur quam Sacramentum, quatenus Sacramentum, significat, non est Christi corpus, sed gratia. Sed adhuc verum est, g Mag. in 4. Sent. distinct. 22. S. Thom. 3. p. qu. 84. art. 1. in quolibet ex septem Sacramentis tria: *Id quod dumtaxat est Sacramentum; sumentibus tunc* nomen

Historia
Concilii Trid.
Sess. II.
C. IV.

1551.

nomen hoc laxiori, de quo diximus, ac genericâ significatione, hoc est id quod ibi significat rem quamdam occultam sacram, quodque ab alia re ibi minimè significatur; atque huiusmodi, exempli causâ, sunt verba. *Id quod dumtaxat res est*; nimirum, res illa sacra occulta, quæ ibi significatur, quæque ibidem aliam rem non significat: & hæc, ut exemplo utamur, est ipsa gratia. *Id denique quod simul est Sacramentum & res*; quia simul significat rem quamdam aliam occultam sacram, & ipsum est pariter res quædam occulta & sacra, quæ ibi signo manifestiori significatur; id verò in Eucharistia dicunt Theologi esse corpus Christi, quod gratiam significat, & per verba ac species Sacramenti significatur. Sed ex his omnibus nequaquam arguitur, corpus Christi esse rem significatam, si spectetur integrum Sacramentum, acceptum proprio strictoque usu huius vocabuli; & non potiùs ipsum esse signum eius quod significare dicuntur septem Christianorum Sacramenta, hoc est gratiæ. Imò cum à Christo pronuntietur, suam carnem esse cibum, & suum sanguinem esse potum, cumque communiter affirmetur à SS. Patribus, Eucharistiæ Sacramentum esse cibum & potum; necessariò conficitur, corpus & sanguinem Christi non esse rem ab hoc Sacramento distinctam. Quòd autem Christus in Sacramento contineatur; si Suavis Aristotelem legisset, didicisset ab eo duplicem continendi rationem: alteram per quam res continetur, & distinguitur ab eo quod ipsam continet, cuiusmodi est aqua in vase: alteram, quâ res quæ continetur, idem quadamtenus est cum eo à quo continetur, quemadmodum partes in toto. Hac posteriori ratione continetur Christus in Sacramento, cum hoc sit quoddam conflatum ex corpore Christi, & accidentibus, per quæ idem conflatum sensibile redditur; ac de ipso verè dici potest, esse formam speciemque *visibilem inuisibilis gratiæ*, secundum Magistri definitionem, quam attulimus, à Concilio usurpatam. Iam verò vel maximè comperitum est, quòd totum quoddam adoratione latræ sanctè colatur, satis esse, si qua illius totius pars eum cultum mereatur. Nónne huiusmodi adoratione totum Christum veneramus, tametsi secundum humanam naturam sit ille creata quædam res, quæ tali cultu digna non est, nisi quatenus inest in eo toto, quod diuinitatem etiam continet? Cur igitur hoc similiter Sacramentum nobis adorandum non erit, quòd totum quoddam est, ex corpore Christi tamquam et præcipua parte conflatum?

Postremò: *Notata, inquit, pariter fuit vox illa in tertio anathematis: Totum Christum contineri sub singulis cuiusque speciei partibus, separatim*

falsã. Etenim ex eo videtur necessariò deducendum, non esse totum in singulis partibus, etiam ante diuisionem. Enimuerò præclaram argumentationem! Quidam Episcopus, cuius mentionem fecimus, dubitationem aliquam præ se tulit, ne quis hoc pacto dictum illud interpretaretur; & tamen reliqui omnes tantam è contrario claritatem animaduertunt, vt existimarint maiori lumine opus non esse. At quòd affirmet, id videri necessariò deducendum, inaudita cuiusdam analytica argumentatio est. An quoniam tamquam hæreticus damnatur, qui rem quamdam affirmat in certis quibusdam conditionibus, ex eo necessariò colligetur, rem illam extra tales conditiones falsò affirmari? Exemplo sit: Si dicamus hæreticum esse, qui neget Baptismi characterem manente vitâ permanere; an hinc per necessariam consecutionem concludemus, falsam esse maximè communem Theologorum sententiam, characterem illum post mortem pariter permanere? Posset vt summum argui: *Ergo non erit hæresis manifesta, si negetur, Christum esse totum sub singulis partibus ante diuisionem:* de quo supra disserui. Sed quid stultius, quàm arguere, tamquam verum defini, quidquid tamquam hæresis non damnatur? Præterea quàm crassa incitiã soboles est hæc admiratio super huiusmodi ratione definiendi, quâ vtitur Synodus Tridentina, quando ea legitur cum iisdem planè verbis apud Florentinam in celeberrima Catechesi Armeniis tradita? Sicuti aquæ omnes per se dulces pontum ingressæ displicent gustui; ita cunctæ doctrinæ, tametsi per se optimæ, ab hac Synodo exceptæ, displicent Suauis.

C A P V T VIII.

Quorundam articulorum prorogatio ad Protestantes audiendos. Securitas fide publicâ illis concessa: & quæ de vtraque re Suauis considerat, expensa.

PAr esse videbatur ad perficiendum opus, explendumque argumentum doctrinæ, statuere, quid esset credendum de necessitate Eucharistiæ sub vtraque specie sumendæ. Sed cum Protestantes nondum accessissent, Monfortius, Orator Cæsaris, petit, vt hac saltem decisione Patres superfederent. Fuerat semper plerum Catholicorum persuasio, desiderio spem alentium, posse ad veterem Fidem qui aberrauerant reuocari, vbi aliqua, quæ præstari possent, indulgerentur; & potissimum duo, laicis vsus Calicis, & Sacerdotibus matrimonium. Propositum id fuerat ab eo vsque tempore, quo Campeggius & Alexander Clementis ac Pauli nomine hæc

Historia
cily Tr
ent.
s II.
IV

1551.

hæc Religionis negotia in Germania agitarant, pro eo quod suo loco à nobis enarratum est. Postremum verò Cæsar in libello, *Interim* vocitato, vtrumque Protestantibus ad futurum vsque Concilium permiserat: quippe leges, quarum obseruantiam diffiderat per auctoritatem suam obtenturum, & quarum relaxationem confiderat à Concilio se postmodum obtenturum. Tribus verò Nunciis subinde in Germaniam petente Cæsare missis à Paulo cum ampla facultate, inter ceteras hæc etiam potestas cum opportunis restrictionibus conditionibusque tradita est, sicuti supra memorauimus. Quapropter consideratâ Caroli victrice potentia, oblatâque bis ab integro Ordinum conuentu subiectione Concilio, fore sperabatur, vt si Protestantibus in duobus hisce capitibus satisfaceret, Germaniam in Religionis concordiam restitui posse. Et quamquam aliud esset, præcise negare, vsu Calicis non celebrantibus Diuinâ lege interdici; aliud verò, ipsum iisdem prohiberi Ecclesiasticâ sanctione: dubitabatur tamen, ne, quidquid super ea re definiretur, vmbri agitaret eos populos, ingenio suspiciosos, remoueretque à fidentia adeundi Concilij. Idcirco Patres, tametsi cum aliqua sententiarum discrepantiâ, censuerunt hac vtendum indulgentiâ, suspensis pariter quibusdam aliis articulis, qui huic videbantur affines. Quare recensitis Decretis huiusmodi declarationem adiecere:

Eadem sancta Synodus errores omnes, qui super hoc sanctissimo Sacramento repullularunt, tamquam vepres ex agro Dominico euellere, ac omnium fidelium saluti prospicere cupiens, quotidianis precibus Deo omnipotenti pie oblati, inter alios, ad hoc Sacramentum pertinentes articulos, diligentissimâ veritatis Catholicæ inquisitione tractatos, plurimis accuratissimisque pro rerum grauitate disputationibus habitis, cognitis quoque præstantissimorum Theologorum sententiis, hos etiam tractabat: An necessarium sit ad salutem, & Diuino iure præceptum, vt singuli Christi fideles sub vtraque specie ipsum venerabile Sacramentum accipiant. Et: Num minus sumat, qui sub altera quàm qui sub vtraque communicat. Et: An errauerit sancta mater Ecclesia, laicos, & non celebrantes Sacerdotes, sub panis specie duntaxat communicando. Et: An paruuli etiam communicandi sint. Sed quoniam ex nobilissima Germaniæ prouincia ij qui se Protestantes nominant, super his ipsis articulis, antequam desinantur, audiri à sancta Synodo cupiant, & eam ob causam fidem publicam ab illa postularunt, vt ipsis tunc huc venire, & in hac vrbe commorari, ac liberè coram Synodo dicere, atque proponere que senserint, & postea, cum libuerit, recedere liceat: sancta ipsa Synodus, licet magno desiderio eorum aduentum multos ante à mensibus expectauerit, tamen, vt pia mater, que ingemiscit, & parturit, summopere ita desiderant,

derans, ac laborans, ut in iis, qui Christiano nomine censentur, nulla sint sibi smata; sed, quemadmodum eundem omnes Deum & Redemptorem agnoscent, ita idem dicant, idem credant, idem sapiant, confidens Dei misericordia, & sperans fore, ut illi in sanctissimam & salutarem unius Fidei, Spei Charitatisq; concordiam redigantur, libenter eis in hac re morem gerens, securitatem & fidem, ut petierunt, publicam, quam saluum conductum vocant, quoad se pertinet, eius, qui infra scriptus erit, tenoris dedit atque concessit: & eorum causâ definitionem illorum articulorum ad secundam Sessionem distulit; quam, ut illi commode interesse possint, in diem festum Conversionis Divi Pauli, qui erit vigesima quinta die mensis Ianuarij anni sequentis, indixit. Illudq; præterea statuit, ut in eadem Sessione de sacrificio Missæ agatur, propter magnam utriusque rei connexionem: interea Sessione proxima de Pœnitentiæ & extreme Unctionis Sacramentis tractandum. Illam autem die festo Divæ Catharinæ virginis & martyris, qui erit vigesima quinta Nouembris, habendam esse decrevit, simulq; ut in utraque materiam reformationis prosequatur.

3 Per libellum verò securitatis concedebatur omnibus, quantum ad ipsam Synodum spectabat, ut de iis rebus, quæ in ipsa Synodo tractari deberent, omni libertate conferre, proponere & tractare, ac ad ipsum Oecumenicum Concilium libere & tuto venire, & in eo manere, & commemorari, ac articulos, quot illis videretur, tam scripto quàm verbo offerre, proponere, ac cum Patribus, siue iis qui ab ipsa S. Synodo delecti fuerint, conferre, & absque ullis conuitiis & contumeliis disputare, nec non, quando illis placuerit, recedere possint & valeant. Præterea, ut si pro maiori libertate ac securitate eorum, certos tam pro commissis, quàm pro committendis per eos delictis, indices deputari cuperent, illos sibi beneuolos nominarent, etiamsi delicta ipsa quantumcumque enormia & heresim sapientia fuissent.

4 Narrat Suauis, obstupuisse Protestantes, ubi senserunt affirmari à Concilio, ipsos optare, ut de quatuor tantummodò memoratis articulis audirentur; cum sapius declarassent in Comitibus, nolle se vllam ex antea actis definitionibus accipere, sed velle ut de integro super omnibus audirentur. Disputare mihi non libet, an huiusmodi stupor fuerit verus in animis, an simulatus in linguis, quamuis illum Suauis deprompserit ex sibi consueto, & à se commendato articulo, nempe à Ioanne Sleidano. Certum est, immeritò obstupuisse. Toties Romani Pontifices & voce & scripto, Cafari pronuntiauerant, nolle se in dubitationem reuocare decisiones iam habitas: id enim idem fuisset, atque concedere, Ecclesiam falli posse, adeoque ante disceptationem hæreticis palmam tradere. Cafar verò, Ecclesiastici, & plena Comitibus, post eam declarationem

Lib. 23. initio.

¶ Pars II.

Qq

Ponti-

Historia
cily Tride
ent.
s II.
IV

1551.

Pontificum, vehementer ab iis Pontificibus Concilium efflagitarent, eique vniuersæ Germaniæ obsequelam obtulerant. Non poterant igitur obstupescere Protestantes, quod ipsi crederentur animi paratum gerere ad consentiendum articulis iam sancitis, nisi obstupescerent, quod ipsorum consensus, duobus in conuentibus præstitus, vanus quidam & abs re prolatus sermo non crederetur. Quam autem ob causam Orator Cæsaris tam ardentem cupisset sanctionis moram, si post confectas etiam absentibus Protestantibus decisiones, locus nouo examini Decretorumque retractationi patuisset? Num ignoramus, à Cæsare ima & summa commota, ut Concilium quasi quamdam Germaniæ malaciam impetraret; missosque postea tres suos, duosque fratris Oratores, præter Madruccium Cardinalem, totque Præsules sibi addictos? & inducimus in animum, hos omnes casu conuenisse in postulanda prolatione quatuor dumtaxat capitum quæ retulimus, si nouissent, futurum opus fuisse ad reconciliandam in Fide Germaniam, ut non hæc solum quatuor agitentur, sed reliqua omnia denuò pertractarentur?

Addit, fidei publicæ formam visam fuisse admodum captiosam, cum in ea diceret Synodus, id concedi, *quantum ad se spectat*. Siquidem nemo est, qui ab altero quidquam petat, nisi quantum ad se spectat concedere, & non amplius. Rabidam enim uerò carpendi libidinem: Primò quidem oportebit, ut Iurisperiti hanc à Suaui regulam addiscant, captiosas admodum esse tabulas, ubi conditio in iis exprimitur, quæ iam tacitè intelligebatur. Ipsi namque huc usque docuerunt, potiùs per huiusmodi conditionis disertam appositionem, actorum naturam non variari. Secundò, admodum captiosus habendus erit, qui cum integrum alicuius rei dominium haud obtineat, illud non absolutè promittit, ne sibi arroget ius quo caret, nec id spondeat quo præstando non est; sed adiicit: *quantum ad se spectat*: quin potiùs ea promissionis ratio apud homines sincera ac fidelis laudem obtinet. Fingamus, à Concilio fidem publicam absque ea limitatione datam: exclamasset profectò Suauis, arrogasse sibi Concilium hoc fucato colore absolutam in aliena ditione potestatem; cum accidere posset, ut ij quibus ea securitas concedebatur, flagitium aliquod Tridenti patrarent, cuius puniendi facultas legitima pertineret vel ad Madruccium (qui ut eius Episcopus, ita beneficiarius Princeps erat) vel ad Ferdinandum, qui supremo iure Tridento dominabatur. At è conuerso, dum ea posita fuit restrictio, *quantum ad Synodum spectat*, cum par esset, mode-

stiam ibi agnoscere, persuadere conatur, id actum esse, ut aditus pateret Romano Pontifici, quo posset incolumi suâ Synodiq̄ue dignitate agere quidquid vtriusque commodo conduxisset. In egregiam verè dignitatem, & incomparabile commodum vtriusque cellisset huiusce fraudis patratio: præsertim cum id temporis nullus extaret hæresiarcha, è cuius morte hæresis interitus sperari posset, sed ex eo summa totius Germaniæ detestatio expectanda esset, quandoquidem in comperto erat, à Concilio Legatoque hac in re nihil agi, ignaro & inconsulto Pontifice: ac proinde fidei publicæ tabulæ ab illis datæ perinde habebantur, ac si à Pontifice datæ fuissent. Præterquam quòd ubi Protestantes confirmationem Pontificiam desiderassent, tabellarius Romam missus metum omnem absterfisset.

6 Dissertationem suam locupletat, observans, id quod agitabatur de iudicum delectu ad cognoscenda delicta commissa seu committenda, quæ spectarent ad hæresim, visum fuisse quoddam rete ad quempiam incautum captandum. Hoc profectò rete aranei opus est, quod planè animal à quovis flore venenum haurit, & ex suis visceribus retia extrahit: vir nemo cordatus periculi retia hîc deprehendet, sed securitatis laxitatem. Certum est, à Germanis neutiquam postulatum iri absolutam quamdam omnium hæreticorum facinorum impunitatem; cuiusmodi foret, in mysterium Divinæ Triados concionandi, aut Hostiæ consecratæ in lutum publicè proiciendæ: nec apud homines vmquam auditum est, idem esse fidei publicæ securitatem, quod effrænata licentia maximè enormium quorumcumque scelerum, omni supplicio immunis. Quæ cum ita sint, quodnam maius per fidem publicam tutamen Protestantibus tradi poterat, quàm ut pro iis etiam criminibus, de quibus aliquis dubitare potuisset, verbisne generalibus comprehenderentur, ipsi eos iudices suo arbitratu sibi seligerent?

7 Sed accusationi quæ sequitur, quid responsi suppetet? *Vel ipsi, inquit, pædagogum deridebant, quòd verbum principale plusquam centum quinquaginta vocibus distaret ab initio sententiæ.* Itaque publicæ tabulæ, acta, iudicia, edicta, privilegia, & quidquid ad forum pertinet, secundùm pædagogorum regulas, & apud ipsorum tribunâl diiudicanda; & quod ab illis tamquam elegans belleque concinnata periodo clausum non censebitur, deridiculo habendum. Quænam arrogantia magis in comico planè pædagogo exhiberi posset? Libebat observare Suavi, an ipsius patria, nobilitate iuxta ac sapientiâ insignis, in solemnibus Magistratum iussionibus eam scribendi

Historia
cily Tri
ent.
s II.

IV

1551

1551. normam sequeretur: exceptiones longè maiores inuenient pædagogi in eruditionibus Iurisperitorum, in subtilioribus Mathematicorum, in profundioribus Scholasticorum, quin etiam in Patribus, quos præcipue veneramur, atque adeò in ipsis adoratis sacrarum Litterarum paginis. Aliàs egimus de huiusmodi formulis consuetis, ac propriis cuiuscumque præcelsæ Curia: in legitimis tabulis, & quantæ prudentiæ sit, elegantia: folius gratiâ ea non mutare. Verùm quo animo Suavis audebat pædagogorum iudicium appellare, homo in Latino & Italico sermone adeò rudis? Et is, qui pueriliter peccat, dum Latina verba perperam interpretatur, quemadmodum in hisce libris sæpius ostendimus; Italicè verò tam abiectè ac tam licenter scribit, quantum ex ipsius stylo in hoc ipso aperte deprehenditur? An non memoriæ infixum erat, cum ipse quædam pro patria dissertationes esset euulgaturus, vsque adeò rudem & incultum in vsu sermonis fuisse visum, ut decretum fuerit alterum deligere, à quo illius sentia, detracto rusticitatis situ, quadamtenus exposerentur; pro eo ac refert non quidem maleuolus quispiam, sed ipsius encomiastes, qui eiusdem Vitam diuini veluti hominis conscripsit? Sed Historiam profquamur.

CAP. V. T. IX.

Sessio decimatertia. Septemviri Colonienfis, ac Oratorum Brandenburgensium in Concilium accessus. Responso Superioribus Regis Gallia litteris reddita.

Die itaque vndecimo Octobris, iam Sessioni præscripto, habita ea est, auctâ solemnitate tum ex accessu tertij Septemviri Ecclesiastici, nimirum Colonienfis, cui pridie aduentanti obuiam extra urbem processerant omnes Concilij^a Præsules, tum ex legatione alterius Septemviri laici, qui erat Brandenburgicus, Augustanae professioni addictus. Rem sacram fecit Ioannes Baptista Campeggius, Episcopus Maioricentis, Latinam verò concionem de laudibus Eucharistiæ Turritanus Archiepiscopus: & quæ iam memorauimus Decreta de Fidei ac disciplina: rebus promulgata sunt.

Christophorus Strasius Iurisconsultus, primus Brandenburgicus Orator, Latinum sermonem habuit copiosum, in quo verbis admodum perspicuis, si cutiliquebit, sui Principis obedientiam sub-

^a Diarium
Cærimoniarum
Magistri,
die 11. &
12. Octobris
1551.

iectionemque obtulit. ^b Patres per Promotoris responsionem significarunt, Synodo placuisse summopere facta ab Oratore verba, praesertim ubi nomine Septemviri obedientiam pollicebatur. Hic non omittit Suavis dentes in Synodum exerere risu quodam mordaci, quasi quod alius non offerebat, ipsa fuisset stipulata. Num in Oratoris potestate non erat, si quid minus obtulisset, id explicare, simulque oppugnare immoderatam stipulationem; cum praecipue Strassius Iuris Civilis scientiam esset instructus, & in huiusmodi cautionum palaestra exercitatus? At libetne Suavis malitiam contrectare?

1551.

^b Sleidanus initio lib. 23. & fufius in Actis in arce Aelia, ubi relata sunt mandata Septemviri, Oratio Strassij, & responsio Synodi.

3 In primis ubi Orator Latinas voces adhibuit, *obsequia & seruitia*, quae cunctis compertum est quid sonent apud Latinos, earum loco ponit *reuerentiam*. Leuiculum id est. Appellabatur in oratione Brandeburgici, *Sanctissimus Dominus noster Iulius Tertius, Summus Pontifex sacrosanctae Romanae vniuersalis Ecclesiae*. Qui tituli ab Oratoribus tributi Pontifici, ad verbum consonabant us, qui in mandatis Septemviri continebantur, hoc est, *Sanctissimo in Christo Patri & Domino, Domino Iulio Tertio, fauore Diuinae clementiae Summo Pontifici, sacrosanctae Romanae & vniuersalis Ecclesiae Domino nostro gratiosissimo*. Nonne fuissent abunde huiusmodi verba ad legitimum Praesidem declarandum, cui a cunctis Christianis obedientia deberetur in iis, quatum ipse, tum Concilia ab eo coacta & comprobata statuisent? ac de ipsa nominatim Tridentina Synodo, cuiusmodi erat sermo in ipso libello legationis illius? Dabatur in eo facultas Oratoribus interueniendi huic Oecumenico Tridentino Concilio. Dum itaque Septemviri Tridentinum Concilium tamquam Oecumenicum agnoscebat, quid ambigui supererat, quod minus debitam illi obedientiam profiteretur? Denique, ut discernatur an Synodi responsio in huiusmodi obedientia acceptanda, fuerit quaedam rei haud promissae stipulatio, clausulam orationis, cui responsum est redditum, recitemus: *Neque verò dubitare debet sancta Synodus, Principem Electorem Illustrissimum omnia quae sanctae Synodo placitura sunt, sancte, sincere, ut Principem Christianum, & obedientem filium Ecclesiae Catholicae decet, obseruaturum, defensurum; & haec omnia ex authenticis eius mandato sancta Synodus percipere potest*. Num hic sermo urbanam reuerentiam, an obsequentem subiectionem praese fert? Et sane Sleidanus quidem, apud quem veritatis cortina Suauis personat, huiusmodi subiectionem Concilio oblatae à Brandeburgico in dubium vocat; nec potest inficias ire Suavis, eam hoc in loco à se attentè perlectam, dum planè nihil praetermittit ab illo

1551. scriptore sibi arripere, quod possit splendorem huiusce legationis Concilio affusum contaminare; obtendens, ad eam officij demissionem progressum Septemuirum, quò remoueret obstacula à Catholicis ac Pontifice obiecta Frederico filio, quem Magdeburgenses Canonici illius Ecclesiæ Archiepiscopum nominarant. Qui ergo fieri poterat, ne Suauis animaduerneret, inter se pugnare ea duo, quæ ad eleuandam huius obsequij dignitatem coniungebat; & quæ tamen duo quasi contraria venena vim suam inuicem refringebant: videlicet, per eam obsequelam Septemuirum studuisse Pontificis consensum elicere, quò ad prænobilem illam Sedem ipsius filius euheretur; simulque negasse Concilio obedientiam, quam illi vniuersa Germaniæ Comitia sponderant, inanemque tantummodò veluti vrhani officij fumum offudisse, perinde ac cum Rege Perfarum ageretur?

Sed his nondum satur Suauis, adhuc odio furit in Romanum Pontificatum; neque cohibere se potest, quò minus ab hypotheci ad thesim descendat, inductâque scenâ & actoribus pro sua libidine, responsa per ironiam confingit ad Synodi defensionem, quibus obiecta, quæ diximus, dissoluerentur: *Id moris esse Ecclesiæ sanctæ Romanæ; ac proinde cum Patres Concilij Carthaginensis ad Innocentium Primum scripsissent, fuisse à se damnatos Cælestium & Pelagium, rogantes, ut ipsorum declarationi se conformaret, illum respondisse, adiectis laudibus, quòd veteris traditionis & Ecclesiasticæ disciplinæ memores cuncta reposuissent in ipsius arbitrio, à quo debent omnes addiscere, quis absolutus, quis damnandus sit. Et sanè, subiicit Suauis, scita quedam ratio hæc est, quâ fiat ut homines id silentio loquantur, quod verbis proferre nolunt.*

Næ huic homini animus fuit, ut scriberet lectoribus à studio litterarum auersis, ad speculandum ineptis, qui nec euentum veritatem explorarent, nec dissertationum probabilitatem expenderent. Quòd spectat ad euentum, Concilij Carthaginensis litteras ita colorat, quasi Concilij Patres ad Innocentium tamquam ad inferiorem sibi, nedum æqualem, ea scripserint: nec memorat, eundem ab illis cohonestatum *Domini* titulo, sæpius iterato; quo nomine nec illius nec alterius Synodi Episcopi ab Innocentio vicissim ornantur: neque narrat, confirmationem ab eo Patres hisce verbis petiisse: *Hoc itaque gestum, Domine Frater, sanctæ Charitati tue insinandum duximus, ut statutis nostræ mediocritatis, etiam Apostolicæ Sedis adhibeatur auctoritas.* Quæ loquendi ratio palàm facit, integram illam Synodum vnà scripsisse ad Innocentium tamquam ad superiorem Pontificem.

Obfer.

6 Obseruandum præterea est, hæc litteras fuisse ab illis Patribus ad Romanum Pontificem delatas per Iulium Episcopum, sicuti ex responsis constat; qui potuit coram amplè declarare sensa submissionis ab illis exhibitæ, quæ breuiter indicabantur scripto, & pro certis habebantur. Ceterum quisnam mente validus sibi persuaserit, Innocentium, nisi hunc celsitatis gradum in Ecclesia iam tenuisset, illum fuisse sibi temerè arrogaturum per eam responsionem, cum periculo publici dedecoris subeundi? cum præsertim haud potiretur id temporis Romanus Pontifex opibus & prouinciis, quas nunc possidet, vnde sibi reuerentiam communiret. Neque solùm illius Concilij Patribus hic respondet, pro certo sumens eorum obsequium ac subiectionem erga Romanam Ecclesiam, ipsam verò nuncupans matrem, magistram, ac moderatricem omnium Ecclesiarum; sed per eandem supremi Principis formam alteris litteris Mileuitani Concilij rescribit, quas idem Episcopus Iulius ad ipsum detulerat, & cuidam peculiari epistolæ quinque Episcoporum, inter quos erat S. Augustinus, & quibus reddi nolebat responsa à se vtrique Concilio tradita. Et quisquam inducet animum, eos egregios Antistites, & Augustinum potissimè, silentio transmiffuros fuisse, si conspexissent, aduersus Christi sanctiones priuatum Romæ Episcopum (qualem hæretici vnà cum Suaui supremum Pontificem depingunt) ausum fuisse tyrannidem in Ecclesiam exercere? Neque ad hos Patres dumtaxat, sed ad Toletanam Synodum in Hispania, ad Episcopum Rotomagensem in Gallia, & Constantinopolim, atque ad omnem Christianæ gentis locum scripsit Innocentius per supremi Præsidis auctoritatem: & tamen neminem nacti sumus ex illius ætatis Episcopis, sanctitate doctrinâque præstantibus, Ecclesiasticæ dignitatis summoperè studiosis, atque humanæ potestatis, quantumuis præcellæ, contemptoribus, qui auctoritatem Innocentij arguerit arrogantia; sed potius qui eundem venerati fuerint, eiusque responsa velut oracula susceperint. Atque vt id breuiter confirmemus, non solùm S. Augustinus tribus illis epistolis Romani Pontificis haud repugnauit; sed nominatim eas protulit, commendauitque in epistola 47. ab ipso ad Valentinum scripta. Et magnus S. Augustini discipulus, S. inquam Prosper, aduersus auctorem Collationum cap. 41. loquens de quadam epistola à Zosimo Innocentij successore scripta, de qua ob temporum iniuriam nihil hodie superest, præter quædam apud scriptores fragmenta, ita de Romano illo Pontifice verba facit: *Africanorum Conciliorum Decretis sententiæ suæ robur adnexuit, & ad impiorum de-*

trunca-

Historia
cily Tri
ent.
s II.

1551.

truncationem gladio Petri dexteris omnium armauit Antistitum. Quo pacto omnium Antistitum, nisi eorum omnium fuisset caput, sed vnus quidam ex Episcopis aut Primatibus? Clarius in Chronico ad annum 420. idem S. Prosper hæc scribit: *Concilio apud Carthagenem habito ducentorum ac septemdecim Episcoporum, ad Papam Zosimum Synodalia Decreta perlata, quibus probatis, per totum mundum hæresis Pelagiana damnata est.* Ea verba, *per totum mundum*, obseruentur perentia à comprobatione Zolimi Pontificis. Quæ verba ritè fuerunt expensa à doctissimo Gallicorum Episcoporum conuentu, habito anno 1653. coram Iulio Cardinali Mazzarino, supremo Christianissimi Regis Ludouici XIV. administro, per occasionem diplomatis ab Innocentio X. editi in quinque opinionum capita Cornelij Iansenij Iprensis Episcopi, sicuti liquet ex Actis illius conuentus: qui Præsules idcirco litteris, grauitatem, Religionis studium, summisionemque spirantibus, ad Pontificem scriptis, eius definitiones ceu Spiritus sancti voces acceperunt. Id verò leuiter tetigisse mihi fatis sit, ad refellendam calumniam, quam ornato ioculari Suauis in orchestram de more deducit. De cetero, Pontificis Romani eminentia, quocumque tempore Ecclesiæ perspecta, eam obtinet Inuentiorum testium eruditorumque propugnatorum copiam, vt insipientiæ mihi verteretur, si ad argumentum adeò iam perpensum diuerterem. Ad operis mei seriem regrediar.

e Datis
15. Iulij,
an. 1653.

Postremo loco in ea Sessione, Regis Galliaë libello, de quo supra diximus, responsum est. Etenim quemadmodum Henrici consilium fuerat, vt is non tam legationem exhiberet Concilio, quam apologiam generi Christiano; eaque propter postea neminem miserat, qui reddendam statuto die responsum acciperet, quod illam non habere cupiebat, præuidens, per eam suæ oppositam apologiæ, ipsius nervos labefactatum iri; ita ex aduerso Synodus sollicitè studuit responsum etiam non audienti reddere, vt illud postea vniuersus orbis audiret. Hæc autem eius summa fuit: *Mirum in modum gauisam fuisse Synodum in præterita Sessione, tum ob recentem Episcoporum, Principum, & Septemuirum qui conuenerant frequentiam, tum ob honorificas legationes Cesaris ac Ferdinandi, suorum regnorum Bohemiae & Hungariae nomine; tum etiam quod per litteras ex Polonia & Lusitania nuntiabatur, ab illis pariter religiosissimis Regibus missionem suorum Oratorum parari. Eadem pia Christianissimi Regis officia fuisse Synodum sibi pollicitam: cum enim adeò clarescerent Gallorum Regum in Ecclesiam Catholicam merita, & ipse Henricus nihilo minor suis maioribus haberetur seu potestate in Deum, seu studio Religionis, seu animi magnitudine; spes erat, cum*

tutele firmissime illi Concilio futurum. Sed cum ibi Regis nuntius adfuis-
 set cum ipsius litteris ac libello, ab eorum tenore grauem molestiam ac solli-
 citudinem fuisse Patribus incussam; non quod ea plurimum reuerentia erga
 sacrum illum Conuentum non continerent, sed quia difficultas inde obici
 visa est, unde auxilium sperabatur. Verum, etsi propter quasdam causas,
 prauasq; opiniones Regis animus exulceratus appareret; non tamen idcirco
 abiici a Synodo spem, quam in Deo, Oecumenicarum Synodorum summo Præ-
 sidi, & in suarum actionum, animorum finiumq; conscientia collocabant,
 ab ipso Rege perpensis iis, quæ ipsius dignitas postulabat, & quorum Chri-
 stiana Respublica indigebat, amantissimas Patrum cohortationes minus re-
 ctis aliorum consiliis prælatum iri. Tum ampla necessitas exponeba-
 tur, quæ ad celebrandam Synodum vrgebat Ecclesiam: Patres eo
 conuenisse, non ut commodis alicuius terreni Principis seruirent, sed om-
 nium Principum Principis, qui Christus est. Id palam fieri ex præteritis
 ipsorum Actis, idemq; confirmandum ex futuris. Neque fieri posse, ut dum
 Rex per eam honoris existimationisq; significationem ad ipsos scriberet, su-
 spicarentur tam indignam de ipsis opinionem ab eo concipi. De bello Par-
 mensi se minime dubitare, quin Pontifex optimam suorum consiliorum ra-
 tionem esset redditurus. Quoad ipsos pertinebat, nihil sibi optatius esse,
 quam tranquillitatem atque concordiam: sed ob peculiarem controuersiam,
 publicum tanti momenti bonum minime præpediendum; cum Episcopi, qui
 Concilium adituri erant, nec ad arma tractanda, nec ad bellum gerendum
 essent idonei, ac via pariter tuta paterent, atque in ea vrbe cuncti quiete
 plurimam fruerebantur. Merito suspicari Gallos non posse, quin ibi in dicenda
 sententia plenam habituri essent libertatem, quandoquidem compertum erat,
 consensisse Patres, ut priuato Regis nuntio liceret quidquid sibi libuisset ex-
 ponere, cunctis patienter intenteq; audientibus. Quod si Gallie Antistites
 (quod minime credendum erat) suo deessent officio per absentiam rationi
 dissentaneam, non ideo Concilio dignitatem auctoritatemq; Oecumenici de-
 futuram. Fuisse illic primo legitime coactum, deinde legitime repositum:
 Ecclesiam Christi, instar eiusdem tunice inconsutiles, vnã atque indiui-
 duam esse. Quod autem ad eam partem spectabat, in qua minitabatur Rex,
 quedam remedia se adhibiturum, à suis maioribus vsurpata: Synodum sibi
 persuadere non posse, ea esse illius intima animi sensa, ut quod ob validissi-
 mas causas inclyti eius decessores abstulerant, velit ipse renouare cum tanta
 Ecclesia perturbatione, cum tam fæda sui nominis macula, cum iactura be-
 neficiorum omnium, quæ maiores ipsius & ipse pariter acceperant tam co-
 piose & à superioribus & ab viuente Pontifice. Par esse, ut Rex animo re-
 coleret, si à quouis mortalium, quæcumque is agat, communi utilitati sunt
 conformanda, longè arctius eã obligatione teneri Principes; quippe consti-
 tutos

Pars II.

Rr

tutos

Historia
 Concilii Tri-
 dentini
 Pars II.

1551. *tutos à Deo in tam celfo gradu non ad priuatam ipforum, sed ad publicam omnium utilitatem. Admonebantur denique Episcopi Galliae officij sui erga summum Pastorem Concilium indicentem, & erga collegas suos, à quibus euinuitabantur; ac Regi proponebatur parentis pietas, qui missis & grauissimis Episcopis, & praestantissimis Oratoribus, in eadem vrbe illam Synodum promouerat. Hac ratione studuerunt Patres in hisce responsis eam moderationem seruare, quàm difficilem tam conducibilem in controuersis cum Principibus, reuerentiae ac libertatis, beneuolentiae & correctionis.*

C A P V T X.

Decreta de Sacramentis Pœnitentiae & extremae Vnctionis ad decimamquartam Sessionem parata; & super his errata Suauis.

Futura Sessio quò die praestituto celebraretur, plurimum impensum est curae iis, quae opus erant expediendis, cum experientia compertum esset, impensam temporis conceptam prius opinione semper amplioem euadere. In libello qui singulis tradebatur, haereticorum articuli de Sacramentis Pœnitentiae & extremae Vnctionis exscripti erant, ut examini subiicerentur: inde iacta sunt fundamenta ad sententias statuendas.

Articuli de Pœnitentia erant huiusmodi:

Pœnitentiam non esse proprie Sacramentum, ad reconciliationem pro re lapsis post Baptismum à Christo institutum; nec recte à Patribus secundam tabulam post naufragium appellari: sed Baptismum uere esse ipsum Sacramentum Pœnitentiae.

Non esse tres Pœnitentiae partes, Contritionem, Confessionem & Satisfactionem: sed duas tantum, terrores scilicet incussos conscientis, agnito peccato, & fidem conceptam ex Euangelio, uel absolute, quae credit quicquid per Christum esse remissa peccata.

Contritionem, quae paratur per discussionem, collectionem & detestationem peccatorum, non preparare ad gratiam Dei, nec remittere peccata; sed potius facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, eamque contritionem dolorem esse coactum, & non liberum.

Confessionem sacramentalem secretam Iuris Diuini non esse: nec apud antiquos Patres ante Concilium Lateranense eius factam fuisse mentionem, sed publicam tantum pœnitentiae.

Enumerationem peccatorum in confessione non esse necessariam ad illorum remissionem, sed liberam: & tantum hac aetate utilem ad erudiendum

1551.

penitentem, & consolandum; & olim fuisse ad satisfactionem canonicam imponendam: nec necessarium esse, confiteri omnia peccata mortalia, utpote occulta, & quæ sunt contra ultima duo Decalogi præcepta: sed neque vllas circumstantias peccatorum, quas homines otiosi excogitarunt: velleg, omnia confiteri, esse, nihil relinquere Diuinæ misericordiæ ignoscendum; imò neque licere confiteri venialia.

- 7 Confessionem omnium peccatorum, quam Ecclesia faciendam præcipit, esse impossibilem, traditionemq. humanam, à piis abolendam: neque confitendum esse tempore Quadragesimæ.
 - 8 Absolutionem Sacerdotis non esse actum iudiciale, sed nudum ministerium pronuntiandi & declarandi, remissa esse peccata confitenti, modo credat se esse absolutum, etiamsi non sit contritus, aut Sacerdos non serio, sed ioco absoluat: imò etiam sine confessione peccatoris Sacerdotem eum absolueri posse.
 - 9 Sacerdotes non habere potestatem ligandi & soluendi, nisi Spiritus sancti gratiâ & charitate sint præditi. Et non eos solos esse ministros absolutionis; sed omnibus & singulis Christianis esse dictum: Quicumque solueritis super terram, erunt soluta & in celo. Quorum verborum virtute absolueri possunt peccata, publica quidem per correptionem, si correptus acquirerit; secreta vero per spontaneam confessionem.
 - 10 Absolutionis ministrum, etsi contra prohibitionem Superioris absoluat, verè nihilominus absolueri à culpa, & coram Deo: ideò casuum reservationem non impedire absolutionem: nec Episcopos habere ius eos sibi reservandi, nisi quoad externam politiam.
 - 11 Totam pœnam & culpam simul remitti semper à Deo; satisfactionemq. penitentium non esse aliam, quàm fidem, quàm apprehendunt Christum pro eis satisfecisse: ideòq. satisfactiones canonicas quondam, exempli causâ, vel disciplina, vel probandi fideles causâ fuisse à Patribus institutas, & in Concilio Nicæno exortas; numquam autem ad remissionem pœnæ.
 - 12 Optimam pœnitentiam esse nouam vitam, pœnisq. temporalibus à Deo inflictis minime satisfieri; sed neque voluntarie susceptis, ut ieiuniis, orationibus, elemosynis, & aliis bonis operibus non præceptis à Deo, quæ supererogationes vocantur.
 - 13 Satisfactiones non esse cultus Dei, sed traditiones hominum; doctrinam de gratiâ & vero Dei cultu, atque ipsum beneficium mortis Christi obscurantes: & fictiones esse, quod virtute clauium æterna supplicia in pœnas temporales commutentur, cum illarum non sit munus pœnas imponere, sed absolueri.
- Sequebantur quatuor de postrema Vnctione articuli, ij nimirum:
- 14 Extremam Vnctionem non esse Sacramentum nouæ Legis à Christo institutum,

Historia
Concilii Tri-
dentini
lib. 12.
cap. 10.
1551.

1551. *tutum, sed ritum tantum acceptum à Patribus, aut figmentum humanum. Extremam Vnctionem non conferre gratiam, neque remissionem peccatorum; sed neque alleuare infirmos, qui olim per gratiam curationum sanabantur: atque ideò eam cum primitiua Ecclesia cessasse, sicut & gratiam curationum.*

Extremæ Vnctionis ritum & vsum non obseruari ab Ecclesia Romana iuxta B. Iacobi Apostoli sententiam: ideòq; eum mutandum esse; posseq; à Christianis absque peccato contemni.

Extremæ Vnctionis ministrum non esse solum Sacerdotem: Presbyterosq; Ecclesiæ, quos B. Iacobus adducendos ad infirmum vngendum hortabatur, non esse Sacerdotes ab Episcopo ordinatos, sed atate seniores in quavis communitate.

De fundamentis, supra quæ stabiliendæ erant sententiæ, idem repetebatur, quod ante præcedentem Sessionem iniunctum fuerat, nimirum, vt ea forent sacra Litteræ, Apostolicæ traditiones, Concilia comprobata, Constitutiones auctoritatelq; Romanorum Pontificum, ac SS. Patrum, & Ecclesiæ consensus. Etenim non modò in cunctis Fidei functionibus loca maximè propria atque intima sunt, quæ ab auctoritate petuntur, sed præcipuè in rebus, quæ tunc tractabantur, de Sacramentis, in aperto erat, cuncta pendere ab arbitraria Dei institutione, nullâ ferè humanæ ratiocinationi relicta operâ, quæ certas ipsa per se consecutiones conficeret.

Tria deinde cuncti admonebantur, Vt breuiter verba facerent, Vt inutiles quæstiones præciderent, Vt in proteruis contentionibus haud persisterent. Monita sanè numquam satis inculcata, vbi disputationis argumenta perampla sunt, & qui disputant, subtilioris ingenij. In eodem libello dicendi ordo præscriptus, paucis adiectis ad eâ quæ in antea acta Sessione fuerant statuta, hoc est, vt primus ad differendum locus daretur Theologis à Pontifice missis, tum iis qui à Cæsare, dein qui à Regina Maria, Belgij moderatrice; postea verò iis, qui cum Septemviris erant: quintus locus Clericis non Regularibus pro susceptæ laureæ tempore; postremus Regularibus, pro Familiarum antiquitate.

In fine memorati libelli indicebantur diebus singulis confessus bis habendi, quibus horæ tres matutino, totidem pomeridiano tempore infumerentur.

Suavis per hæc veritates sibi viam sternit ad aperiendum suorum calumniis aditum. Scribit præsertim, *Ab ea præscriptione deducendi consecutiones ex illis quinque locis iam recensitis, nec dicendi prolixitatem, nec vanitatem quæstionum fuisse sublatam; quin potius ad maiores abutitur*

occasionem præbitam. Nam si more Scholastico locuti essent, saltem in argumento peritissent, & integra dissertatio seria fuisset ac seuera: sed hæc non à dicendi ratione, quam *positiuam* vocant (quæ vox Italica est, à simplici vestitu, absque superuacaneo ornatu) in ineptias dilabebatur. Prætermitto, hunc loquendi modum in ea Sessione minimè cœptum præscribi; sed eundem prorsus in superiore seruatum, sicuti ibi narrauimus. Ad rem ipsam accedamus. Consuetum apud Philosophos effatum est, Rectum esse regulam obliqui; sed ob contrariam, non ob confimilem rationem, propterea quòd obliquum intelligimus id quod recedit à recto. Ita planè distorta Suauis affectio: pro regula quâ quidquam comprobet improbè, rectam Synodi mentem habet: quamdiu res tractandæ auctoritatis simul ac rationum trutinam, adeoque Scholasticum dicendi modum postulabant, illam tamquam sophisticam, vanam & commentitiam ipse derisit: ubi Synodus peculiare ob causas iniit rationem agendi, quam *positiuam* appellant, & quam idem antea desideratam à se indicabat; Scholastica suos ob oculos in seriam ac seueram, altera in seminarium ineptiarum transformatur. Sed ea profectò ineptiarum origo Suauis animo fuit, qui voluit adeò stultè ipsius etymon excogitare, de quo longè veriùs quàm paulò antè idem ipse dixerat de fide publica, Protestantium securitati à Concilio data, licere ea verba proferre, *Vel ipsi Pedagogi id irridebant*. Quo pacto misellus homo tam fœdè lapsus est, vt illam etymologiam ex Italica voce deduxerit *vestitus positiuus*, hoc est simplicis, & absque superuacaneo ornatu?

20 Suà confusus audaciâ se persuasurum putauit, adeò indubitatum Lutheri sententiam esse, quâ dixit, à Scholastica Theologia non nisi superuacaneum ornatum adici *Positiuæ*; vt voluerit *positiuæ Theologia* nomen inde deduci. At verò quàm magno Scholastica sit in pretio, & ob validissimum adiumentum, & ob utilissimam lucem ad propugnanda atque intelligenda Fidei mysteria, nemo est qui nesciat, nisi volumina Doctorum omnium Catholicorum aduersus hæreticos recentes ignoret. Quonam pacto Suauis libido sui fellis vndique in Ecclesiam euomendi prohibuit, ne ipsius memorie recurreret vetustissima & cunctis obuia distinctio legis *naturalis & positiuæ*; cum hæc posterior ita nuncupetur, quia obligatio quam assert, in ipsius rei immutabili natura non fundatur, sed in sanctione scripta, & posita pro arbitrio siue Dei siue Magistratus humani? Profectò secundùm hanc significationem vsurpatum est hoc vocabulum *legis positiuæ* à S. Thoma in prima secundæ,

Historia
Concilii Tri-
dentini
S. II.
C. IV.

1551. quæst. 95. art. 4. ante quadragesimum annum; atque eodem pacto dicitur *Theologia positiva* ea quæ restringitur ad consideranda quæ scripta & posita sunt in sacris voluminibus; non autem speculantur rationes in rerum naturis infixas, & non positas ab hominum voluntate, qualia sunt scriptorum dicta, & quas vnà cum sacris testimoniis sibi adhibet Scholastica Theologia: quin etiam Italicum idioma, à quo Suavis tamquam ab originario fonte hanc vocem *positiva* inscitè deriuat, illam verè traxit à Latino, eademque apud veteres est in vsu, non secundum significationem, quam illi Suavis tribuit; ^a sed secundum eam, quâ vsi fuerunt Iurisperiti, & S. Thomas à nobis laudatus. Contrà verò, loquendi formula, quâ Itali *positiuum* nominant vestitum, modico ciui non Proceribus conuenientem, recens est, & inducta pariter habito ad linguam Latinam respectu, sed per analogiam, ductam ab alia significatione illius vocis apud Latinos, hoc est à veterum Grammaticorum vsu, qui nomina adiectiua diuidunt in *positiua*, *comparatiua*, & *superlatiua*; quemadmodum liquet non modò ex Donato, S. Hieronymi magistro, sed ex Palæmone, quem Tiberio æqualem Suetonius narrat, adeoque plura ante sæcula quàm sermo Italicus existeret: quia verò nomina *positiua* in hac triplici classe significationem minis nobilem ac sublimem fortiuntur; hinc deducta est metaphora ad vestes, aliamque suppellectilem, quæ nihil supra communem conditionem excedunt.

• Vide Vocabularium Italicum Florentinæ Academiae, & allata ibi testimonia.

E Grammaticis erratis progreditur Suavis ad historica mendacia, & exponit lectoribus rationem, quâ Theologi sententias pronuntiarunt, vtiturque vocibus adedò indecoris, perinde ac si cœterus ille solùm ex quibusdam nugatoribus, nullius doctrinæ, plurimæque arrogantiæ coaluisset; & quasi nunc cum admiratione passim non voluerentur Opera Melchioris Cahi, Alfonsi Salmeronis, Ruardi Tapperi, Alfonsi de Castro, præter Ioannem Gropperum, Iacobum Lainium, Ambrosium Pelargum, aliosque complures viros doctissimos, qui Synodo per id tempus interfuere, missi alij à Pontifice, alij à Cæsare, alij ab eius sorore Maria Regina, Belgium moderante, alij à florentissimis Religiosorum Ordinibus & Academicis, & alij secum adducti ab Imperij Septemuiris, aliisque præclarissimis Episcopis. Sed ridiculum planè est, quòd vbi illum intergrum cœterum tam vilè tam contemptim habuit, paulò post variè ex eodem conuentu inducit, subtiliora quæque & abstrusiora promentes, quæ illis succurrant aduersus singulos Canones iam digestos: tum verò sibi esse in pretio Theologorum sapientiam ostendit.

dit. Proinde, si Suavi credimus, cum illi ad comprobandas Catho-
licas doctrinas, ac postea in Concilio sancitas, loquebantur, Apuleij
metamorphosim subibant; cum eisdem doctrinis aduersari vole-
bant, formam pristinam resumebant.

1551.

22 Atque eo usque prolabitur eius audacia, ut affirmare non vereatur,
nihil penè aliud ad rem prolatum, quò probaretur, Pœnitentiam esse Sacramentum, nisi Concilium Florentinum. Fierine potuit, ut illa Synodus, in qua de hoc dogmate cum Latinis Græci conueniebant, tamen ab Ecclesia Latina supra quingentos & septuaginta annos seiuncti, aut temerè, & sine fundamento hunc articulum pronuntiauerit, aut omnis de huiusmodi fundamenti notitia tam citò, nimirum paulò post annum centesimum, euanuerit? Fierine potuit, ut etiam fortuitò, & sine grauibus apertisque rationibus, per Academias euulgatis, in eandem doctrinam conuenirent quinto antè sæculo Magister Sententiarum, S. Thomas, & vniuersa Schola, alioquin adeò diuisa, vbi cumque quæstionis dubitatio concertationibus locum dedit? Quin etiam cum probationes adeò validæ, adeoque cunctis manifestæ suppeterent, quæ potuit fieri, ut in tanto & tam selecto conuentu, cunctorum ingenii hæc prorsus laterent? Profectò memoriâ retinuisissent ea saltem verba Euangelij, ut quæ in eodem Decreto tunc confirmato legébantur. Sed insuper quo pacto accidit, ut ex illis nemo viderit definitionem Lucij III. Romani Pontificis, quæ habetur in cap. *Ad audientiam*, sub titulo, *De hæreticis*, trecentis ferè annis ante Florentinum Concilium scriptam, & à quouis Pontificij iuris medicriter perito perlectam? Igitur nemo aderat tot inter eruditos viros, cui vniquam occurrerit illud S. Ambrosij dictum, *Cur baptizatis, si per hominem peccata remitti non licet? in Baptismo enim utique remissio peccatorum omnium est: neque interest, utrum per Pœnitentiam, an per Lauacrum hoc sibi ius datum Sacerdotes sibi vindicent; idem in utroque mysterio est?* Nemini verba illa Chrysostomi de Sacerdote: *Neque enim solum cum nos regenerant, sed etiam postea condonandorum nobis peccatorum potestatem obtinent?* Et illa alia, *vbi formulis tam honorificis confert auctoritatem Sacerdotis cum Regia, eamque illi præfert; quoniam et si Rex vestium splendore, solique maiestate, vnde profert sententias, antecellat; Tamen (sic ille disserit) Rex rerum terrenarum administrationem sortitus est, nec ultra potestatem hanc præterea quidquam habet auctoritatis. Verum Sacerdoti thronus in cælis collocatus est, & de cælestibus negotiis pronuntiandi habet auctoritatem. Quis hoc dicit? ipse calorum Rex: Quæcumque ligaueritis super terram, erunt ligata & in cælis;*

b Lib. 1. de Pœnit. cap. 7.

c Lib. 3. de Sacerdotio.

d Homil. 5. de Verbis. Isaia.

Historia
Concilij Tri-
dentini
lib. 12. cap. 10.

1551.

1551.

calis; & quæcumque solueritis super terram, erunt soluta & in calis. Quid cum tanto honore conferri possit? à terra iudicandi principalem auctoritatem sumit calum: nam iudex sedet in terra, Dominus sequitur seruum, & quidquid hic in inferioribus iudicarit, ille in supernis comprobabit? Nemini, quæ sanctus Augustinus ad Honoratum ita scribit: *¶ An non cogitamus, cum ad istorum periculorum peruenitur extrema, nec est potestas illa fugiendi, quantus in Ecclesia fieri soleat ab utroque sexu, atque omni aetate concursus, aliis Baptismum flagitantibus, aliis reconciliationem, aliis etiam penitentiae ipsius actionem, omnibus consolationem, & Sacramentorum confessionem & erogationem?* Magnum enim uerò infortunium illorum Doctorum fuit, qui, cum è tam remotis terrarum Orbis regionibus eò conuenissent, de rebus adeò grauib; disceptaturi in tam augusto theatro, ubi tanti ponderis res agebatur, post impensum ad id diurni studij laborem, nequaquam offenderint in hæc & alia plurima testimonia sanè pernota, quibus probatur, penitentiam esse Sacramentum delens peccata, & gratiam conferens, adeò ut præter Florentinæ Synodi testimonium non nisi paleas attulerint, sicut Suauis narrat, dum campus triticeis frugibus abundabat.

Sed veram rei narrationem prosequamur. Consueuerant interesse Theologorum congressibus Oratores Septemuiri Brandeburgensis, qui post Cæsareos confidebant; interuenere pariter Ducis Wirtembergensis Oratores priuatim, antequam legationis litteras protulissent, ut agendi rationem inspicerent, audirentque fundamenta doctrinæ; tum etiam Macarius Chienfis Thessalonicae Archiepiscopus, Græco ritu initiatus, cui post Latinos Archiepiscopos sedes data; verum ut ad confessum admitteretur, exegerunt ab illo Patres disertam Fidei Catholicæ & obedientiæ erga Romanum Pontificem professionem, utpote qui à Constantinopolitano Patriarcha schismatico institutus fuerat.

Ingens equidem volumen conficerem, si vellem hîc recensere uel ea dumtaxat, quæ cum sententiis ibi dictis, testimoniisque productis, tum à minoribus tum à maioribus Theologis, in Acta compendio relata sunt. Sibi quisque meritò persuadere potest, quidquid eximij de hoc argumento apud controuersiarum de Religione scriptores extat, id omne ab egregijs illis uiris fuisse productum: quædam magis singularia perstringam, quibus palàm fiat seu sententiarum discrepantia in consiliis ante Sessionem habitis, seu Patrum mens in aliquo Decreto.

Didacus Lainius, qui primo loco inter minores Theologos mentionem habebat, damnans posteriorem secundi articuli partem, di-

XIC.

xit: Sacramento esse necessaria pœnitentiam, timorem, dilectionem, contritionem, absolutionem. Dilectionem pariter tamquam necessariam enumeravit Iacobus Ferrusius Hispanus, Segouiensis Episcopi Theologus, & per hoc eundem articulum improbavit, causatus, solis terroribus minimè contineri dilectionem, quæ absolute necessaria est, cum Christus pronuntiauerit: *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum: & dilexit*, inquit, per præteritum, quia dilectio remissionem antecessit. Et Apostolus: *Tristitia quæ est secundum Deum* (hoc est, interpretabatur Ferrusius, secundum Deum dilectum) *operatur pœnitentiam in salutem*. Et cap. 2. ad Romanos: *Benignitas Dei vos adducit ad pœnitentiam*. Vnde S. Augustinus ait: *Absque amore gratia non datur*. Idcirco exigebat is ante omnia primam quamdam, ut vocant, motionem in Deum, ad quam significandam ea Scripturæ verba dicerentur: *Conuerte nos Domine ad te. & Ego sto ad ianuam, & pulso: Vos semper Spiritui sancto restitistis. & Extendi manum meam, & non fuit qui adspiceret*. Postea verò actum Fidei, vnde scriptum erat: *Accedentem ad Deum oportet credere. & Sine fide impossibile est placere Deo*. Hinc oritur, aiebat ille, in homine peccatorum detestatio, assurgitque in spem animus, & amoris initium habetur; inde verò primam gratiam Deus infundit: qui tamen amor naturalis non est, sed à Divina gratia efficitur; tamen naturalis amor ad id etiam conferat. Ita Ferrusius.

25. At Melchior Auosmedianus, tunc Pacensis Episcopi Theologus, postea verò, regressus ad Pij Concilium, Guadicensis Episcopus, dixit, Prius nos propter pœnæ metum dolere, dein propter Deum, postea verò, aiebat, peccata confitemur. Et Bernardus Coloredus Dominicanus, Foroliuiensis Episcopi Theologus, tamquam necessaria numeravit timorem, detestationem ac fidem, ex qua spes oriatur, & ab hac dilectio. Eiusdem sententiæ fuit Franciscus Contraia ex Ordine Minorum Obseruantium. Et reuerà, quantum ex Actis conicio, Theologorum mens erat, ut error hæreticorum damnaretur, tamquam inhonestum improbantium pœnæ timorem, non item ut ferrent sententiam de Scholastica quæstione, an huiusmodi timor non solum absque Contritione animi perfecta (de quo controuersia vix fuit, sicuti patebit) sed etiam absque eo quòd vllus excitetur amor imperfectus, sufficiat ad peccatorum remissionem in Sacramento. Id verò clarè liquet ex ipsa probatione Concilij, quæ huius articuli doctrinam firmat capite quarto, nimirum, Niniuitarum pœnitentiam ex timore profectam ipsis profuisse; cum certum esset, eo tempore, quo Sacramentum Pœnitentiæ adhuc non extabat,

Pars II.

S I

bat,

1551.

bat, eam formidolosam pœnitentiam minimè suffecisse per seipsam ad peccatum delendum; sed vim tantummodò habuisse ad impetrandam nouam gratiam, cuius ope adiiceretur charitatis affectus, quem omnes necessarium fuisse fatentur ante nouam legem ad iustitiam recipiendam.

In Patrum conuentu id pauci attigerunt. Aliquod dumtaxat vestigium comperio opinionis negantis necessitatem amoris, in iis quæ Granatensis disputauit. At verò Ioannes Emilianus, Hispaniensis Tudetanus Antistes, extremum oppositæ sententiæ tenuit: hoc est, opus esse Contritione perfectâ; nec tamen hinc argui, per Sacramentum peccata non remitti, quippe quæ Sacramentum iam inuenit remissâ præeuntis Contritionis efficacitate: siquidem, aiebat, ipsa Contritio id præstat virtute Sacramenti, cuius votum in ea continetur.

Præterea oportet scire, postea Decretis doctrinam complexis verba hæc fuisse adiecta: *Illam Contritionem, quam Theologi Attritionem vocant, quòd imperfecta sit, & solum vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehenna & pœnarum metu, qui seruilis timor dicitur, concipiatur, si voluntatem peccandi excludat, & dolorem qualemcumque de commissis delictis exprimat, statuit hæc sancta Synodus, & declarat, non solum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem (ut quidam blasphemare non verentur) verum etiam sufficere ad Sacramenti huius constitutionem, ac donum Dei esse, & Spiritus sancti impulsu verissimum, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum mouentis, quo pœnitens adiuuatur, cum sine aliquo dilectionis in Deum motu esse vix queat, viam sibi ad iustitiam munit, & per eum ad Dei gratiam facilius impetrandam disponitur.* Sed laudatus Episcopus monuit, falsò dici, huiusmodi dolorem sine amore vix vniquam concipi posse: quod autem hæc Attritio sitis esset Sacramento constituendo, ita vt homini attrito deleantur peccata Absolutionis superuenientis vi, variare auctorum sententias, adeoque id esse tollendum: quamobrem Decretum, sicuti nunc existat, reformatum est, & prout à nobis referetur.

Canon quoque paratus fuerat, vbi damnabatur, quisquis negaret, Contritione, quâ pœnitens Diuinâ gratiâ per Christum cooperante dolet de peccatis propter Deum, cum proposito confitendi & satisfaciendi, remitti peccata. Sed Balthasar Eredia Calaritanus Archiepiscopus admonuit, cum ea esset Caietani & Adriani sententia, damnandam non esse.

Nec parum disceptatum, quâ ratione actus pœnitentis declarandi essent partes Sacramenti, nihil ob id perstrictâ Scoti sententiâ, cui

cui neque pariter officere voluerat Synodus Florentina : ac postremo ea ratio fuit adhibita, quæ habetur in capite tertio doctrinæ, & in Canone quarto, & quas afferemus. 1551.

28 Reliqua etiam per singulas partes sæpius expensa sunt, tam accurate, ut fidem superet. Atque inter cetera contigit, ut post censuras notasque minorum Theologorum Legatus iterum Patres cohortatus fuerit ad breuitati studendum, illius necessitate patefactâ; sed simul contestatus, id cuiusque arbitrio liberum relinqui: & quod festinaretur, proposuit, ut ex dictis censuris & adnotationibus Decreta Canonesque doctrinæ conformarentur, quæ postmodum ad superiorem confessum, sed sine anathemate, & cum dubitatione referrentur. Assensere Tridentinus, Septemuius, & complures Archiepiscopi; sed Petrus Guerrerus Archiepiscopus Granatensis, ubi ex ordine dicendum ipsi fuit, acriter repugnauit, cum animaduertisset, potiora interdum à Patribus quàm à minoribus Theologis obseruari; ac proinde manum operi non imponendam, nisi exacta consultatio præcessisset, & absque periculo vitiosæ operis formæ. Quoniam verò quidam alij, celeritatis studiosi, aliter sentiebant, res vrinæ commissa; in qua paria vtrique suffragia numerata, hoc est, viginti quatuor ex vtraque partium, excepto Archiepiscopo Græco, qui non nisi per interpretem dicta percipiebat, nec ferebat sententiam, & Calaritano, qui pendens animi fuit. Quare rursus, plurimis hinc & isthinc rationibus adductis, noua suffragatio habitæ est, & vicit Granatensis opinio. Usque adeo seruabatur illæsa Patrum libertas contra Legati sensa vel in modicis rebus, & arbitrario statuendis; tantumque curæ impendebatur iis deliberationibus, quibus Suavis nititur fidem adimere, quasi coactis atque neglectis.

In Concilio generali, 5. Nouembriis.

Per hoc prolixum & accuratum examen, duodecim ibi rerum capita stabilita, quibus doctrina traderetur, & nouemdecim Canones, quibus errores proscriberentur. Nouem priora capita, quibus priores quindecim Canones respondent, agunt de Pœnitentiâ; decimum ac duodecimum caput, quibus postremi quatuor Canones conformantur, de extrema Vnctione loquuntur. Proæmium huiusmodi fuit: *Quamuis in Decreto de Iustificatione multus fuerit de Pœnitentiâ Sacramento, propter locorum cognationem, necessariâ quâdam ratione sermo interpositus; tanta nihilominus circa illud nostrâ hac ætate diuersorum errorum est multitudo, ut non parum publicæ utilitatis retulerit, de eo exactiorem & pleniorum definitionem tradidisse; in qua demonstratis & conuulsis, Spiritus sancti presidio, vniversis erroribus, Catholica veritas*

Historia
Concilij Tri-
dentini
lib. 12.
cap. 10.

1551. *tas perspicua & illustris fieret, quam nunc sancta hæc Synodus Christianis omnibus perpetuò seruandam proponit.*

Primum verò caput erat: *Si in regeneratis omnibus gratitudo erga Deum esset, ut iustitiam, in Baptismo, ipsius beneficio & gratiâ susceptam, constanter tuerentur; non fuisset opus, aliud ab ipso Baptismo Sacramentum ad peccatorum remissionem esse institutum. Quoniam autem Deus, diues in misericordia, cognouit sumentum nostrum; illis etiam vitæ remedium contulit, qui sese postea in peccati seruitutem & demonis potestatem tradidissent, Sacramentum videlicet Pœnitentiæ; quo lapsis post Baptismum, beneficium mortis Christi applicatur. Fuit quidem Pœnitentiæ vniuersis hominibus, qui se mortali aliquo peccato inquinassent, quouis tempore ad gratiam & iustitiam assequendam necessaria, illis etiam qui Baptismi Sacramento ablui petiuissent, ut, peruersitate abiectâ & emendatâ, tantam Dei offensionem cum peccati odio & pio animi dolore detestarentur. Vnde Propheta ait: *Conuertimini, & agite pœnitentiã ab omnibus iniquitatibus vestris: & non erit vobis in ruinam iniquitas. Dominus enim dixit: Nisi pœnitentiã egeritis, omnes similiter peribitis. Et Princeps Apostolorum Petrus, peccatoribus Baptismo initiandis pœnitentiã commendans, dicebat: Pœnitentiã agite, & baptizetur vnusquisque vestrum. Porro nec ante aduentum Christi Pœnitentiã erat Sacramentum, nec est post aduentum illius cuiquam ante Baptismum. Dominus autem Sacramentum Pœnitentiæ tunc precipuè instituit, cum à mortuis excitatus, insufflauit in discipulos suos, dicens: *Accipite Spiritum sanctum: quorum remisseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt. Quo tam insigni facto, & verbis tam perspicuis, potestatem remittendi & retinendi peccata ad reconciliandos fideles, post Baptismum lapsos, Apostolis, & eorum legitimis successoribus fuisse communicatam, vniuersorum Patrum consensus semper intellexit: & Nouatianos, remittendi potestatem olim pertinaciter negantes, magnâ ratione Ecclesia Catholica tamquam hæreticos explosit, atque condemnauit. Quare verissimum hunc illorum verborum Domini sanctum hæc Synodus probans & recipiens, damnat eorum commentitias interpretationes, qui verba illa ad potestatem predicandi verbum Dei, & Christi Euangelium annuntiandi, contra huiusmodi Sacramenti institutionem falso detorquent.***

Secundum: *Ceterum hoc Sacramentum multis rationibus à Baptismo differre dignoscitur: nam præterquam quòd materiã & formã, quibus Sacramenti essentia perficitur, longissimè distidet; constat certè, Baptismi ministrum iudicem esse non oportere, cum Ecclesia in neminem iudicium coarceat, qui non prius in ipsam per Baptismi ianuam fuerit ingressus. Quid enim mihi, inquit Apostolus, de iis, qui foris sunt, iudicare? Secus est de*

domesticis Fidei, quos Christus Dominus lauacro Baptismi, sui corporis membra semel effecit. Nam hos, si se postea crimine aliquo contaminauerint, non iam repetito Baptismo ablui, cum id in Ecclesia Catholica nullâ ratione liceat, sed ante hoc tribunal, tamquam reos, sisti voluit: ut per Sacerdotum sententiam non semel, sed quoties ab admisis peccatis ad ipsum pœnitentes confugerint, possent liberari. Alius est præterea Baptismi, & alius Pœnitentiæ fructus. Per Baptismum enim Christum induentes, noua prorsus in illo effimur creatura, plenam & integram peccatorum omnium remissionem consequentes. Ad quam tamen nouitatem & integritatem per Sacramentum Pœnitentiæ, sine magnis nostris fletibus & laboribus, Diuinâ id exigente iustitiâ, peruenire nequaquam possumus: ut merito Pœnitentiæ laboriosus quidam Baptismus à sanctis Patribus dictus fuerit. Est autem hoc Sacramentum Pœnitentiæ lapsis post Baptismum ad salutem necessarium, ut nondum regeneratis ipse Baptismus.

31 Tertium docet: Sacramenti Pœnitentiæ formam, in qua præcipue ipsius vis sita est, in illis Ministri verbis positam esse: Ego te absoluo, &c. quibus quidem de Ecclesiâ sanctâ more præces quædam laudabiliter adiunguntur: ad ipsius tamen formæ essentiam nequaquam spectant, neque ad ipsius Sacramenti administrationem sunt necessaria. Sunt autem quasi materia huius Sacramenti ipsius pœnitentiæ actus, nempe Contritio, Confessio, & Satisfactio. Qui quatenus in pœnitente ad integritatem Sacramenti, ad plenam, & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hac ratione pœnitentiæ partes dicuntur. Sanè verò res & effectus huius Sacramenti, quantum ad eius vim & efficaciam pertinet, reconciliatio est cum Deo, quam interdum in viris piis, & cum deuotione hoc Sacramentum percipientibus, conscientia pax ac serenitas cum vehementi Spiritus consolatione consequi solet. Hac de partibus & effectibus huius Sacramenti sancta Synodus tradens, simul eorum sententias damnat, qui pœnitentiæ partes, incussos conscientia terrores, & fidem esse contendunt.

32 Quartum est de Contritione: Contritio, inquit, qua primum locum inter dictos pœnitentiæ actus habet, animi dolor ac detestatio est de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cetero. Fuit autem quouis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic Contritionis motus necessarius, & in homine post Baptismum lapsio ita demum præparat ad remissionem peccatorum, si cum fiducia Diuina misericordie, & voto præstandi reliqua, coniunctus sit, quæ ad vitam suscipiendum hoc Sacramentum requiruntur. Declarat igitur sancta Synodus, hanc Contritionem, non solum cessationem à peccato, & vitæ nouæ propositum & inchoationem, sed veteris etiam odium continere, iuxta illud: Proiicite à vobis omnes iniquitates vestras, in quibus præuaricati estis, & facite vobis cor nouum, & spiritum nouum. Et certè qui illos Sancta-

1551. rum clamores considerauerit: Tibi soli peccaui, & malum coram te feci: Laboraui in gemitu meo, lauaba per singulas noctes lectum meum: Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime: & alios huius generis, facile intelliget, eos ex vehementi quodam antea vita odio, & ingenti peccatorum detestatione manasse. Docet praterea, etsi Contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemq; Deo reconciliare priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur; ipsam nihilominus reconciliationem ipsi Contritioni sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam. Illam vero Contritionem imperfectam, qua Attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennae & poenarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniae, declarat non solum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, verum etiam donum Dei esse, & Spiritus sancti impulsu, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum mouentis, quo poenitentem aditus, viam sibi ad iustitiam parat: & quamuis sine Sacramento Penitentiae per se ad iustificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Penitentiae impetrandum disponit. Hoc enim timore vtiliter concussi Ninivite, ad Iona praedicationem pleni terribus poenitentiam egerunt, & misericordiam a Domino impetrarunt. Quosobrem falso quidam calumniantur Catholicos scriptores, quasi tradiderint Sacramentum Penitentiae absque bono motu suscipientium, gratiam conferre: quod numquam Ecclesia Dei docuit, nec sensit: sed & falso docent, Contritionem esse extortam & coactam, non liberam & voluntariam.

Quintum erat: Ex institutione Sacramenti Penitentiae iam explicata, & uniuersa Ecclesia semper intellexit, institutam etiam esse a Domino integram peccatorum confessionem, & omnibus post Baptismum lapsis iure Diuino necessariam existere: quia Dominus noster Iesus Christus, e terris ascensus ad caelos, Sacerdotes sui ipsius Vicarios reliquit tamquam Praesides & Iudices; ad quos omnia mortalia crimina deferuntur, in qua Christi fideles ceciderint; quo, pro potestate clauium remissionis aut retentionis peccatorum, sententiam pronuntiant. Constat enim, Sacerdotes iudicium hoc, incognita causa, exercere non potuisse, nec aequitatem quidem illos in poenis iniungendis seruare potuisse, si in genere dumtaxat, & non potius in specie a sigillatim sua ipsi peccata declarassent. Ex his colligitur, oportere a poenitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habet, in confessione recenseri, etiamsi occultissima illa sint, & tantum aduersus duo vltima Decalogi praeccepta commissa, qua nonnumquam animum grauius fauciant, & periculosiora sunt iis quae in manifestis admittuntur: nam venialia, quibus a gratia Dei non excludimur, & in qua frequentius labimur, quamquam recte & vtiliter, citraq; omnem praesumptio-

sumptionem in confessione dicantur, quod piorum hominum usus demonstrat; taceri tamen citra culpam, multisq; aliis remediis expiari possunt. Verum, cum uniuersa mortalia peccata, etiam cogitationis, homines irae filios & Dei inimicos reddant; necessum est, omnium etiam veniam, cum aperta & verecunda confessione, à Deo querere. Itaque dum omnia, quae memoriae occurrunt, peccata Christi fideles confiteri student, proculdubio omnia Diuinae misericordiae ignoscenda exponunt. Qui vero secus faciunt, & scienter aliqua retinent, nihil Diuinae bonitati per Sacerdotem remittendum proponunt. Si enim erubescat aegrotus vulnus medico detegere quod ignorat, medicina non curat. Colligitur praeterea, etiam eas circumstantias in confessione explicandas esse, quae speciem peccati mutant, quòd sine illis peccata ipsa nec à penitentibus integrè exponantur, nec iudiciis innotescant; & fieri nequeat, ut de grauitate criminum rectè censere possint, & poenam, quam oportet, pro illis penitentibus imponere. Vnde alienum à ratione est, docere, circumstantias has ab hominibus otiosis excogitatas fuisse, aut vnam tantum circumstantiam confitendam esse, nempe peccasse in fratrem. Sed & impium est, Confessionem, quae hac ratione fieri praecipitur, impossibilem dicere, aut carnisficinam illam conscientiarum appellare: constat enim, nil aliud in Ecclesia à penitentibus exigi, quam ut, postquam quisque diligentius se excusserit, & conscientiae suae sinus omnes & latebras explorauerit, ea peccata confiteatur, quibus se Dominum & Deum suum mortaliter offendisse meminerit. Reliqua autem peccata, quae diligenter cogitanti non occurrunt, in uniuersum, eadem confessione inclusa esse intelliguntur: pro quibus fideliter cum Propheta dicimus: Ab occultis meis munda me Domine. Ipsa verò huiusmodi confessionis difficultas, ac peccata detegendi verecundia, grauis quidem videri potest, nisi tot tantiq; commodis & consolationibus leuaretur, quae omnibus, dignè ad hoc Sacramentum accedentibus, per absolutionem certissimè conferuntur. Ceterum, quoad modum confitendi secreto apud solum Sacerdotem, etsi Christus non vetuerit, quin aliquis in vindictam suorum scelerum, & sui humiliationem, cum ob aliorum exemplum, tum ob Ecclesiae offensa adificationem, delicta sua publicè confiteri possit: non est tamen hoc Diuino precepto mandatum, nec satis consuetudine humana aliqua lege praecipitur, ut delicta, praesertim secreta, publicè essent confessione aperienda. Vnde cum à sanctissimis & antiquissimis Patribus, magno unanimiq; consensu secreta confessio Sacramentalis, quae ab initio Ecclesiae sancta usa est, & modo etiam vititur, fuerit semper commendata; manifestè refellitur inanis eorum calumnia, qui eam Diuino mandato alienam, & inuentum humanum esse, atque à Patribus in Concilio Lateranensi congregatis initium habuisse, docere non verentur: neque enim per Lateranense Concilium Ecclesia statuit, ut Christi fideles confiterentur, quod.

Historia
Concilii Tridentini
lib. 12. cap. 10.
s. II.
de confessione
sacramentali

1551. quod iure Diuino necessarium & institutum esse intellexerat; sed ut præceptum confessionis saltem semel in anno, ab omnibus & singulis, cum ad annos discretionis peruenissent, impleretur. Vnde iam in vniuersa Ecclesia cum ingenti animarum fidelium fructu observatur mos ille salutaris confitendi sacri illo & maximè acceptabili tempore Quadragesima: quem morem hæc S. Synodus maximè probat, & amplectitur tamquam pium, & meritò retinendum.

Sexto: Circa ministrum huius Sacramenti, declarat sancta Synodus, falsus esse, & à veritate Euangelij penitus alienas doctrinas omnes, quæ ad alios quosuis homines, præter Episcopos & Sacerdotes, Clauum ministerium perniciosè extendunt, putantes, verba illa Domini, Quicumque alligaueritis super terram, erunt alligata & in celo; & quicumque solueritis super terram, erunt soluta & in celo: & Quorum remisseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt: ad omnes Christi fideles indifferenter & promiscuè contra institutionem huius Sacramenti ita fuisse dicta, ut cuius potestatem habeat remittendi peccata, publica quidem per correptionem, si correptus acquieuerit; secreta vero per spontaneam Confessionem cuicumque factam. Docet quoque, etiam Sacerdotes, qui peccato mortali tenentur, per virtutem Spiritus sancti in ordinatione collatam, tamquam Christi ministros, functionem remittendi peccata exercere, eosq; præuè sentire, qui in malis Sacerdotibus hanc potestatem non esse contentum. Quamuis autem Absolutio Sacerdotis, alieni beneficij sit dispensatio; tamen non est solum nudum ministerium, vel annuntiandi Euangelium, vel declarandi remissa esse peccata; sed ad instar actus iudicialis, quo ab ipso, velut à Iudice, sententia pronuntiat: atque ideo non debet patientes ad eò sibi de sua ipsius fide blandiri, ut etiamsi nulla illi adstet Contritio, aut Sacerdoti animus seriò agendi & verè absoluendi desit; putet tamen se propter suam solam fidem verè & coram Deo esse absolutum: nec enim fides sine penitentia remissionem ullam peccatorum præstaret: nec is esset nisi salutis suæ negligentissimus, qui Sacerdotem ioco se absoluentem cognosceret, & non alium seriò agentem sedulo requireret. Ex hisce postremis verbis conuicere potest quisquis ea legerit, haud esse expunctam sententiam Catharini, aliorumque Theologorum, opinantium, Sacramento, quò ratum sit, sufficere in ministro voluntatem seriò agendi, & obesse tantummodò iocum, quem Sacramentum suscipiens cognoscere possit. At de hoc Sessione quinta fati.

Septimum erat: Quoniam natura & ratio indicij illud exposcit, ut sententia in subditos dumtaxat feratur; persuasum semper in Ecclesia Dei fuit, & verissimum esse Synodus hæc confirmat, nullius momenti Absolutionem eam esse debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam aut subdelegatam non habet iurisdictionem. Magnoperè vero ad Christiani

populi disciplinam pertinere, sanctissimis Patribus nostris visum est, ut atrociora quaedam & grauiora crimina non à quibusuis, sed à summis dumtaxat Sacerdotibus, absoluerentur: unde merito Pontifices Maximi pro suprema potestate sibi in Ecclesia vniuersa tradita, causas aliquas criminum grauiores suo potuerunt peculiari iudicio reseruare. Neque dubitandum est, quando omnia, quæ à Deo sunt, ordinata sunt, quin hoc idem Episcopis omnibus in sua cuique Diœcesi, in ædificationem tamen, non in destructionem, liceat pro illis in subditos tradita supra reliquos inferiores Sacerdotes auctoritate, præsertim quoad illa, quibus excommunicationis censura annexa est. Hanc autem delictorum reseruatiõnem, consonum est Diuina auctoritati, non tantum in externa politia, sed etiam coram Deo vim habere. Verum tamen pie admodum, ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reseruatio in articulo mortis: atque idem omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibusuis peccatis & censuris absolueri possunt: extra quem articulum Sacerdotes cum nihil possint in casibus reseruatis, id vnum pœnitentibus persuadere nitantur, ut ad superiores & legitimos iudices pro beneficio absoluõnis accedant.

36 Octauum huiusmodi: Quoad Satisfactionem, quæ ex omnibus Pœnitentiæ partibus, quemadmodum à Patribus nostris Christiano populo fuit perpetuo tempore commendata, ita vna maxime nostrâ etate, summo pietatis prætextu impugnatur ab iis, qui speciem pietatis habent, virtutem autem eius abnegarunt; sancta Synodus declarat falsum omnino esse, & à verbo Dei alienum, culpam à Domino numquam remitti, quin vniuersa etiam pœna condonetur. Perspicua enim & illustria in sacris Litteris exempla reperuntur, quibus, præter Diuinam traditionem, hic error quam manifestissime reuincitur. Sanè & Diuina iustitiæ ratio exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante Baptismum per ignorantiam deliquerint; aliter verò, qui semel à peccati & demonis seruitute liberati, & accepto Spiritus sancti dono, scienter templum Dei violare, & Spiritum sanctum contristare non formidauerint: & Diuinam clementiam decet, ne ita nobis absque vlla satisfactione peccata dimittantur, ut occasione accepta peccata leuiora patrant, velut iniuriæ & contumeliosi Spiritui sancto, in grauiora labamur, thesaurizantes nobis iram in die iræ. Proculdubio enim magnopere à peccato reuocant, & quasi freno quodam coercet hæc satisfactoria pœna, cautioresq; & vigilantiores in futurum pœnitentes efficiunt; medentur quoque peccatorum reliquiis, & vitiosos habitus, malè viuendo comparatos, contrariis virtutum actionibus tollunt. Neque verò securior vlla via in Ecclesia Dei vniquam existimata fuit ad amouendam imminentem à Domino pœnam, quam ut hæc pœnitentiæ opera homines cum vero animi dolore frequentent. Accedit ad hæc, quod, dum satisfaciendo patimur

Pars II.

T t

pro

1551.

pro peccatis, Christo Iesu, qui pro peccatis nostris satisfecit, ex quo omnis nostra sufficientia est, conformes efficitur; certissimam quoque inde arrham habentes, quod si compatimur, & conglorificabimur. Neque verò ita nostra est satisfactio hæc, quam pro peccatis nostris exoluimus, ut non sit per Christum Iesum: nam qui ex nobis tamquam ex nobis nihil possumus, eo cooperante qui nos confortat, omnia possumus: ita non habet homo unde gloriatur; sed omnis gloriatio nostra in Christo est, in quo viuimus, in quo meremur, in quo satisfacimus: facientes fructus dignos pœnitentia, qui ex illius vim habent; ab illo offeruntur Patri; & per illum acceptantur à Patre. Debent ergo Sacerdotes Domini, quantum spiritus & prudentia suggesterit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, salutare & conuenientes satisfactiones iniungere: ne, si fortè peccatis conuiueant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, leuissima quædam opera pro grauissimis delictis iniungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habent autem præ oculis, ut Satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad nouam vitam custodiam, & infirmitatis medicamentum; sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam & castigationem: nam clauis Sacerdotum non ad soluendum dumtaxat, sed & ad ligandum concessas, etiam antiqui Patres credunt & docent: nec propterea existimarunt, Sacramentum Pœnitentiæ esse forum iræ vel pœnarum: sicut nemo unquam Catholicus sensit, ex huiusmodi nostris satisfactionibus vim meriti & satisfactionis Domini nostri Iesu Christi vel obscurari, vel aliqua ex parte imminui. Quod dum Nouatores intelligere volunt, ita optimam Pœnitentiam nouam vitam esse docent, ut omnem satisfactionis vim & usum tollant.

Nono: Docet, tantam esse Diuinam munificentiam largitatem, ut non solum pœnis sponte à nobis pro vindicando peccato susceptis, aut Sacerdotis arbitrio pro mensura delicti impositis, sed etiam, quod maximum amoris argumentum est, temporalibus flagellis à Deo inflictis, & à nobis patienter toleratis, apud Deum Patrem per Christum Iesum satisfacere valeamus.

Inde Synodus accedit ad doctrinam de Sacramento extreme Vnctionis tractandam. Proœmium huiusmodi est: Visum est sanctæ Synodo, præcedenti doctrina de Pœnitentia adiungere ea quæ sequuntur de Sacramento extreme Vnctionis: quod non modo Pœnitentiæ, sed & totius Christianæ vitæ, quæ perpetua pœnitentiæ esse debet, consummatiuum existimatum est à Patribus. Primum itaque, circa illius institutionem, declarat & docet, quod clementissimus Redemptor noster, qui seruis suis quousque tempore voluit de salutaribus remediis aduersus omnia omnium hostium tela esse prospectum, quemadmodum auxilia maxima in Sacramentis aliis preparauit, quibus Christiani conseruare se integros, dum viuerent, ab omni grauiore spiritus incommodo possint; ita extreme Vnctionis Sacramentum

mento finem vitæ, tamquam firmissimo quodam præsidio, munivit. Nam etsi aduersarius noster occasiones per omnem vitam quærat & capiet, ut deuorare animas nostras quoquomodo possit: nullum tamen tempus est, quo vehementius ille omnes suæ versutiæ nervos intendat ad perdendos nos penitus, & à fiducia etiam, si possit, Diuinæ misericordiæ deturbandos, quam cum impendere nobis exitum vitæ prospicit.

39 Caput primum sic habet: Instituta est sacra hæc Vnctio infirmorum, tamquam verè & propriè Sacramentum noui Testamenti, à Christo Domino nostro, apud Marcum quidem insinuatam, per Iacobum autem Apostolum, ac Domini fratrem, fidelibus commendatam ac promulgatam. Infirmatur, inquit, quis in vobis: inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, vngentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei saluabit infirmum: & alleuiabit eum Dominus; & si in peccatis sit, dimittentur ei. Quibus verbis, ut ex Apostolica traditione, per manus accepta, Ecclesiæ didicit, docet materiam, formam, proprium ministrum, & effectum huius salutaris Sacramenti. Intellexit enim Ecclesiæ, materiam esse oleum ab Episcopo benedictum: nam Vnctio aptissime Spiritus sancti gratiam, quæ inuisibiliter anima egrotantis inungitur, representat; formam deinde esse illa verba: Per istam vnctionem, &c.

40 Secundum: Res & effectus huius Sacramenti illis verbis explicatur: Et oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus: & si in peccatis sit, dimittentur ei. Res etenim hæc gratia est Spiritus sancti: cuius Vnctio delicta, si quæ sint adhuc expianda, ac peccati reliquias abstergit; & egroti animam alleuiat, & confirmat, magnam in eo Diuinæ misericordiæ fiduciam excitando: quæ infirmus subleuatus, & morbi incommoda ac labores lenius fert; & tentationibus demonis, calcaneo insidiantis, facilius resistit: & sanitatem corporis interdum, vbi salutis animæ expeditur, consequitur.

41 Tertium demum huiusmodi: Quod attinet ad præscriptionem eorum, qui & suscipere & ministrare hoc Sacramentum debent, haud obscure fuit illud etiam in verbis prædictis traditum: nam & ostenditur illic, proprios huius Sacramenti ministros esse Ecclesiæ Presbyteros: quo nomine, eo loco, non etate seniores, aut primores in populo intelligendi veniunt, sed aut Episcopi, aut Sacerdotes ab ipsis ritè ordinati, per impositionem manuum Presbyterij. Declaratur etiam, esse hanc Vnctionem infirmis adhibendam, illis verò præsertim, qui tam periculose decumbunt, ut in exitu vitæ constituti videantur: vnde & Sacramentum exeuntium nuncupatur. Quod si infirmi post susceptam hanc Vnctionem conualuerint, iterum huius Sacramenti subsidio iuari poterunt, cum in aliud simile vitæ discrimen inciderint. Quare nullâ ratione audiendi sunt, qui contra tam apertam & dilucidam Apostoli Iacobi sententiam docent, hanc Vnctionem vel signum esse

1551.

humanum, vel ritum à Patribus acceptum, nec mandatam Dei, nec promissionem gratiæ habentem: & qui illam iam cessasse asserunt, quasi ad gratiam curationum dumtaxat in primitiua Ecclesia referenda esset: & qui dicunt, ritum & usum, quem S. R. E. in huiusmodi Sacramenti administratione obseruat, Iacobi Apostoli sententiæ repugnare, atque idè in alium commutandum esse: & denique, qui hanc extremam Vnctionem à fidelibus sine peccato contemni posse affirmant: hæc enim omnia manifestè sinè pugnant cum perspicuis tanti Apostoli verbis. Nec profectò Ecclesia Romana, aliarum omnium mater & magistra, aliud in hac administranda Vnctione, quantum ad ea que huius Sacramenti substantiam perficiunt, obseruat, quàm quod beatus Iacobus prescripsit. Nec verò tanti Sacramenti contemptus absque ingenti scelere, & ipsius Spiritus sancti iniuria esse possit.

Canones subsequuntur, qui reipsà eiusdem doctrinæ summa compendiaria, & interdum quædam ipsius explicationes sunt, formamque hæreses damnantium obtinent. Verùm Suavis quierò narratoris munere me frui non sinit, vt qui Diuinum hoc Confessionis tribunal odio habet, fortasse quoniam in eo plus quàm in reliquis dominetur hæc ipsius capitalis inimica, Veritas.

CAPVT XI.

Expenduntur quæ Suavis Theologis Tridentinis obiecta scribit de potestate referuandi quædam peccata ad superius Tribunal: de verbis, Quæcumque ligaueritis: de pœnis à Confessorio imponendis; & de externo huius Sacramenti signo.

Summam colligit Suavis quæ memoratis capitibus continentur, sed adeò eneruatè, vt prætermissio rationum succo, & maiestatis pietatisque colore, eorum imaginem perinde conformet, ac corporis effigiem umbra, quæ falsa quidem dici non potest, sed tamen deformis apparet, etsi corpus formosum sit. Postea varia confingit à Theologis Concilij obiecta superioribus articulis, dum ad eas promulgandas consilium habebatur.

Primo loco dicit, Louanienses & Colonenses nequaquam consensisse, vt Fidei dogma declararetur quod spectabat ad referuanda superiori Tribunali quædam peccata, opposentes, à SS. Patribus hac de re nullam fieri mentionem: Durandum, qui fuerat Penitentiarius, Gersonem Parisiensem Cancellarium, & Caietanum Cardinalem omnes docuisse, non peccata, sed censuras esse Romano Pontifici referuatas: apud veteres scriptores nihil haberi de referuandis

seruandis nisi publicis delictis; eam referuandi rationem à laudato Parisiensi Cancellario improbatam fuisse; atque *ab hereticis dici, illam ad aucupium pecuniæ inuentam, perinde ac etiam in sua morum emendatione Campegius affirmarat; ex quo illis ansam porrigi ea obiiciendi, quæ nec diluissent Theologi, nec diluere potuissent.*

1551.

De his ac de reliquis, quæ Suauis comminiscitur, referens disputationes super huiusce Sessionis Decretis, nullum in Actis indicium; sed solum habetur, Abbates Cassinates monuisse, hac de re varia esse opinamenta: posse iure peccata referuari, sed parcè id agendum, & omnino absque vlla solutione pecuniæ. Et sane si Theologi huiusmodi res obiecissent, facile promeruissent contemptum illum quo Suauis eos excipit, & quem ipse, quippe verus obiectorum auctor, iuste meretur. Quod spectat ad veteres Patres; numquam tam fidenter pro comperto sumpsissent eruditi illi sapientesque Theologi, numquam eos de referuatis criminibus differuisse. Non ita censuit doctissimus Melchior Canus^a, qui illi Sessioni interfuit; nec alius præclarus Doctor eiusdem Ordinis & ætatis Dominicus Sorus^b. Profectò ut Origenis locum omittamus, homil. 10. in lib. Num. ab illis productum, qui dubius admodum est, extant præualida testimonia in epistola Cypriani^c: tamen quia hæc possent intelligi non de intima reconciliatione peccatoris cum Deo, sed solum de exteriori cum Ecclesia, incertum pro vero concedamus Suauis. Sed rei nostræ quid officiebat? nonne in comperto nobis est, non modò in Ecclesia primæua licuisse cuius Sacerdoti quemlibet à peccatis absolvere; sed, si Nauarro credimus^d, huiusmodi libertatem perdurasse vsque ad tempora Urbani Secundi, à quo fuit interdicta? num propterea in dubitationem vocabant Lonuanenses & Colonienses Theologi, an ea prohibitio, de qua nulla est mentio apud antiquos Patres, irrita fuerit? Et an contra Conciliorum & consequentium Pontificum dicta, & contra consuetudinem Ecclesiæ fas in præsentia sit cuicumque ex Sacerdotibus, iuxta ac ipsi Parocho, noxas absolvere? Satin' fortè non erat, vt quæ potestas referuandarum noxarum ad Romanum Pontificem videretur pro certa & indubitata poni ab Innocentio^e Tertio vsque ab ipsius ætate, à qua quadringenti quinquaginta anni iam sunt elapsi? Satis non erat, quòd Ecclesia tot sæcula eam vsurpasset? Non satis erat aperta ratio; nimirum, si supremo Pastori licet singulis Sacerdotibus, tamen potestatem vniuersalem per Ordinis collationem acceperint, iurisdictionem, quod spectat ad homines, coarctare; quidni liceat quantum ad causas?

^a In relatione Peccat. art. 5.
^b In 4. Sentent. dist. 18. q. 2. art. 5.
^c 16. & 17.

^d Cap. Placuit, de Peccat. dist. 1. num. 1 & sequentibus.

^e In sermone Natalium Principum Apostolorum.

Historia
Concilii Trid.
ent.
s II.
admo
IV

1551.

At verò Durandi, Gersonis & Caietani doctrinam minimè per tantum errorem ij sapientes viri protulissent, satis gnari, nequam ab illis in dubium adduci Romani Pontificis potestatem in referuandis sibi aliis criminibus, præter ea, quibus affigitur anathema; sed negari, Pontifices reipsà id præstare, adeoque existimari, nonnisi absolutionem à censuris verè Pontifici reseruatam. Ceterùm & Durandus & Caietanus affirmant, reseruari sibi ab Episcopis multa delicta, quæ censuris haud puniantur; neque hanc in referuandis potestatem inficiantur. Quod verò ait Suauis, ab illis Theologis adiectum, veteres scriptores nonnisi de referuandis publicis criminibus fuisse locutos, non certè ij, quemadmodum confundit Suauis, publica cum exterioribus confudissent. Non est in more positum, noxarum merè interiorum absolutionem reseruari, quippe quæ nec offensionem nec perturbationem sunt per opus scelerum ac perniciosum bono Reipublicæ statui: quare cum eiusmodi noxæ non indigeant hoc alioqui tam duro reseruatae absolutionis fræno, fuit opinio Maioris ac Soti, hanc, tamquam rationi dissentaneam, aut ratam non esse, aut certè non licitam. Verùm de hoc locus agendi non erat: Concilij namque definitio in ipso genere sese continet; statuitque, vt in hominum adiumentum, non in perniciem, peccata referuentur. Atque, vt paucis loquar; Nonne amaduerteat Suauis, quàm insipienter, adeoque quàm dissimiliter à vero differentes induceret tam admirabiles viros? Etenim rei cardo in eo vertebatur, vt palàm fieret, quo pacto Pontifex Sacerdotibus, ex Ordinis dignitate vniuersam absoluendi facultatem obtinentibus, illius exercendæ vsus posset restringere, cum ex eadem ratione in Eucharistia conficienda Sacerdotum potestatem coarctare non posset. Tum semel ostensâ huiusmodi potestate in Pontifice ex firmissima causa, quam retulimus, à Concilio producta, difficultas haud supererat, seu plura seu pauciora, seu hæc seu illa referuerentur, nisi quantum id spectaret ad prudentiam; de qua certè, non de potestate disserit Parisiensis Cancellarius, & quam etiam respicit Concilium, dicens, vt *ad edificationem, non ad destructionem* ea referuentur: ac proinde Romani Pontifices non nisi delicta quæ anathemate puniuntur, sibi reseruare soliti sunt; simulque Episcopi & Regularium Præsidibus restringit libertatem ea sibi reseruandi.

Porro hæreticorum calumniæ, quod peccata referuentur ad pecuniarium aucupium, tantum aberat quod dilui non possent, pro eo quod Suauis comminiscitur pronuntiatum à linguis adeo prudentibus, vt illæ facili negotio euanescerent per interdictionem, ne quis

quis quidquam pretij perfolueret, vt absolutionem à referuatis criminibus impetraret, perinde vt à Campeggio in suis de disciplina sanctionibus vetitum est, qui numquam dixit, ad pecuniarum aucupium peccata referuari, sicuti Suauis pro certo ponit: sed in capite nono, vt Sacerdotibus confessiones excipientibus occluderetur via ad studendum pecuniarum potiùs quàm animarum lucris, dum grauium noxarum reos huc illucque magno pecuniæ famæque dispendio mitterent, statuit, vt omnibus Confessariis liceret laicos absolvere à delictis Episcopo referuatis, exceptis hæreticis, homicidis, & anathemate percussis; nullâ tamen de clericis mutatione habitâ: prohibuitque, ne absolutionis gratiâ quidquam præter voluntariam eleemosynam acciperetur. Iam verò si scriptor hic de Campeggij libello, per typos vulgato, & inter Concilia generalia ac prouincialia inserto, ausus est tam perfrictâ fronte mentiri, ipsumque mendacium linguis tantæ auctoritatis appingere, ob conceptam ab eo spem, plerisque lectorum rei veritatem minimè indagaturos; quam ab eodem fidem seruari credendum est in monumentis abditis & arcanis?

Fas etiam sibi ducit confingere, eosdem Colonenses Theologos improbasse damnatam in Canone decimo interpretationem Christi verborum: *Quicumque ligaueritis, &c.* cum ea sic disertè & expressè fuisset interpretatus Theophylactus; vt proinde ea damnatio aduersariis gaudio futura esset. Porro Theophylactus nec tantâ inter Patres antiquitate, nec tantâ in Ecclesia auctoritate est, vt damnatum ipsius dictum magno gaudio affecturum fuisset hæreticos; quin ille verè schismaticus fuit, cum in cap. 3. S. Ioannis, ad ea verba, *Qui è supernis venit, &c.* contumeliosis verbis inuectus sit in Latinam Ecclesiam, docentem, Spiritum sanctum à Filio etiam procedere. Quid tamen si Theophylactus contraria prorsus narrationi Suauianæ scripserit? Interpretatio damnata per decimum Canonem à Concilio est, quod verba Christi apud sanctum Matthæum, *Quicumque ligaueritis, &c.* f. Cap. 18. & apud S. Ioannem, *Quorum remisieritis, &c.* non spectent ad solos g. Cap. 9. Sacerdotes, sed ad cunctos fideles, adeoque cuique liceat remittere peccata seu publica per obiurgationem, cui pœnitens acquiescat, seu occulta per voluntariam ipsius confessionem. Age iam, quantum huic damnationi repugnet Theophylactus executiamus. Is vbi ea dicta S. Ioannis h. exponit, ita disserit: *Dicendum autem, quod & h. Cap. 20.* *potestatem quamdam & donum spirituale dedit eis Christus, non vt mortuos suscitent, & virtutes faciant, sed vt remittant peccata: idè & subdit, Quorum remisieritis peccata, & quæ sequuntur. Ad quosnam refert*

fert

1551. fert Theophylactus pronomen illud, *eis*, quibus ea Christi verba dicta fuerint? illicò declarat: *Vide insuper Sacerdotum dignitatem, quòd Divina sit; Dei enim est remittere peccata: sic igitur illi honorandi sunt ut Deus; nam quamvis indigni sint, quid hoc? Divinorum honorum ministri sunt, & gratia operatur per eos.* Poteratne clarius ab eo explicari posterius hoc testimonium à Concilio productum eo Canone, & potestas, quæ ibi traditur tamquam ad Sacerdotes coarctata? Verum quidem est, ea alia verba ibidem à Concilio pariter producta, quæ habentur cap. 18. S. Matthæi, *Quicumque ligaveris super terram,* intelligi à Theophylacto de venia, per quam priuatus inuarias homo quilibet condonare potest; & hanc veniam, ait ille, sequitur in cælo peccatorum condonatio, eà fortasse ratione, quia humanum tribunalia facilius delicta condonant, postquam reus ab eo quem læsit veniam impetrauit. Verum hæc interpretatio, tamen minus propria, minusque litteraria, ea certè non est, quæ à Concilio damnatur: damnatur enim, sicut antea vidimus, quicumque affirmarit, ea duo Euangelij testimonia ita dirigi ad omnes fideles, vt singuli possint absolvere à peccatis siue publicis per publicam oburgationem, cui peccator acquiescat, siue ab occultis per voluntariam confessionem, quam peccator faciat. At verò ab huiusmodi sententia Theophylactus tantum abhorret, quantum ostendit non modò eius declaratio verborum S. Ioannis, à nobis supra allata; sed quod ipse scribit super eodem cap. 18. S. Matthæi, illic post adductam iam expositionem verborum, *Quodcumque ligaueritis, &c.* pergit proxima verba interpretari: *Quoties peccauerit in me frater meus, & remittam ei? & ea sic expendit: Addit, in me si peccauerit; nam si in Deum peccauerit, non ego, qui idiotus & priuatus sum, possum ei remittere, nisi fortè Dei Ordinem habens Sacerdos.* Quo igitur pacto poterat in mentem Colonensium Theologorum cadere, per eam damnationem, à Synodo tam expensis verbis confectam, posse Theophylactum peti?

Quod obiectum tertio dicit Suauis à Theologis Colonensibus, est super iis quæ ibi sancita sunt de iniungendis à Confessario pœnis; narratque illos contraria differuisse: potestatem ligandi non intelligi ab antiquis Patribus potestatem irrogandi pœnas peccatis confitentibus, sed imperandi vt à Sacramentis abstinerent: & præterea iisdem Theologis visum esse, aliquid de pœnis publicè irrogandis dicendum fuisse, quæ ex Magno Gregorio sunt Iuris Diuini, & nisi in vsum reuocarentur, saltem respectu hæreticorum & publicè delinquentium, numquam Germaniam liberatam iri.

Nolo

7 Nolo hîc obiectare Suaui laudatum ab eo nuper Theophylatum, qui ad 16. S. Matthæi caput explicat, potestatem clauium traditam Apostolis & Episcopis successoribus ligandi atque soluendi, esse potestatem soluendi per indulgentias, & ligandi per iniunctas pœnas; siquidem Theophylactus, vt qui nonnisi post decimum sæculum vixit, nomen antiqui Patris non est meritis: sed opinor inter veteres Patres Suauem agnouisse S. Gregorium, qui supra mille annos floruit, & ab eo adducitur hac in re. Profectò dum ille librum secundum Regum interpretatur, sic ait¹: *Afflictio pœnitentia ad delenda peccata idonea est, cum Sacerdotis fuerit iudicio imperata, cum ab eo, pœnitentium actis discussis pro modo criminis, onus eis decernitur afflictionis.* Obseruetur, tamquam certam à Gregorio poni in Sacerdote auctoritatem imperandæ afflictationis ei qui suas noxas confitetur, pro earum mensura, simulque huiuscemodi afflictationi attribui peculiarem vim ad ipsas delendas; quæ vis nonnisi ab institutione Diuina conferri poterit: nec Deus de hoc præcipit, præterquam in duobus iam productis Euangelij testimoniis. Sed absque dubio non expungetur ex antiquorum numero Magnus Leo, æqualis Chalcedonensi Concilio, adeoque eâ viuens tempestate, quâ ex Lutheri etiam sententia Ecclesia incorrupta perstabat. Hæc igitur in epist. 91. ad Theodorum scribit: *Mediator Dei & hominum hanc Præpositis Ecclesiæ tradidit potestatem, vt & confitentibus actionem pœnitentiæ darent, & eosdem salubri satisfactione purgatos ad communionem Sacramentorum per ianuam reconciliationis admitterent.* Ecce quâ ratione potestas ligandi, ex sententia veterum Patrum, erat Sacramentorum interdictio, hoc est, pœnæ irrogatio, cum obligatione, ne, priusquam pœnitentia expleretur, accederetur ad Sacramenta: quæ tamen obligatio nec omnes vniuersè afficiebat, nec ab ipsa natura huius Sacramenti necessariò exigebatur, quod eruditè Bellarminus plurimum veterum Synodorum testimoniis demonstrat. Verum est, etiam hac in re, sicut & in reliquis, seuerum fuisse Cyprianum, adeoque pro sua huiuscemodi seueritate in Sermone *De lapsis* arguens quosdam, qui rogatu Christianorum, in carcere commorantium ad subeundum martyrium, ad Ecclesiæ communionem admitterebant pœnitentes aliquos, antequam iniunctas sibi pœnas expleissent, ita loquitur: *Contra Euangelij vigorem, contra Domini ac Dei legem temeritate quorundam laxatur incautis communicatio, irrita & falsa pax, periculosa dantibus, nihil accipientibus profutura; non querunt sanctitatis patientiam, nec veram de satisfactione medicinam.* Quapropter dubitandum non est, quin veteres Patres

Pars II.

V u

cogno-

Historia
Concilij Tri-
dentini
Lib. 12.
Cap. 11.

1551.

cognouerint, eam facultatem præscribendi pœnas pœnitentibus, esse in Ecclesia & in Sacerdotibus ex institutione Christi & Euangelij, & eorundem verborum quæ Concilium affert. Sed Suauis aberrat, re à peculiari ad vniuersale traductâ. Vna ex irrogatis pœnis erat abstinentia Sacramentorum ad aliquod tempus, siue nullâ aliâ præceptâ pœnâ, siue donec peccator præceptâ satisfecisset: hinc ille in errorem lapsus, Colonienſes inducit dicentes, non aliam à sanctis Patribus intelligi potestatem ligandi, nisi eam quâ Sacramentorum vsus prohiberetur.

Aliud pœnitentiæ genus publicas pœnas complectebatur, quæ frequentiores quàm in præsentia ab Ecclesia veteri adhiberi solitæ: & Suauis eorundem Colonienſium personam agens affirmat, à S. Gregorio eas creditas esse Iuris Diuini, confundens Ius Diuinum, quod Ecclesiæ concedit potestatem eas imponendi cum opportunus censuerit, quod S. Gregorius testatur, & verissimum est, cum commentitio quodam Iure Diuino, quo Ecclesia ad eas semper imponendas obstringeretur, quod S. Gregorij mentem numquam subiuit. De cetero, cur illæ in vsum reuocatae non fuerint, Suauis idem hoc supra considerauit, cum Puccium Cardinalem induxit ad Adriano Pontifici, piæ seueritatis studioſo, dissuadentem, quod videlicet, dum recentes hæreses ex cupidine laxitatis, & vinculo- rum impatienciâ pullulabant, angustiarum accessio utilis medicina non esset.

Vult postremò Suauis, postulatam à Colonienſis Academiae Theologis fuisse, vt exteriori aliquo certo signo huius Sacramenti materia decerneretur; aliter quippe numquam aduersariorum obiecta dissolui posse. Atqui peccatorum confessio num fortè certum signum exterius non est? quid obiici ex aduerso poterit, non inquam insolubile, sed dignum vt soluatur? Quòd si vellet hanc confessionem ad peculiarem aliquam signorum rationem, cuiusmodi essent voces, & illæ quidem certæ, redigere; vellet vtique eam coarctare supra quàm instituit Christus, qui mutis etiam hoc beneficium impertiri non dedignatus, satis habuit, si exhiberentur ea quæcumque peccati & intimi doloris signa, quæ vel naturæ vel hominum vsu percipiuntur, & quæ aliis legitimis actis sufficerent iure naturali, sublatoque solemnî ritu, quem ius humanum præscribit. Aliter exigè pariter posset ad materiam Eucharistiæ panis quidam, vinumque certum ac peculiare, verbi causâ album potius vinum quàm rubrum, & panis potius azymus quàm fermentatus. Itaque cuiuscumque Sacramenti materia iis finibus circumscribitur, qui à Christo præ-

præscripti sunt, quiq̄ue aut ex verbis Euangelij, aut Ecclesiæ traditione declarantur: eos verò fines nec relaxare neque coarctare fas est. Medium, in quo sistit virtus per legis custodiam, non alio inuenitur circino, nisi legislatoris voluntate.

1551.

C A P V T XII.

Alia expenduntur obiecta à Suauis Theologis Franciscanorum de materia & partibus huius Sacramenti, à Synodo numeratis; & de Absolutionis significatione, ibi pariter explicata; & obiecta Ambrosio Pelargo de Sacramenti eiusdem institutione: ac denique examinatur quod affirmat Suauis de auctoritate à Legato usurpata.

MOx ad ea, quæ Theologi ex Franciscanis obiecerint, descendit Suauis, narratq̄ue, in recitatis Decretis duo illis supra modum displicuisse. Alterum erat, tres pœnitentis actus, quos memorauimus, appellari materiam Sacramenti, cum ipsis videretur materia esse debere res à ministro admota suscipienda. Ad id respondeo: Nec potuisse illis displicere quod Synodus non dixerat; non enim eos actus Synodus *materiam* appellauit, sed *quasi materiam* Sacramenti; ac proinde potius hoc pacto Scoti sententiam confirmauit, illos nimirum verè materiam non esse, nec remanere de eo disputandi locum, cum Eugenius IV. & cum eo Florentina Synodus in Decreto ad Armenios eandem loquendi rationem vsurpasset. Verisimilius videri posset, displicuisse Franciscanis id quod Suauis hîc confundit tamquam idem ac definitionem, de qua dictum est, videlicet, affirmasse Concilium, hos pœnitentis actus esse partes Sacramenti, cum Scotus voluerit esse quidem necessarias condiciones (in quo recedit ab hæresi recentiorum) sed non partes. Non desunt tamen egregij Franciscani Doctores, qui student Magistri sui opinionem explicare ceu communi sententiæ haud repugnantem: & inter alios Andreas Vega, qui præcipuus è Scotistis Concilio interfuit, etiam in erudito volumine quatuor ante annis edito de Decreto Iustificationis, quod in Sessione sexta promulgatum fuerat, ita sententiam Scoti exposuerat, vt in solis vocibus discrepantia esse posset, sed in re veritati ea consonaret; ita nimirum, vt Scotus non inficietur, hos actus esse partes Sacramenti quocumque modo, sed partes, eius naturam constituentes; cum eas posuerit solùm partes, vti Scholæ loquuntur, *integrales*. Nos verò

V u 2

iam

1551.

iam vidimus, quàm circumspectè se gesserit Synodus erga Scoti opinionem, dum capite tertio, & canone quarto memoratos pœnitentis actus non Sacramenti sed pœnitentiæ partes nuncupauit; eodem capite tertio explicauit, eatenus eos appellari pœnitentiæ partes, quatenus ex institutione Diuina necessariæ sunt in pœnitente ad integritatem Sacramenti, & ad plenam absolutamque peccatorum remissionem.

Porro patentius se prodit nequitia Suauis in adducendis rationibus aduersus id, quod hac in re statutum est in Concilio, prætermisissis silentio solutionibus, etsi admodum compertis ac validis Franciscanorum nomine obiectat huic articulo parem Baptismi rationem, cui contritione opus est; nec tamen propterea illam Sacramenti partem esse. Sed quis è Theologicis tyronibus responsionem non didicit? quandoquidem haud omni Baptismo contritio est necessaria, sicuti videre licet in infantium Baptismo; unde liquet, eam illius partem non esse, sed solum exigi, antequam infundatur gratia, in eo, qui voluntariè peccauerit ex lege communis, noxam scilicet voluntariè contractam non condonari, donec illa desinat esse voluntaria, quod efficitur per pœnitentiam, quantum ad præteritum spectat: quantum verò ad futurum, per propositum; quæ duo continentur in contritione, siue perfecta ea sit, siue imperfecta, quæ alio nomine Attritio nuncupatur. Contrà verò nunquam euenire potest, vt Pœnitentiæ Sacramentum plenè suos effectus producat, prout rectè Synodus loquitur, absque recensitis actibus pœnitentis.

Alterum quod Franciscanis displicuit, si Suauis credimus, erat Concilij definitio, quâ affirmabatur, à Sacerdote verè pœnitentem absolui, & non potius declarari absolutum ex vi antegressæ contritionis. Id Suauis verisimile censuit, quòd sibi persuaserit, à Franciscanis sustineri, Contritione perfectâ opus esse in Sacramento, adeoque tali, quæ statim & ante absolutionem peccata delet, cuius opinionis fuit S. Bonauentura, Magistrum Sententiarum in hoc secutus. Sed nec eiusmodi res vera fuit, cum is, qui Tridentini vnicus id defendit, Franciscanus non fuerit, idemque ita defenderrit, vt verum pariter esset, remitti à Sacramento peccata, sicut indicauimus: nec Franciscani meritò id ægrè tulissent, quando non modò præcipuus illorum Doctor Scotus contrariam sententiam tradiderat, sed opinio Magistri & S. Bonauenturæ iam videbatur aduersari verbis Florentini, vbi dicitur, *Effectum huius Sacramenti esse absolutionem à peccatis.* Nec Tridentinum vti poterat aliâ dicendâ formâ.

formâ, magis erga huiusmodi opinionem circumspectâ, dum volebat producere tamquam propriè dicta illa Euangelij verba, quibus cœu bafinitur hoc Sacramentum, & quæ ab hæreticis ad metaphoricam significationem detorquebantur; verba, inquam, per quæ committitur Sacerdotibus potestas ligandi atque solvendi. Etenim vbi fuisset permiffa interpretatio, per quam *soluere* significet *declarare aliquem prius iam solutum fuisse*, æquè potuissent admitti reliquæ omnes translatae ac minùs propriæ interpretationes. Quare quingenti & amplius anni fluxere, ex quo Richardus Victorinus, Theologus eximie alioqui pietatis ac modestiæ, tam absurdam censuit eam sententiam, quam nondum adeò præclari Doctores, eo quippe recentiores, comprobauerant aut improbauerant, vt, quamuis tunc declarationes laudatarum Synodorum haud præcessissent, sibi temperare non potuerit, quin eam irrisione magis quàm impugnatione dignam appellauerit.

^a Lib. de potestate ligandi atque solvendi, cap. 2.

4 At quis infortunatum Suauem deceptit, pellexitque ad credendum, ac tam fidenter affirmandum, *hanc opinionem esse complexos omnes Scholasticos Theologos, eandemq; S. Hieronymi apertam sententiam esse?* Inter Scholasticos, præter duos antiquissimos, Richardum & Vgonem, eiusdem ætatis & patriæ, enumerare mihi licet ex aduerso S. Thomam & Scotum cum immenso asecularum exercitu. De S. Hieronymo nosse peruelim, quibus impressum typis Hieronymi Opera Suauis peruoluit, vt in eis nancisceretur, quod in communibus typis numquam reperiri potuerit? Sed hîc per insolitam charitatem Suauis responfionem refert à Decreti propugnatoribus redditam: *Absolutè pro hæretico non damnari eum, qui diceret, Absolutionem esse quamdam declarationem, quòd peccata sint remissa, sed quòd peccata sint remissa ei, qui certò credat sibi esse remissa; quo sola sententia Lutheri comprehenderetur: sed Franciscanis eâ responfione haud satisfactum, affirmantibus, vbi de hæresi agitur, oportere dilucidè loqui, nec vbiq; præsto futurum qui hanc declarationem proferret.*

5 Si sensa Concilij fuissent, cuiusmodi ea Suauis depingit, iure optimo maiorem sermonis claritatem illi Theologi expetissent; sed oppositum ex eius verbis colligitur: sic enim ait ^b: *Docet quoque, Cap. 6. etiam Sacerdotes, qui peccato mortali tenentur, per virtutem Spiritus sancti, in ordinatione collatam, tamquam Christi ministros, functionem remittenti peccata exercere; eosq; præuè sentire, qui in malis Sacerdotibus hanc potestatem non esse contendunt. Quamuis autem Absolutio Sacerdotis alieni beneficij sit dispensatio; tamen non est solum nudum ministerium vel annuntiandi Euangelium, vel declarandi remissa esse peccata; sed ad*

Historia
Concilij Tri-
dentini
lib. 12.
cap. 12.

1551.

instar actus iudicialis, quo ab ipso, velut à Iudice, sententia pronuntiat.

Iam verò, quæ Spiritus sancti virtus, ipsis in Ordinis Sacramento collata, opus foret ad declarandum dumtaxat, pœnitentem esse cum Deo reconciliatum? Nónne liquet, dubitationem in eo sitam esse, quo pacto possit quempiam reconciliare cum Deo is qui inimicus Dei est, atque idcirco Synodus causatur virtutem S. Spiritus Sacerdotibus per Ordinem impressam, & ex deperdita Dei gratia non deperditam? Perge porrò: quâ ratione alieni beneficij dispensatio, foret mera accepti iam beneficij declaratio? Denique an perspicua ea verba non sunt, *non esse id nudum ministerium declarandi remissa esse peccata?* Qui S. Bonaventuram defendunt, non hoc ex paleis scriptum contexunt: dicunt potius, eius opinionem haud prorsus reici, propterea quòd ipsa antegressa reconciliatio ponitur ab eo tamquam profecta non ex vi solius Contritionis, quod affirmabat Petrus ab Osma, damnatus disertè à Sixto Quarto, & tacitè postea à nostro Concilio; sed ex vi voti, quod in Contritione includitur, huius Sacramenti suscipiendi; adeò vt supersit in peccatore, quantum perfectè contrito, obligatio peccata confitendi: & præterea, quia ipse affirmat, in ipso absolutionis actu remitti aliquod debitum eousque perseverans, hoc est, partem pœnæ temporariae, quæ post condonationem æternæ adhuc debetur, & gratiam sanctitatis infundi. Hæc sunt, quibus S. Bonaventuræ opinio utcumque defenditur: quæ vbi satis esse non videantur, non propterea Doctor hic, tam eximie seu sanctitatis seu gloriæ, iacturam ullam famæ patietur apud cordatos viros, quibus compertum est, alios quoque ex vetustissimis sanctissimisque Doctoribus in erratum aliquod lapsos, reiectum postmodum ab Ecclesia, aut cum Semiarianos Semipelagianosque damnauit, aut cum cuicumque mendacio culpe notam inurit, aut cum declarat, Beatos clarè Deum intueri, aut cum alia definit ac statuit. Quin tribuere priuato homini nunquam errandi prærogatiuam, idem esset ac derogare priuilegio, quod Christus Vicariis suis tamquam proprium impertiuit.

Nec minorem in Dominicanos calumniam Suauis exercet, vbi Ambrosium Pelargum, Septemviri Treuirensis Theologum, inducit dicentem, *ea Domini verba, Quorum remisistis, &c. à nullo fortè Patrum exponi de institutione Sacramenti Pœnitentiæ, sed ab aliis de Baptismo, ab aliis de condonatione peccatorum, quocumque tandem modo suscipiatur: proinde si ad solam Sacramenti Pœnitentiæ institutionem restringerentur, proscripiis tamquam hæreticis iis qui aliter exponerent, commoda ad oppugnandum aditus aduersariis laxaretur.*

Prius

8 Prior huiusce dicti pars numquam à tam eruditi viri labiis potuit elabi; neque sistere potuisset in mente cuiusvis, quamquam imperitissimi, in eo theatro, vbi iam pro hoc Sacramento copiosè producta fuerant vniuersæ antiquitatis testimonia. Quòd enim ex his multa extant reipsâ satis clara, memoratis verbis innixa, palàm situm ex iis quæ breuiter in medium protulimus, tum ex aliis plurimis quæ sacrarum controuersiarum scriptores congesserunt. Multò minùs potuit Pelargus partem alteram affirmare, qui & Decreti tenorem legerat, & mentem Concilij callebat, quæ nec ea fuit, nec vquam ea visa est, vt vellet illos proscribere, qui recensitis Evangelij verbis aliquam aliam sententiam tribuerent, institutioni huius Sacramenti in illis habitæ minimè repugnantem: quare quòd quispiam eadem sic explicet, vt simul de hoc loquantur, simul de facultate Sacerdotibus tradita, tamquam ministris ordinariis Baptismi, quid tandem is peccat? & quis ab ipso tam commodus ad oppugnandum aditus aduersariis referatur? in quamquam Dialectica traditum est, affirmationem vnus, esse alterius diuersi sed non contrarij inficiationem?

9 Diuidet qui hæc perlegerit, an quæ Suauis opponit aut ab aliis obiecta, aut verius ab ipso conficta, huiusmodi fuerint, ob quæ ad permouendum confessum, ne ea non magni æstimaret, & ad non retrahendam eorum causâ manum à perpenis declarationibus, opus fuerit, vt Legatus eam adhibuerit auctoritatis violentiam, quam illi Suauis apponit: quæ videlicet vt ab aliis Legatis hæctenus vsurpata non fuerat, præsertim in dogmatibus, quemadmodum distinctè ostensum est; ita multò minùs à Crescentio fuisset tentata, dum ibi aderant tres Septemviri, & tot præterea insignes Germaniæ Præsules, qui passi non fuissent vim inferri nationis suæ Theologis; cum plerique Episcoporum essent subiecti Cæsari, perpauci Pontifici, quod patet ex ipsorum Catalogo, in primis Concilij voluminibus anno 1564. Antuerpiæ impressi. Et tamen Suauis affirmare coactus est, maiori suffragiorum numero statutum fuisse, ne quid mutaretur. Illud etiam aduertatur, oportuisse rationem haberi Oratorum Septemviri Brandeburgensis, & Ducis Wirtembergæ, qui tunc aderant, & oculati testes esse potuissent vniuersæ Germanicæ nationi huiusce in agendo violentiæ. Nos autem suprâ perspeximus, à Pontifice aded fuisse expetitam Protestantium in Concilio frequentiam, vt hac solum spe & hac promissione ductus, voluntatem decessoris ac suam pariter reuocauerit, reposito Tridenti Concilio. Quo pacto igitur voluisset Protestantium contumaciam

ciam

1551.

ciam munire tam forti clypeo, cuiusmodi fuisset Doctorum, Praefulum, Oratorumque Germanorum testificatio, quæ palam fieret, illic haud libenter audiri, quicumque vsque ad postremum sanctonis firmandæ momentum aliquid validum obiiceret, simulque doctorum monita, ne per minimam quidem animaduersionem pensata, in irritum cadere? Quod aliquanto seuerius Crescentius agebat, illud erat, vt nimirum inutiles dicentium digressiones praecederet, caueretque, ne disceptationes in altercationes degenerarent.

Vt ad huiusce capituli finem deueniam, illa mihi confutanda scripta sunt, quæ de extrema Vnctione Suauis commemorat. Ea sunt. In primo capite huius argumenti Patres ad hoc selectos posuisse, à principio Sacramentum hoc fuisse à Christo institutum, S. Marci sexto; sed postea quemdam ex Theologis animaduertisse, Apostolos id temporis nondum fuisse Sacerdotes, quippe qui antea etiam vltimam sacris initiati non fuerant; adeoque cum declararetur Synodus, huius Sacramenti ministrum esse Sacerdotem, durum ac periculosum fuisse visum: hinc necessario colligi, voluisse Christum eo toto antecedente temporis spatio hanc legem relaxare, etque extra Ordinem hanc potestatem illius administrandi tribuere, quam obrem placuit, vt vox *institutum* in vocem *insinuatam* commutaretur; quæ, admonente Suauis, inconditè ibi apposita est, æque ac fragmentum non benè contextum reliquo panno.

Hæc narratio duas obtinet condiciones egregias, quas in huius scriptoris mercibus sæpius experimur. Primò, vt ex legitimis monumentis ea reuincatur falsitatis: præterea, vt ei quoque, qui de re ipsa edoctus intimè non esset, incredibilis accidat. Dixi, eam ex legitimis monumentis falsitatis reuinci: etenim in cæteris minorum Theologorum, habitis 21. & 22. Octobris, adeoque integrè ferè mense antequam Canones & Decreta formarentur, quod opus non nisi post initium Nouembris inchoatum est, non vnus dumtaxat, sed plures ex Theologis obseruarunt, huiusmodi Sacramentum non institutum, sed adumbratum atque insinuatum fuisse per ea quæ habentur in sexto capite S. Marci, perinde ac planè Synodus declarauit. Hi verò præsertim fuere Iodocus Rauestein, Louanienfis Theologus, à Maria Regina missus, & Sigismundus Fedrus Diruta, Præses Minorum in Vmbria, Tridentini Cardinalis Theologus. In prima itaque forma Patribus proposita die 16. Nouembris hæc erant verba: *Docet sancta Synodus, extremam hanc infirmorum Vnctionem verè & propriè noui Testamenti esse Sacramentum, à Christo quidem Domino institutum; per Apostolos verò, qui (vt apud Marcum 6. 13.)*

gitur) oleo ungebant ægros, & sanabantur, delineatum & insinuatum; 1551.
 per Iacobum autem Apostolum, ac Domini fratrem, cap. 5. sua Canonica epistola fidelibus commendatum atque promulgatum fuisse.

12 Addidi, incredibile id suâ sponte videri vel iis qui factum non callerent; quoniam tamen quidam ex Patribus, non admodum antiquis, & quidam ex Theologis, arbitrati fuissent, vñtionem, de qua S. Marcus cap. 6. & S. Iacobus cap. 5. agunt, eiusdem esse naturæ; nihilominus Magister Sententiarum ritè discrimen animadvertit, dum affirmans hoc Sacramentum iuxta atque reliqua fuisse institutum à Christo, & à S. Iacobo tantummodò promulgatum, nullum ex laudato S. Marci testimonio argumentum traxit; quemadmodum neque pariter traxerunt ad hoc comprobandum ante illum Hugo Victorinus, & post eundem Alensis, S. Bonaventura, aliique Scholastici. Quin S. Thomas in eo articulo Magistri, quæstiunculâ suâ tertiâ, articulo primo, rationem reddit, cur Evangelistæ huius Sacramenti non meminerint; adeoque pro certo ponit, non fieri de illo mentionem apud S. Marcum eo loco, cuius minime quidem oblitus fuerat, cum paulò post dixerit, *Tamen de vñtione olei Marcum sexto capite loqui.* Ex quo liquet, illum haud existimasse eam vñtionem tamquam huius Sacramenti usum, sed tamquam illius præludium ac figuram, eâ planè ratione quâ Concilium sentit. Quapropter verisimile non est, voluisse Concilium, nullâ Patrum insignium auctoritate nixum, & absque consensu, imò aduersus consensum Scholasticorum, ad huiusmodi definitionem procedere, & ab vnus tantum Theologi, inter tot sapientissimos viros, animaduersione fuisse retractum. Obseruandum etiam est, Dominicum Sorum, qui Concilio interfuerat cum Decretum de *Iustificatione* confectum est, & cum Sacramentorum argumenta digerebantur, haud prætermisisse id ipsum reliquis in memoriam reuocare; quemadmodum videmus ab eodem fuisse consideratum in suo Commentario super quarto Sententiarum. Addo, opinionem id negantem non persuaderi solùm ex eo, quòd Apostoli nondum essent Sacerdotes, cum S. Marcus refert vñtionem ab illis exercitam; sed quia huiusmodi vñtio, quantum indicat Euangelium, sanitatem tantum corporis, & ita quidem vt numquam falleret, ægris restituebat: neque ad mortis periculo proximos coarctata erat, sed ad cæcos, ad claudos, & ad omnes ægros extendebatur; & etiam quia, quantum ex narrationis tenore licet conicere, infidelibus quoque & nondum Baptismo lustratis, adeoque Sacramenti non capacibus, sanitas conferebatur. Quòd autem aptè ea vox *insinuatum* apposita fuerit,

6 In 4. distinct. 23. q. 1. art. 1.

Pars II.

Xx

fuerit,

Historiæ
 Concilii Trid.
 Lib. 12.
 Cap. 12.
 Pars II.
 Xx

1551.

fuerit, difficile intellectu non est: quin è contrario, si affirmasset Synodus, Sacramentum illud fuisse institutum à Christo in eo S. Marci loco, opus non erat aliam promulgationem quærere, postquam Christus è terris abiit; cum satis fuisset, quod is Apostolis promulgasset, & in Euangelio scriptum, ac traditionibus propagatum haberetur: atque ea de causa numquam nominat Concilium huiusmodi promulgationes de reliquis Sacramentis. Sed quia huius Sacramenti institutio in Euangelio non est, & quidam è scriptoribus in animam sibi induxerant, fuisse non à Christo, sed à S. Iacobo institutum, quod repugnabat superiori Concilij definitioni in Sessione septima; eapropter consultò dictum est, fuisse *insinatum*, hoc est adumbratum atque indicatum à Christo in eo sancti Marci loco. Quare S. Iacobus postea non instituit, sed promulgavit id quod à vero inuentore atque auctore fuerat illi demandatum & iniunctum: quo pacto etiam dicimus, Sacramenta noui Testamenti fuisse in veteri insinuata & figurata. Mihi planè videtur accommodari Suauis, in tot Concilij impugnationibus ab eo congestis, id quod responsum est animoso cuidam litteratori, qui centum contradictiones in spectatissimo scriptore à se repertas gloriabatur: *Hoc est* (illi reposuit veteranus qui aderat magister) *centum loca à te minime intellecta.*

C A P V T XIII.

Leges de disciplina à Synodo paratæ; & malignæ Suauis animaduersiones.

HÆc de dogmatibus: Canones de morum emendatione, sicuti in eorum præmio dicitur, potissimè dederunt operam, vt obstacula remouerentur, in quæ incurrebant Episcopi in coercendis vitiis Ecclesiasticorum, è quorum disciplina tum ob auctoritatem, tum ob rationem, tum etiam ob exemplum, reliquorum omnium fidelium disciplina pendeat. Id confectum est, partim explicatis superioribus disciplinæ legibus, quas (prout ingeniosa licentiæ mos est) complures subtilibus interpretationibus callidisque consiliis debilitare conabantur, partim nouis etiam legibus Decreto adiectis: alia quoque rebus aliis conducentia stabilita.

Primo capite hæc prohibentur: *Cum honestius ac tutius sit, debitam Præpositis obedientiam impendendo, in inferiori ministerio deseruire, quàm cum Præpositorum scandalo graduum altiorum appetere dignitates.*

ei, cui ascensus ad sacros Ordines à suo Prælato, ex quacumque causa, etiam ob occultum crimen, quomodolibet, etiam extrajudicialiter fuerit interdictus; aut qui à suis Ordinibus, seu gradibus, vel dignitatibus Ecclesiasticis fuerit suspensus, nulla contra ipsius Prælati voluntatem concessa licentia de se promoueri faciendo, aut ad priores Ordines, gradus & dignitates, siue honores, restitutio suffragetur.

3 Capite secundo: Quoniam nonnulli Episcopi Ecclesiarum, quæ in partibus infidelium consistunt, Clero carentes, & populo Christiano, cum ferè vagabundi sint, & permanentem Sedem non habeant, non quæ Iesu Christi, sed alienas oves, in scio proprio pastore, quærentes, dum per hanc sanctam Synodum se Pontificalia officia in alterius Diœcesi, nisi de loci Ordinarij expressa licentia, & in personis eidem Ordinario subiectas tantum exercere prohibitos vident, in legis fraudem & contemptum, quasi Episcopalem Cathedralam in loco nullius Diœcesis suâ temeritate eligunt; & quoscumque ad se venientes, etiam si suorum Episcoporum seu Prælatorum litteras commendatitias non habeant, clericali caractere insignire, & ad sacros etiam Presbyteratus Ordines promouere præsumunt: quo plerumque fit, ut minus idonei, & rudes, ac ignari, & qui à suo Episcopo tamquam inhabiles & indigni reiecti fuerunt, ordinati, nec Diuina officia peragere, nec Ecclesiastica Sacramenta rectè valeant ministrare: Nemo Episcoporum, qui Titulares vocantur, etiam si in loco nullius Diœcesis, etiam exempto, aut aliquo Monasterio cuiusvis Ordinis resederint, aut moram traxerint, vigore cuiusvis priuilegij sibi de promouendo quoscumque ad se venientes pro tempore concessi, alterius subditum, etiam prætextu familiaritatis continuæ commensalitatissuæ, absque sui proprij Prælati expresso consensu, aut litteris dimissorijs, ad aliquos sacros aut minores Ordines, vel primam tonsuram promouere seu ordinare valeat. Contrafaciens, ab exercitio Pontificalium per annum; taliter verò promoti, ab executione Ordinum sic susceptorum, donec suo Prælato visum fuerit, ipso iure sint suspensi.

4 Capite tertio: Episcopus quoscumque suos Clericos, præsertim in sacris constitutos, absque suo precedenti examine, & commendatitijs litteris, quacumque auctoritate promotos, licet tamquam habiles ab eo à quo ordinati sunt, probatos, quos tamen ad Diuina officia celebranda, seu Ecclesiastica Sacramenta ministranda minus idoneos & capaces repererit, à susceptorum Ordinum exercitio ad tempus, de quo ei videbitur, suspendere, & illis, ne in altari, aut aliquo Ordine ministrent, interdicare possit.

5 His morum correctionibus suum addit commentariolum Suauis; ac primò quidem Ecclesiã incusaturus, Concilium imprudens commendat: dum enim mala, quæ id temporis dominabantur, exaggerat per collationem cum præsentis statu, admoti remedij

1551.

utilitatem commonstrat, quamquam cupidus etiam illius efficaciam extenuanda. Refert, à prudentioribus fuisse compertum, esse leuioris commodi eas sanctiones, quando Præsides vetuerunt ibi nominari priuilegia Pontificis, aut summi Pœnitentiarij; quæ nisi disfertè nominentur, de sententia sacri Iuris Consultorum numquam habentur pro irritis, nec genericis sanctionibus coarctantur: sed nihilominus Episcopos necessitate compulsos acqueuuisse. Num existimabimus, Episcopos, si primâ vice Tridenti coalescentes (tametsi potentiâ & auctoritate longè minùs validi) tam acriter in rebus multò minutioribus obluetabantur, quemadmodum huius Historiæ series pluribus in locis ostendit, nunc, cum aderant Septentrionis & Germanici Præsules (quæ natio libertatem spirat, & candorem adamat) consensuros fuisse apertis oculis, ut seruiliter deluderentur per remedia fallacia, mereque speciosa? Vbinam affirmantur Canonum periti, quando priuilegia reuocantur, aut coarctantur, nomine generico priuilegij ea quæ à summo Pœnitentiaro seu Pontifice concessa sunt non inuolui, cum ex vna parte cuncta fiant auctoritate Pontificiâ, & ex altera, res ipsa sit huiusmodi, ut ipsi, & non alij, ea possint largiri? Nonne Iuris effatum omnibus notum est, Legem semper in ea sententia accipiendam, in qua nec vana sit nec inutilis? Sed euentus sit nobis arbiter, & obseruemus, an post huiusmodi prohibitionem ea quæ priùs summus Pœnitentiarus aut Pontifex concesserunt, vim ullam retinuerint in rebus hîc vetitis, vsûsve perstiterit ea in posterum concedendi? Ad narrationem.

Capite quarto habetur: *Omnes Ecclesiarum Prælati, qui ad corrigendos subditorum excessus diligenter intendere debent, & à quibus nullus Clericus per huius sanctæ Synodi statuta, cuiusuis priuilegij prætextu, tutus censetur, quò minus iuxta Canonicas sanctiones visitari, puniri & corrigi possit; si in Ecclesiis suis resederint, quoscumque seculares Clericos, quatercumque exemptos, qui aliàs suæ iurisdictioni subessent, de eorum excessibus, criminibus, & delictis, quoties & quando opus fuerit, etiam extra visitationem, tamquam ad hoc Apostolicæ Sedis delegati, corrigendi & castigandi facultatem habeant: quibuscumque exemptionibus, declarationibus, consuetudinibus, sententiis, iuramentis, concordis, quæ suos tantum obligent auctores, ipsis Clericis, ac eorum consanguineis, cappellanis, familiaribus, procuratoribus, & aliis quibuslibet, ipsorum exemptorum contemplatione & intuitu minimè suffragantibus.*

Capite quinto: *Cum nonnulli, qui sub prætextu, quòd super bonis & rebus, ac iuribus suis diuersa eis iniuriæ ac molestiæ inferantur, certos iudices per litteras conseruatorias deputari obtinent, qui illos à molestiis*

& iniuriis huiusmodi tueantur ac defendant, & in possessione, seu quasi, bonorum, rerum, ac iurium suorum manteneant, & conseruent, neque super illis eos molestari permittant, eiusmodi litteras in plerisque contra concedentis mentem in reprobum sensum detorqueant: idcirco nemini omnino, cuiuscumque dignitatis & conditionis sit, etiamsi Capitulum fuerit, conseruatoria littere cum quibuscumque clausulis aut Decretis, & quorumcumque iudicum deputatione, quocumque etiam alio pretextu, aut colore concessæ, suffragentur, ad hoc vt coram suo Episcopo, siue alio superiore Ordinario, in criminalibus & mixtis causis accusari & conueniri, ac contra eum inquiri & procedi non possit: aut quo minus, si quæ iuræ ei ex cessione competierint, super illis liberè valeat apud iudicem ordinarium conueniri. In civilibus etiam causis, si ipse actor extiterit, aliquem ei apud suos conseruatores iudices in iudicium trahere minimè liceat. Quod si in iis causis, in quibus ipse reus fuerit, contigerit, vt electus ab eo Conseruator ab actore suspectus esse dicatur; aut si qua inter ipsos iudices, Conseruatorem & Ordinarium, controuersia super competentia iurisdictionis orta fuerit, nequaquam in causa procedatur, donec per arbitros in forma iuris electos, super suspitione aut iurisdictionis competentia fuerit iudicatum. Familiaribus vero eius, qui huiusmodi litteris conseruatoriis tueri se solent, nihil illæ proficiat, præterquam duobus dumtaxat, si tamen illi propriis eius sumptibus vixerint. Nemo etiam similium litterarum beneficio ultra quinquennium gaudere possit. Non liceat quoque Conseruatoribus iudicibus vllum habere tribunal erectum. In causis vero mercedum, aut miserabilium personarum, huius sanctæ Synodi super hoc Decretum in suo robore permaneat. Vniuersitates autem generales, ac Collegia Doctorum, seu scholarium, & regularia loca, necnon hospitalia actu hospitalitatem seruantia, ac Vniuersitatum, Collegiorum, locorum, & hospitalium huiusmodi personæ in presenti Canone minimè comprehensæ, sed exemptæ omnino sint, & esse intelligantur.

8 Hoc pariter Decretum non præteritur à Suauis absque asterisci sui luce. Narrat, Episcopis cupientibus deperditam ipsorum iurisdictionem recuperare, maiorem regulam vitam fuisse exceptionem, dum tot ac tam amplæ communitates eam immunitate fruebantur; sed Legatum, re ad Pontificem perscriptam, fuisse ab eo vetitum, ne hunc articulum mutaret, quippe alias expensum Romæ: par enim erat, vt auctoritas Apostolicæ Sedis per has immunitates, præsertim Regularibus fauentes, sustineretur. Haud equidem inferior, vnum ex emolumentis, quæ Regularium immunitas secum fert, in eo situm, quod auctoritatem Sedis Apostolicæ sustineat secundum institutionem Christi, & Ecclesiæ bonum: cum in comperito sit, omne Monarchiæ regimen, quod se illæsum tueatur, opus

1551. habere in singulis provinciis aliquo prævalido præsidio eiusmodi subditorum, qui Principi per se ac perpetuò illic dominanti nequam subiiciantur. Verum præter hoc ad huiusmodi immunitatem impertiendam aliæ faciunt efficacissimæ rationes, à nobis supra commemoratæ, ^a ubi oportuit aduersus Suauem de hoc argumento differere. Atque hoc satis de conuenientia huius priuilegij, cum à principio concessum est. Quod autem ad eius conseruationem, & in Regularium Ordinibus, & in aliis enumeratis Conuentibus, firmissima apertissimaque ratio est, ne tanta hominum caterua, qui vbi conspirarent, vniuersæ Reipublicæ terrorem incuterent, irritaretur per eam sensus acerbiteriam, quam affert noua subiectio sub insolito perpetui Præsidis dominatu: & hac de causa nouimus esse Medicorum ac Politicorum documentum, ingentem humorum tametsi putrescentium congeriem, nec naturali nec ciuili in corpore commouendam. Quapropter existimo, nec si Pontifex quidem Episcopis offerret vltro, subiecturum se ipsorum iurisdictioni Cætus omnes ab illa immunes, Episcopos, qui Religionis studio ac prudentiâ præcellerent, ob publicam priuatamque quietem, ne id fieret precibus intercessuros.

Sexto capite: *Quia etsi habitus non facit Monachum, oportet tamen Clericos vestes proprio congruentes Ordini semper deferre, vt per decentiam habitus extrinseci, morum honestatem intrinsecam ostendant. Tanta autem hodie aliquorum inoleuit temeritas, Religionisq; contemptus, vt propriam dignitatem, & honorem Clericalem parui pendentes, vestes etiam publicè deferant laicales, pedes in diuersis ponentes, vnum in diuinis, alterum in carnalibus: propterea omnes Ecclesiastica persona, quantumcumque exemptæ, quæ aut in sacris fuerint, aut dignitates, personatus officia, aut beneficia qualiacumque Ecclesiastica obtinuerint, si, posteaquam ab Episcopo suo, etiam per edictum publicum moniti fuerint, honestum habitum clericalem, illorum ordini ac dignitati congruentem, & iuxta ipsius Episcopi ordinationem & mandatum non detulerint, per suspensionem ab Ordinibus, ac officio & beneficio, ac fructibus, redditibus & prouentibus ipsorum beneficiorum, necnon si semel correpti, denuò in hoc deliquerint, etiam per priuationem officiorum & beneficiorum huiusmodi coerceri possint, & debeant, Constitutionem Clementis V. in Concilio Viennensi editam, quæ incipit: QVONIAM, innouando, & ampliando.*

Hic opponit Suauis, per eam Clementis V. Constitutionem interdici solum genus quoddam vestium virgatarum, ac versicolorum, quæ nostrâ ætate non sunt in vsu, adeoque in rem non fructuam hic renouari. Sed omnino homines odio habitu instar aquæ sunt,

sunt, in qua res obiectæ, quamuis reuerà rectæ sint, apparent sæpè distortæ. Num hîc legere potis non erat, adduci à Concilio Clementis Constitutionem, quantum attinet ad pœnam ab illa inflictam, adiectis his vocibus, eam *innouando, & ampliando?* quam rogo vim obtinet hoc verbum, *ampliando?* Per illam Constitutionem præscriptæ sunt pœnæ iis, qui propriis quibusdam laicorum vestibus, in Gallia eâ tempestate consuetis, vbi Viennense Concilium celebratum est, vterentur: sed hoc ipsum peractum fuit ex vniuersali quadam ratione initio Constitutionis apposita, per hæc verba: *Quoniam qui abiectis vestibus proprio congruentibus Ordini alias assumere, & in publico portare rationabili causâ cessante præsumit, professorum illius Ordinis prærogatiuâ se reddit indignum, præsentî Constitutione sancimus, &c.* Cùm igitur ea ratio in quacumque propria laicorum veste, quam sibi Clericus assumeret, æquè valeret, Tridentinum ad omnia huiusmodi vestimenta pœnas Clementinæ sanctionis traducit.

In capite septimo habetur: *Cùm etiam qui per industriam occiderit proximum suum, & per insidias, ab altari auelli debeat, quia suâ voluntate homicidium perpetraverit; etiamsi crimen id nec ordine iudiciario probatum, nec aliâ ratione publicum, sed occultum fuerit, nullo tempore ad sacros Ordines promoueri possit, nec illi aliqua Ecclesiastica beneficia, etiamsi curam non habeant animarum, conferri liceat; sed omni Ordine ac beneficio, & Officio Ecclesiastico perpetuò careat. Si vero homicidium non ex proposito, sed casu, vel vi vim repellendo, ut qui se à morte defenderet, fuisse commissum narretur; quam ob causam etiam ad sacrorum Ordinum, & Altaris ministerium, & beneficia quacumque, ac dignitates iure quodammodo dispensatio debeatur; committatur loci Ordinario, aut ex causâ Metropolitano, seu viciniore Episcopo, qui non nisi causâ cognitâ, & probatis precibus, ac narratis, nec aliter, dispensare possit.*

11 Hîc etiam Suauis occasionem arripit Ecclesiæ Latinæ carpendæ, in qua locus datur relaxationibus legum, quibus vetantur homines sacris initiari, quod ligamen *irregularitatem* nominant: has verò relaxationes puro aliarum à Latina Ecclesiarum regimini ignotas affirmat. An Suauem non pudet cum aliis Ecclesiis Latinam conferre? Et vsque ad eò cæcutit, vt non videat partem Christianæ gentis, quæ ab Ecclesia Latina secessit, ab eâque non pendet in præsentia, cadauer esse, quin minus quàm cadauer, quando non modò spiritum Ecclesiæ non retinet, sed ne figuram quidem? absque disciplina, absque litteris, absque coniunctionis vinculo, absque rituum firmitate, absque verâ pietate cultorum? Et huiusmodi hominum consuetudines contendit hic obiectare aduersus maiestatem, disciplinam,

1551.

plinam, sanctimoniam Ecclesiæ Latinæ? Vbinam hic didicit, eam rectè administrari Rempublicam, vnde indulgentia & venia semper exulent?

Pergit dicere, remedia, quibus cautum erat ne clericis homicidis huiusmodi relaxationes facillè indulgerentur, imbecilla fuisse, propterea quòd semper erat integrum Pontifici, per varios modos his Decretis derogare; adeoque ad augendum pretium ipsarum relaxationum, non ad minuendum numerum profuturum. Ad duntaxat validiora remedia speranda sunt; cunctis enim humanis legibus possunt homines derogare: quin Diuinis etiam derogare non possunt, possunt tamen repugnare, & impunem earum violationem permittere. Sed quicumque sibi persuadet, hanc relaxationem facilitatem reipsa post Concilium persistere, Romam adeo petatque, vt homicidio voluntario per insidias patrato lex, de qua diximus, relaxetur, & absque dubio suam hanc persuasionem abiciet.

Capite octauo: *Quia nonnulli, quorum etiam aliqui veri sunt Pastores, ac proprias oues habent, alienis etiam ouibus præesse querunt, & in alienis subditis quandoque intendunt, vt suorum curam negligant: quicumque, etiam Episcopali præditus dignitate, qui alienos subditos puniendi privilegium habuerit, contra Clericos sibi non subiectos, præsertim in iura constitutos, quorumcumque etiam atrocium criminum reos, nisi cum propriis ipsorum Clericorum Episcopi, si apud Ecclesiam suam residerit, aut persona ab Episcopo deputande interuentu nequaquam procedere debeat; alius processus, & inde secuta quacumque, viribus omnino careant.*

Capite nono: *Quia iure optimo distincte fuerunt Dioceses & Parochie, ac unicuique gregi propriè attributi Pastores, & inferiorum Ecclesiarum Rectores, qui suarum quisque ouium curam habeant, vt Ordo Ecclesiasticus non confundatur, aut vna & eadem Ecclesia duarum quodammodo Diocesum fiat, non sine graui eorum incommodo, qui illi subditi fuerint: beneficia vnius Diocesis, etiamsi Parochiales Ecclesiæ, Vicariæ perpetuæ, aut simplicia beneficia, seu præstimonialia, aut præstimonialia portiones fuerint, etiam ratione augendi cultum Diuinum, aut numerum beneficiorum, aut alia quacumque de causa, alterius Diocesis beneficio, aut Monasterio, seu Collegio, vel loco etiam pio, perpetuò non uniantur, Decretum huius sancte Synodi super huiusmodi unionibus in hoc declarando.*

Capite decimo: *Regularia beneficia, in titulum Regularibus professis prouideri consueta, cum per obitum aut resignationem, vel aliàs illa in titulum obtinentis vacare contigerit, Religiosis tantum illius Ordinis, vel in qui habitum omnino suscipere, & professionem emittere teneantur, & non aliis, ne vestem lino lanæque contextam induant, conferantur.*

Sunt

Suam hinc fabulam Suavis adnectit, tentatam à Regularibus fuisse recuperationem Abbatiarum, ut vocant, quibus ipsi antiquitus fuerant exuti, & nunc Clerici non Regulares tamquam commendatis fruebantur, atque in eo Episcopos illis suffragatos esse; sed Præsides, conspicatos id Romanæ Curiae obtuturum, in adeo tenue temperamentum devenisse. Fingine quidquam possit vel populo incredibilis? Regulares; qui Romanæ Curiae patrocinio tantopere indigebant ut aduersus plurium Episcoporum postulata ipsorum priuilegia sustinerentur, rem moliri adeo perniciosam Romano Senatu, qui huiusmodi prouentibus destitutus, alimentis destitueretur: Præterquam quod sperandum numquam fuisset, in eo Christianos Principes consenturos, penes quos facultas est certos homines nominandi, quibus tam multi tamque opimi prouentus tribuantur. In fine Operis patebit, durissimum obstaculum, in quod aliquo in regno Synodus offendit ne ibi reciperetur, fuisse modicum illud quod hac in re ad redintegrationem Regularium ipsa sancit. Ex altera parte Episcopi, quorum multi huiusmodi bona possidebant, aliique complures, sperare poterant se per Purpuram ea consecuturos, quâ humanâ utilitate ducti, Regularium conatus promouissent? *Humanâ*, inquam, *utilitate*; hac enim decempedâ Suavis sententias metitur. Quod spectat ad rationes Diuinas, liquidò patet, quantam id in Ecclesia perturbationem excitaret. Quod autem ille blaterat, ininitum temperamentum parum profuisse, quia distributa iam fuerant ea omnia Regularium bona, quæ per commendationem dari potuerant; palam facit, cum profus oblitum tot Ccenobia & Regularium domos opulentissima, quibus illi ubique terrarum vel in præsentia potiuntur.

15 Capite vndecimo: *Quia Regulares, de vno ad alium Ordinem translati, facile à suo Superiore licentiam standi extra Monasterium obtinere solent, ex quo vagandi & apostatandi occasio tribuitur: nemo, cuiuscumque Ordinis Prælatus, vel Superior, vigore cuiusvis facultatis, aliquem ad habitum & professionem admittere possit, nisi ut in Ordine ipso, ad quem transfertur, sub sui Superioris obedientia in claustris perpetuò maneat; ac taliter translatus, etiamsi Canonorum Regularium fuerit, ad beneficia secularia, etiam curata, omnino incapax existat.*

16 Capite duodecimo: *Nemo, cuiusvis dignitatis Ecclesiasticæ, vel secularis, quacumque ratione, nisi ecclesiam, beneficium, aut capellam de nouo fundauerit & construxerit, seu iam erectam, quæ tamen sine sufficienti dote fuerit, de suis propriis & patrimonialibus bonis competenter dotauerit, in patronatus impetrare aut obtinere possit aut debeat. In casu au-*

Pars II.

Y y

tem

Historia
Concilii Tridentini
lib. 12.
cap. 13.
1551.

1551. *tem fundationis aut dotationis, huiusmodi institutio Episcopo, & non alie-
ri inferiori reseruetur.*

Capite decimotertio: *Non licet Patrono, cuiuscumque privilegij pra-
textu, aliquem ad beneficia sui iuris patronatus, nisi Episcopo loci Ordina-
rio, ad quem prouisio seu institutio ipsius beneficij, cessante privilegio, iure
pertineret, quoquo modo presentare; alias presentatio ac institutio forsus
secuta, nulla sint & esse intelligantur.*

Postremò indicebatur, die 25. Ianuarij, præter capita iam defi-
gnata, agendum pariter esse de Ordinis Sacramento, & disciplinæ
leges continuandas. Id sibi Synodus proposuerat: sed certa futuri
notitia in arcano dumtaxat Diuinitatis archiuo seruatur, cuius cla-
uiger in terris nemo.

C A P V T X I V.

*Sessio decimaquarta. Argumenta contra doctrinam Fidei, Ten-
tonum hæreticorum nomine à Suauì producta.*

PLura hîc à Suauì narrantur de Pontificis mente, arcanisque
inter ipsum ac Legatum negotiis; quæ cum solâ testificatio-
ne hominis, toties temeritatis malignitatisque conuicti, ni-
tantur, ne refelli quidem operæpretium erit. Sessio præscripto die,
S. Catharinæ virgini ac martyri sacro, celebrata est. Licuit so-
lemniter Franciscus Manriqueus Auriensis Antistes; Latinam Ora-
tionem habuit Episcopus S. Marci.

Scribit Suauis, Canones in Germania fuisse typis vulgatos, &
quæ hæretici Germani obiecerint, refert; sed per eam studij pro-
pensionem, quam scripturæ cuiuspiam auctor præ se ferre solet, cum
eam ipse consuetâ sibi ratione recitat, dum alienam mentitur.

Primum quod opponitur est: Cum reliqua Sacramenta per al-
quam veteris Testamenti figuram essent adumbrata, mirum videri,
fuisse institutum à Christo Sacramentum Confessionis, cuius nul-
lum ibi vestigium appareat. Satis mihi sit aduersus id S. Ioannis
Chryostomi testimonium, in quo agnoscitur tum similitudo inter
vmbra huiusce Sacramenti, quæ habetur in veteri, & corpus eius-
dem, quod est in nouo, tum corporis supra vmbra præstantia.
Sic ille lib. 3. de Sacerdotio disserit: *Corporis lepram purgare, seu ve-
rius dicam, haud purgare quidem, sed purgatos probare, Iudaorum sacerdo-
tibus solis licebat: at vero nostris Sacerdotibus non corporis lepram, verum
animæ sordes non dico purgatas probare, sed purgare prorsus concessum est.*
Hæc autem figura in veteri Testamento extans Confessionis Abso-
lutionisque

lutionisq̄ue, quæ per hoc Sacramentum fit, præcipuè fuit obseruata à Ioanne Fonseca Episcopo Stabienti, cùm in generali confesſu hæc de re verba fecit. 1551.

3 Alterum obiectum est: In Euangelio non exprimi singulatim obligationes omnes actionesq̄ue huius Sacramenti. Quis id inficiatur? Sed si contingerentur in Euangelio clarè ac distinctè omnes Fidei articuli, vix v̄mquam inter Christianos hæreses extitissent. Neque pariter Diuinæ Triados mysteria tam ibi disertè traduntur, vt per tot sæcula neceſſe non fuerit ad ea declaranda plura Concilia conuocari. Hinc patet neceſſitas confugiendi quoque ad Dei verbum non scriptum, quod est traditio, & ad interpretem v̄triusque Diuini verbi, errori haud obnoxium, qui est Christi Vicarius.

4 Tertia censura est: Cùm hoc Sacramentum constitutum fuerit in eo Redemptoris verbo, *Quorum remisistis, &c.* per ipsius formam potius verbum *remitto* quàm *absoluo* adhibendum fuisset. Responſio in promptu est. Efficaciæ Sacramenti alterutra vox satis erat, sicut notat præcipuè Cardinalis Lugo, ^a meus olim magister: sed posterior ab Ecclesia præſcribitur; cui si alteram præferret Sacerdos, peccaret. Præſcriptionis verò ratio est, quia Ecclesia & Synodus huius institutionem Sacramenti agnoſcit non solum in allatis S. Ioannis verbis, sed etiam in illis S. Marci, *Quodcumque ligaueritis, &c.* Et quodcumque solueritis, &c. vt paulò antè Suauis ipse differiit: quocirca mirum non est, si ab Ecclesia in ritu formulæ indidum sit verbum *soluendi* aut *absoluendi*; quandoquidem illud & continetur in altero ex locis Euangelij productis, & significantiùs exprimit iudicalem actionem, quæ in hoc Sacramento exercetur.

^a In disp. 12. de Pœnit. sect. 6.

5 Quarto loco opponit: Si per ea verba collata fuit Sacerdotibus potestas non modò absoluendi, sed etiam ligandi, ab hac posteriori alterum Sacramentum constituendum fuisset, vel certè idem, cum ineuitabili neceſſitate proferendi hanc formulam, *Ego te ligo*, quemadmodum ob priorem potestatem neceſſe est hanc formam proferre, *Ego te absoluo*.

Cur aliud non sit Sacramentum, exercitium ligandi, aliud exercitium absoluendi, perspicuum est. Ligatio per salutarem pœnam impositam, est actio subsequens actionem soluendi, quæ per Absolutionem fit, à qua rite peracta alterius actionis efficacia Sacramentalis pendet. Cur autem ad iniungendam salutarem pœnam illæ certæ voces, *Ego te ligo*, necessariæ non sint, si sermo fiat de quadam neceſſitate, quam omnino exigit Confessionis natura, ratio pariter in aperto est; quoniam, sicuti diximus, huiusmodi neceſſitas

1551.

fitas nec similiter ex ipsa natura Confessionis exigitur in verbis Absolutionis, sed iis vti debemus, ne ritus ab Ecclesia præscriptus violeretur. Quod si vltra quærat, quare Ecclesia certa verba præscripserit Absolutionis formulæ, & ad pœnam imponendam fatis habuit, vt quæuis adhiberetur formula, modò eandem significationem haberet: conuenientia huius rei est, propterea quòd Absolutio præcipuum quoddam ac potioris momenti est in hoc Sacramento; adeoque maior illi debetur solemnitas, maiestas, ac formæ præstantia; atque hinc etiam Latinè pronuntiat. Pœnæ verò impositio, quæ iam constitutam Sacramenti essentiam inuenit, minoris est pretij: cumque pœnitenti, quamuis rudi, esset explicandum, quænam ipsi satisfactio imponeretur, necesse fuit vt illum Sacerdos vulgari ipsius idiomate alloqueretur, eaque verborum formulam, quam ad eiusdem captum magis accommodatam censeret, vt onus impositum leuius reddaturam.

Vrget quintò: Obligationem omnia peccata distinctè confiterendi, perperam colligi ab iudiciaria, quam Christus tradidit, potestate ea remittendi aut retinendi: ab eo siquidem discreta non sunt duo genera peccatorum, alterum quod remittendum, alterum quod retinendum esset; sed solùm duas hominum classes, alteram pœnitentium, quibus cuncta peccata remittuntur, alteram non pœnitentium, quorum omnia retinentur; & idcirco distinxit, *quorum, & quorum.*

Qui fieri poterat, vt è Suauis memoria fugerent Christi verba, in eo S. Matthæi locò toties adducto, *Quæcumque ligaueritis super terram, erunt ligata in calis; & quæcumque solueritis super terram, erunt soluta in calis?* Verùm tamen nulla esset alia distinctio, nisi pœnitentium, & non pœnitentium; nõnne tunc etiam necesse foret, peccata distinctè cognosci, quò simul cognosceretur, an eum, qui se ipsum accusat, illorum verè pœniteat, an is animum paratum gerat ad occasiones proximas euitandas, aliasque salubres medicinas accipiendas, quamuis amaras, quæ sibi à Sacerdote præscripserint?

Sextum quod obiicit, fallacia est ad vulgus decipiendum: hoc est, Apostolos, rerum cælestium peritissimos, & parum humanæ subtilitatis curiosos, ignorasse, per quasnam conditiones species variret: *Si verò Aristoteles huiusmodi speculationem non induxisset, id adhuc ab hominibus ignoraretur. Et tamen ex eo Fidei articulus ad salutem necessarius confectus est.*

Enormis in vocum ambiguitate peruersio: Percontor, num ante
Arbitr.

Aristotelem, cum Solon in suis legibus noluit supplicium ullum præscribere parricidio, ne suis ciuibus declararet illud posse committi, compertum erat, conditionem hanc, quod parens necaretur, efficere, ut alia sceleris esset natura, quam simplicis homicidij? an quando tanta orta est disputatio, absoluendus necne Orestes esset ob cædem matris, quamuis adulteræ, & quæ suuta coniugem illius parentem fraude malâ interfecerat, ideoque memoriæ proditum est, illum cælo vindicæ in furorem actum, tantum obstrepuisse scenæ propter cædem in alio quàm in matris capite perpetratam? Idem dico de Oedipodis incestu & homicidio, tametsi minime voluntariis, ob quæ fertur ille seipsum regni & oculorum iacturâ sponte multasse. Omnino quæ natio tam rudis fuit, quæ non discreuerit tamquam crimina diuersæ rationis mendacium sine periurio, & cum periurio, furtum rei profanæ, aut sacræ, cædem priuati ciuis, aut Principis, concubitus cum aliena, aut cum filia? Potuit quidem Aristoteles vocabula *Conditionum* ac *Specierum* inducere (quod neque pariter verum fuit, cum ille ea iam in medio posita nactus, ac super iis fuerit philosophatus, non ipsa fabricauerit) sed res, quam voces illæ significant, naturæ vi in animis insculpta est. Potuit etiam Aristoteles distinguere ac discriminare eas conditiones, ob quas ex notione communi variant aut non variant species; quod re ipsa nec ab eo peractum est, sed potius à subsecutis rerum moralium indagatoribus. Ceterum rudis quædam notitia notabilis discriminis inter crimina, in his vel illis conditionibus patrata, mediocri cuiusuis ingenij negotium est: neque mens Concilij fuit, præcipere pœnitentibus, ut exquisitam quamdam philosophantium subtilitatem adhiberent ad exprimenda peccatorum discrimina; sed solùm, ut eas exponerent conditiones, quæ pro communi hominum existimatione efficiunt, ut noxâ in aliam naturam migrare censeatur, alioqui notabilis turpitudinis nomine fingetur; adeo ut si vellet seruus illius noxæ veniam ab hero suo, vel subditus à Principe impetrare, haud sibi ex impetrata venia satis cautum putarent, vbi de illa noxæ conditione ipsos celassent. Quod si adhuc pœnitens tam crassæ mentis sit, ut ne hanc quidem communem notitiam pertingat, satis est, ut is explicet id quod nouit, adiutus à Confessario; nec aliâ præterea obligatione constringitur: quod neutiquam admitteretur ad acceptæ veniæ firmitatem in humano foro, cui multò minùs inest clementiæ quàm Diuino.

8 Septimum est: Cum agnouisset Synodus in Confessario personam iudicis, *inconstantiam quamdam videri, eos damnare qui dicerent,*
Y y 3 Absolu-

1551. Absolutionem esse nudum ministerium pronuntiandi, cum perspicuum sit, aliud non esse munus iudicis, nisi pronuntiare innocentem hominem qui talis est, nocentem qui deliquit: at verò Iudicis metaphora non patitur, ut dicatur, delinquentem hominem ab eo iustum reddi; quod adscribitur Sacerdoti.

Debuerat hic scriptor non obliuisci, interfuisse illi Synodo primarios Christiani Orbis Iurisperitos, & inter reliquos huiusmodi fuisse duos Præsides Crescentium & Pighinum; adeoque par fuerat, ut lentius progrediretur ad eos damnandos, tamquam in errorem prolapsos in iis vocibus, quarum scientiâ potiebantur. Obseruandum est, duplex esse Iudicium genus: quidam rationes, quibus litigatores nituntur, simpliciter declarant; alij, tamquam beneficium aliquod Principis exequentes, ius aliquod conferunt, quod ante latam ab ipsis sententiam non extabat. Hi verò posteriores, sunt Iudices illi, quibus committitur ut cum causâ cognitione possint tamquam à Principe delegati venias, relaxationes, aliâque huiusmodi concedere. Dixi, cum causâ cognitione; quia in hoc distinguitur secundum Legis peritos is, qui merus executor ab illis nuncupatur, ab eo qui dicitur *mixtus*. Alter merè commissa exequitur, alter causam prius cognoscit, & an insint in ea conditiones illæ quæ Princeps exigit; quibus agnitis sententiam fert, simulque beneficium impertit. In hoc Iudicium genere est Confessarius, à quo non quisquis id ab ipso petat, cæco impetu est absoluendus; sed iustitiâ simul & clementiâ temperationem complexa. Atque idcirco etiam dicitur à Synodo, relictos à Christo *Sacerdotes suos Vicarios, uti Iudices, & uti Præsides*: cum Præsidium munus sit, non solum cognoscere ac declarare aliorum rationes, sed recognoscere beneficia in illos à Principe directâ, ut ea impertiant aut non impertiant, pro facti conditionibus quæ voluntati concedentis consonent aut dissonent. Porro quòd auctoritatem Confessarii obtineant non merè declarandi, sed constituendi homines reconciliatos Deo, colligit Concilium à verbo *remittere*; idque obseruauit S. Ioannes Chrysostomus in loco iam laudato, dicens, à sacerdotibus Iudeorum solum comprobari, fuisse hominem leprâ mundatum; at verò à Sacerdotibus Christianis reipsâ animos leprâ purgari; & in hanc sententiam reliqui Patres loquuntur. Non igitur inconstantia in Concilio, sed ignorantia in Suaui fuit, qui existimauit repugnare cuiuscumque Iudicis conditioni, nouum ab eo ius tribui homini, qui illud non habebat.

9 Octavo loco vehementer inuehitur in rationem quamdam à Synodo adductam pro explicatione peccatorum, secundum speciem ac numerum habenda: nimirum, ut Confessarius congruentem illis pœnam iniungat; quod ab eo tripartitò impugnatur. Primò, quoniam reipsâ leues pœnæ pro grauissimis criminibus imponuntur: deinde, quia Synodus ipsa declarauit, satisfieri etiam posse per alia opera, & per ærumnas, quas Deus infligit, patienter toleratas: tertio, quia Confessario comperta esse non potest mensura pœnarum huius vitæ, quæ metiatur debitum pœnarum in purgatorio luendarum, ab hoc vel illo peccato contractum; quocirca per distinctam peccatorum omnium cognitionem non redditur idoneus ad præscribendam satisfactionem æqualem.

10 Sed quod spectat ad primum; Multorum Confessariorum lenitas culpâ non vacat, nisi quando pœnitentis imbecillitas illis suaderet, esse hominem alliciendum, cum primò respiscit, per remedia leniora. De reliquo constat, à Synodo verbis grauissimis^b Sacerdotes retrahi ab hac perniciofa clementia, ne ipsi quoque alienæ culpæ participes euadant. Quare è quorundam Sacerdotum vitiis norma petenda non est ad æstimandum pœnæ debitum in eo qui peccata confitetur: præcipuè verò cum ipsi exerceant partes iudicis simul & medici, sæpè diuerso generi, diuersæque frequentia criminum, diuersa pariter afflictationum remedia esse magis accommodata cognoscunt.

^b Cap. 8.

11 Hoc postremum satis foret ad diluenda quæ secundo ac tertio loco sunt obiecta. Sed insuper quod spectat ad alterum, quamuis verum sit, posse pœnitentem aliis modis satisfacere, quid inde conficitur? Nemo ignorat, liberum non esse reo certam pœnam sibi à Præside inflictam in remissione recusare, quamuis æquale opus sibi faciendum suscipiat, alioqui liceret pœnitenti nolle pœnam sibi vllam imponi à Confessario, ut qui mallet integrum in purgatorio debitum soluere. Præterea laboriosa opera, quæ à Sacramento dependent, peculiarem vim ob merita Redemptoris obtinent, & ex opere operato, sicuti Scholæ loquuntur, adeoque multò amplius per ea satisfit, quam per alia similia à pœnitente sponte suscepta: ac proinde ipsius in lucrum cedit onus acceptandi exercendique pœnas, pro criminis grauitate præscriptas.

12 De tertio, certum est, definiri non posse à Sacerdote, quodnam opus ex vi Sacramenti peractum satis sit delendo integro debito per hæc aut illa peccata contracto; sed certum etiam est, exercendum ab eo pariter esse hæc in re iudicium ex quadam prudentia norma, infli-

Historia
Concilii Tridentini
Lib. 12.
Cap. 14.
§ 11.

1551. inflictâ pœnâ grauiori cùm grauiora sunt crimina, quantum corporis animique robur in pœnitente patitur: & in re dubia par est, ad mitiorem partem se flectat, ne Sacramento tam necessario tamque arduo difficultatem augeat: præterquam quòd non modica satisfactionis pars est ipse pudor, quo quis erubescit dum seipsum accusat, aperitque eam sui criminis conditionem, cuius conditionis interdum magis quàm ipsius criminis illum pudet. Hoc autem est quoddam multæ genus, quod si culpam non adæquat, cuiusque tamen culparum generi ac numero semper aptatur, nimirum rubor ille coram vno homine, loco publicæ infamæ, quâ iuste postea Deo puniri, tametsi æternum supplicium condonaret. Quantum verò vtilitatis conferat ad morum probitatem hæc distinctæ Confessionis necessitas à Christo præscripta, vt venia impetretur, euiteturque inferorum miseria; quantum roboris habeat tum ad coercendos homines à variis flagitiis, ex timore illius præuisi ruboris, tum postea ad emendandos ope Sacerdotis aberrantium mores, ad expurgandos à prauis animorum affectionibus, ad reuocandos in viam salutis, falsi sunt ipsi hæretici, cùm operam dederunt, vt per humanam legem eam institutionem reponerent, postquam illam per Diuinæ legis contemptum abrogauerant. Sed frustra id moliri vt enim soli Deo ad eam excogitandam adfuit sapientia, itidem eadem vni adfuit potentia, quâ efficeret vt eam homines & communiter acciperent, & faciliter tolerarent. Opus enim verò quod antiquis omnibus legislatoribus fieri numquam posse visum fuisset, quippe eorum nemini accommodantur ea verba S. Augustini Deum alloquentis, quæ tam absurda Pelagio sonuerunt: *Da quod inbes, & inbe quod vis.* Sed iter prosequamur.

C A P V T X V.

Aduentus Oratorum Ducis VVirtembergici, & Septemviri Saxonis. Eorum postulata in Cæteribus generalibus. Sessio habita 25. Ianuarij anni 1552. in qua fides publica securitatis Protestantibus rursus data, & articulorum decisio illis petentibus prorogata.

Lib. 23.

ILlicò post Sessionem conuersa opera est ad concinnandos de rebus destinatis Canones pro Sessione futura: & Suavis infeliciter mendax, quia immemor, narrat quod hauserat è suo Sleidano. Quamquam Canones de quatuor articulis prorogatis parati erant antea.

1552.

anteà in promptu essent, denuò fuisse in quodam peculiari conuentu ad incudem reuocatos, perinde ac si nihil ad id vsque temporis agitatum de illis fuisset; cum tamen paulò anteà idem retulisset, Legatum iugi oratione Patres cohortatum, ne res semel ab ipsis firmatas, etsi nondum promulgatas, ad trutinam repeterent, atque ea de causa recufasse examini subiicere nouas difficultates, quamuis ponderosas, quas Theologi Louanienses & Colonenses, Franciscani & Pelargus protulerunt; idque, ne huiusmodi exemplo nixi Protestantes eò venturi, aggredierentur ipsi quoque obstinatas & importunas disputationes. Quo pacto igitur tam repente Legatus ac Synodus sensa voluntatemque mutarunt?

2. Quin tunc planè maior fuisset adhibenda circumspectio à Suauiprætexta, ne Protestantibus, Catholicorum exemplo, ad recognoscenda iam Decreta animus adderetur. Tridentum accesserant Oratores, quos nominauimus, Ducis Wirtembergensis, simul etiam alij hereticarum Urbium liberarum, ac præsertim Argentorati, cuius nomine adfuit Ioannes Sleidanus, de quo toties facta mentio, descripsitque res consuetà sibi fide, animique sinceritate; quem postea secutus est Suauis, sed nouis fabulis adiectis. Breuè etiam expectabantur Mauritij Saxonie Septemuiri Legati, qui paulò post aduenere. Ac satis quidem iam vsque ab initio paruit, ab huiusmodi Oratoribus spem concordie non afferri, cum animum illius cupidum nec ipsi gererent, ut qui Præfides inuisere noluerunt, ne Pontificiam auctoritatem in iis agnoscere viderentur, & in comperito esset, illos adesse paratos ad indicendum potius bellum tamquam aduersarios, quam ad offerendum obsequium tamquam subiectos. Verumtamen id contingebat, quod in pluribus euentis huius Historie notauimus, scilicet necessarium videri, ut hæc veritas, in ipsius causa à prudentibus præuisa, reipsa palàm fieret populo; qui non minus in spe quam in metu nimius est, & sæpè irritum agitata optataque concordie exitum adscribit potius suorum asperitati quam hostium improbitati. Quamobrem Pontifex iniunxit Præfidentibus, ut, antehabitâ maiestati charitate, deuorarent quidquid à Protestantibus insolentius ageretur, & ad omnia illorum postulata, etsi minus conuenientia, sese flecterent, dummodò id sine iactura Religionis & Ecclesie fieri posset: numquam parenti esse dedecori insaniam filij tolerare, quò reuocet ad sanam mentem. Quòd si Paulus III. passus fuerat Pontificium Nuntium perrexisse ad hæreticos, subiturum apud eos repulsas atque contemptus; multò magis arrogantes eorundem petitiones, agendi que

Lib. 13.

Pars II.

Z z

ratio-

Historia
Concilii Tridentini
Lib. 12.
Cap. 15.

rationes, cum ipsi domum nostram adirent, esse tolerandas. 3552.
 Fuit qui spem conceperit, eorum duritiam mitigatum iri per
 excelsæ dignitatis conciliatorem. Etenim per eos dies transit Tri-
 dento, Germaniam repetens, Bohemiæ Rex, Ferdinandi filius, cum
 Caroli V. filia in matrimonium ducta. Eius ingressus quàm maxi-
 màm potuit pompâ etiam militari celebratus: ad quingentos passus
 extra urbem obuiam Patres iuere. Equitavit medius inter Crescen-
 tium & Madruccium, à quo domi splendidissimè exceptus. Regi-
 na in lectica sequebatur: in reliquum iidem adhibiti ritus, quos in
 superiore illius transitu memorauimus. Verùm non ampliùs quàm
 triduum ibi Rex commoratus, nihil de negotio confecit; sed illud
 promouentibus Cæsaris Oratoribus, concordia cupientissimis, hinc
 Wirtembergenses ac Saxones adducti sunt, vt suas legationes expo-
 nerent in domo Legati coram Cœtu generali, habito 24. Ianuarii,
 pridie quàm Sessio celebraretur: hinc verò Legato persuasum est,
 vt ipse pateretur antea omitti ab ipsis debitum ipsius inuisendi offi-
 cium. Sed priùs quàm id fieret, Cæsariani Præsidibus significarunt
 Oratorum Protestantium postulata, de quibus maturè deliberatum
 fuerat in cœtu pridie coacto, ne improuisa illorum petitio pertur-
 bationem afferret, & pro concordia discordiam irreparabilem
 redderet.

Illic etiam propositum est nomine Pontificis, vt ei Patres suam
 sententiam significarent, confirmanda necne esset electio habita
 (quod alibi indicauimus in transitu) à Canonicis Halberstadiensibus
 & Magdeburgensibus, quàm Fridericum, Septemuiri Brandenburgici
 filium, sibi Episcopum postulabant: ab illis Canonicis hoc consilium
 fuisse susceptum, quò se præpotenti Duce munirent contra vires
 nitimorum Protestantium: Fridericum iureiurando spondidisse, se
 Fidem Catholicam sustentaturum; & à Paulo III. per missum ho-
 minem confirmationem petiisse, sed Pontifice priùs demortuo,
 dein Sede vacante, nihil confectum; nunc denuò idem à Iulio pe-
 tere. Ex opposito obiici minorem ætatem, quæ vicesimum quat-
 tum annum non excefferat; conditionem parentis, qui hæreticè in
 vsu Calicis & coniugio Sacerdotum adhæserat; & præterea De-
 cretum Concilij, vetantis in vno eodemque capite plures Episcopa-
 tus. Ex altera parte animaduertendum, neminem ausurum fuisse
 eas Ecclesias adire, tam potenti competitore aduersante: quare nulli
 illi concederentur, eas destitutum iri. His etiam postulatis preces
 Cæsaris Regisq̃ue Romanorum fauere.

Sententiis variatum est. Tridentinus, Septemuiri, & complures

6 13 Decem-
bris, exat in
Diar. Mag.
ca. cemon.
præter Acta.

1552.

alij Archiepiscopi ad concessionem proni erant. Granatensis, & quamplurimi eum secuti, temporis spatium ad deliberandum petiere. Alij vnam, non duas Ecclesias Friderico tribuendas putabant. Ita nihil eâ die confectum. Die postero idem in deliberationem rediit; sed huiusmodi conditionibus temperatum:

Vt adiungeretur Friderico earum Ecclesiarum administrator tantisper, dum is legitimam ætatem expleret, ac suam religionem morelque experimento comprobasset.

Vt adiret Concilium, eique vsque ad exitum interesset, & eiusdem Decreta se seruaturum iuraret. Hoc pacto denique res propo- sita, etiã variè oppugnata, maiori suffragiorum numero compro- bata est.

6 At non ita Patres fuerunt ancipites, cum primum Oratorum Wirtembergensium Saxonumque postulata præsensere; sed con- festim id consilij ab illis susceptum, quod postea, pro eo ac narrabi- mus, effectum est.

Mane Wirtembergenses, vt qui prius quàm Saxones venerant, admissi, suæque confessionis formã traditã Massarello, petierunt, vt in Religionis controuersijs designarentur iudices indifferentes; cum Pontifex & Episcopi Pontifici obsequentes, in quos agitaba- tur lis, esse iudices in causa propria minimè possent. Et quædam alia breuiter adiecerunt ex iis, quæ fusiùs à Saxonibus exposita in ipsorum legatione referemus. Dimissi sunt à Conuentu, simulque iplis significatum, deliberaturos Patres super iis quæ illi proposue- rant, & responsa suo tempore reddituros.

7 Eodem die, pomeridianis horis⁴, Mauritij Saxonie Septemviri Oratores auditi. Hunc titulum hi adhibuere erga Patres: *Vos am- plissimi & reuerendissimi Patres, & vestra amplissima dignitates & præ- stantia.* Sic Latine locuti. Quod ad rem attinet, eandem planè su- catã rationes ab illis iteratæ sunt, quibus Protestantes quæcum- que Synodum reiecerant, quæ legitimè coacta, & non schismati- ca fuisset, & quibus tam Pontifex quàm Cæsar adeò frequenter apertè repugnarant: nimirum postulata ad quinque capita redi- gebantur.

8 Primum erat huiusmodi: Eo obtentu, quòd securitas tradita per fidem publicam haud sufficeret, quodque Concilium Con- stantiense decreuisset, præstandam non esse fidem publicam reis ob crimen Religionis; aliam ab ipsis peti, eâ formã, quæ Bohemis à subsecuto Basileensi Concilio data fuerat. Qua in re sciatur oportet, fallium esse quod hîc dicitur, huiusmodi Decretum à Con- stantiensi

Zz 2

stantiensi

4 Refertur ad verbum in Diario Magistri cærimon. præter Acta.

1552.

stantiensis Concilio fuisse conditum. Decretum fuit, per fidem publicam hæreticis concessam à profanis Principibus, haud obstringi Iudices Ecclesiasticos, ad quos pertinet de his causis iudicare; ad eoque laicorum Magistratui obseruatâ ex parte sua securitatis fide, nihil ultra præstandum: verùm Ecclesiastico Magistratui, qui fidem non dederat, integrum esse suo fungi munere. Quocirca Saxorum petitio nitebatur quâdam calumniâ, perinde quasi Concilia docerent, fidem publicam haud esse seruandam; eratque studiosè quæsita cauillatio in eo securitatis libello, qui ab ipso Concilio illis legitimè traditus fuerat. At verò Suauis, minutarum alioquin ineptiarum narrator, obuoluit silentio verum tenorem Constantiensis Decreti, & vt ob oculos imperitorum hanc Ecclesiæ libem relinquat, & ne fidem malam detegat, quâ Protestantes agebant. Verè tamen idem obseruat, eorum petitionem eò retendisse, vt quædam sibi conducibilia obtinerent, quæ se quæsituros ex verbis Basileensi formulæ similibus arbitrabantur.

Sed à Patribus, quantum assequi coniecturâ possum (nam in Actis de hoc perpauca) respondebatur, fidem publicam Basilea fuisse Bohemis datam in Sessione quarta, hoc est, eo tempore quo Synodus erat à Pontifice seiuncta atque schismatica, adeoque illam haud mereri, vt ad exemplum Concilio legitimo adduceretur; præterea, nec in illa formula contineri capita, quæ Protestantes affirmabant ac flagitabant, quæ præcipuè duo erant; Ne Religioni controuersæ nisi per sacræ Scripturæ testimonia iudicarentur; & Vt hæretici ius suffragij ibi exercerent. Nam quod spectabat ad primum, in eo securitatis libello hæc erant verba: *Lex Diuina, praxistum Christi, tum Apostolica, tum Ecclesiæ primitiue, vnâ cum Conciliis, Doctõribusq; fundantibus se veraciter in eadem, pro verissimo & indifferente iudice admittentur.* Quod totum æquè admittebatur à Patribus Tridentinis, sed non item cum iis interpretationibus, quæ addebant Protestantes; quasi foret in ipsorum arbitratu, diiudicare an recentis Ecclesiæ praxis ab antiqua discordaret, an hæc illæ Synodus, hic an ille Doctõr verè niteretur huiusmodi fundamentis. Quod autem ad secundum spectabat; in Concilio Basileensi numquam Bohemis concessum fuerat ius ferendæ sententiæ, sed solum facultas *differendi ac disputandi cum charitate ac modestia.* Quæ verba non sonant ampliorem auctoritatem eâ quam obtinent minores Theologi in rebus discutiendis. Scire pariter operæpretium est, in eo Basileensi libello cautum fuisse Bohemorum indemnitati, etiam nomine Romani Pontificis. Sed de hoc noluerunt quidquam

1552.

rite Protestantes: quod à Suavi narratur quidem, sed omiſſâ cauſâ. Ea erat: Quoniam ſi Proteſtantes nomen Pontificis expreſſum in ſecuritatſ libello voluiſſent, per eam occaſionem Patribus petenda fuiſſet ab illo facultas, eaſque in publicæ fidei tabulis apponenda, & ita eâdem operâ à Concilio profitendum, ſibi non ineſſe poteſtatem obligandi Pontificis: & ex altera parte, tametſi Pontificis nomen omitteretur, omnem ſuſpicionis nebulam abſtergebat Legati Nuntiorumque Pontificiorum ſubſcriptio, quorum facultates patebant ampliſſimè.

10 Secundo loco poſtularunt Oratores, vt parata iam articulorum deciſio protraheretur ad Theologorum aduentum, qui à Saxone breui mittendi erant de his diſceptaturi, & quibus nondum accedere licuerat, fidem publicam cuiuſcumque expertem periculi deſiderantibus.

11 Tertio, vt recognoſcerentur, ac denuò in diſputationem reuocarentur vnâ cum Saxoniciſ Theologiſ, quæ ad eam uſque diem decreta fuiſſent Confeſſioni Auguſtanæ aduerſantia. Hæc fuiſſe Auguſtani Conuentus ſenſa, cum Imperij totius nomine continuatione Tridentinæ Synodi intermiſſæ poſtulabatur: Nouam hanc trutinam neceſſariam eſſe, quòd ipſorum Principi innotuiſſet, iſi articuliſ, præſertim de Iuſtificationis negotio, multa errata non leuia contineri, per ſacras Litteras redarguenda: Huiuſmodi capita ſtatuenda eſſe Chriſtianarum omnium nationum calculo, quarum Antitiſtes ſuperioribus Decretis haud interuenerant; & hiſ abſentibus, eam Synodum peculiarem conuentum, non Oecumenicum Concilium appellandum. Ad hæc Patres: Si aliquorum abſentia poſt indiçtum Concilium ſatis eſſet ad abrogandam illi auctoritatem Oecumenici, liberum cuiuſcumque eſſet eam impedire; & vix ex tota antiquitate produci poſſet Concilium, de quo id ipſum quoquo modo in controuerſiam adducere non liceret: hoc verò maximè opponi poſſe Tridentino Conuentui, cum integra natio Gallorum abeſſet. Ceterà, quàm fas eſſet Oratoribus affirmare, eam fuiſſe Auguſtani Conuentus ſententiam, quando iſ diſertè petierat continuationem Concilij Tridenti? Id quod numquam fuit, minimè continuari: igitur ab vniuerſi Imperij Ordinibus exiſtimatum fuiſſe Concilium Oecumenicum, non peculiarem quemdam cœtum, cœtum illum, qui Tridenti habitus fuerat Paulo ſedente, quiq; memorata Decreta pronuntiarat.

12 Quarto loco poſtulabant, vt cum quædam ex controuerſiſ, poſſimum de Romano Pontifice, agerentur, meminiſſent Patres ſan-

Z.z 3

tionum

Historia
Concilij
Tridentini
lib. 12.
cap. 15.

1552.

tionum Concilij Constantiensis ac Basileensis, in quibus statutum, ut in causis Fidei, & in iis quæ ad ipsum Romanum Pontificem spectant, ille Concilio subiiciatur. Instabant igitur Saxonum nomine Oratores, ut primo loco id à Patribus Tridentinis declararetur, perinde ac à Basileensibus Sessione secundâ; adeoque iuramento soluerentur ij qui Pontifici fuerant obligati, quamquam eo soluti iam essent habendi ex iis quæ laudatæ Synodi definitæ. Hæc postulatio impellebat Concilium in scopulosum illud fretum, cuius metu Clemens, & Cardinales ab eo delecti, Cæsari in Belgio significarant, per huiusmodi conuentum maius discrimen noui schismatis quam spem concordia allatum iri, quemadmodum suo loco exposuimus. Et à Cæsare id temporis responsum fuit, Pontificis Romani, quippe supremi Præsidis, esse, res in Concilio agitandas præscribere, ac propterea seditiosam illam disputationem vitari posse. Quod ad concordiam attinebat, exploratam sibi satis esse pertinaciam hæreticorum; proinde à se non peti Synodum, quod si reuocari possent ad frugem, sed quod vniuersæ Ecclesiæ proscriptio- ne punirentur. Quod mihi libuit hinc recensere, ut lector intelligat, lentè processisse Pontifices ad hanc conuocationem, non per fictos & emendicatos colores, sed ob validissimas rationes, exitu comprobatas.

Lib. 3.
cap. 5.

Tam callidæ petitioni plura Præsides opposuere, sed duo præcipua. Alterum, cum semper Lutherus, eiusque factio Concilium Constantiense tamquam irritum ac sacrilegum detestati fuissent, quippe qui præcipuas opiniones suas ab eo damnatas conspexerant, cumque tunc ut maximè Lutherani obfirmati refellerent tot illius Decreta certæ significationis & efficaciam, alienum ab omni ratione videri, nunc ab ipsis proferri veluti diuinum Oraculum quoddam illius Decretum dubiæ intelligentiæ, & nequiquam confirmatum à Martino Pontifice, cuius confirmatio tantum extenditur ad Fidei dogmata ibi aduersus recentes hæresiarchas sancita. Alterum fuit, cum ad habendum legitime Concilium exigerent Oratores Christianarum nationum omnium interuentum, certè nisi non posse Basileensi, ad quod infringendum coacta fuit Synodus tam ampla, tam nobilis nationum concursu, cuiusmodi fuit Ferrariensis, ac dein Florentina, quam postea comprobauit Ecclesia.

At è conuerso studebant Oratores cohonestare petitionem suam, quæ alioqui supra modum rationi dissentanea videbatur, quando non tam pugnam quam deditioem ante pugnam efflagitabat. Hinc rationem adducebant, semper ab hæreticis decantatam, & antea

antea à Wirtembergensibus productam; cum essent de Romano Pontifice multa corrigenda, eidem Iudicem agere non licere. Sed reponeretur à Patribus: Hanc argumentationem quò magis popularem, eò vitiosorem esse; utpote quæ si semel admitteretur, omnem Monarchiam deleteret, cuius regimen postulat, ut Princeps ipse sibi sit lex, nec alium iudicem præter Deum & publicam infamiam reformidet. Quod si hoc admittitur in hereditariis Principatibus quò maiora bona decerpantur, quæ secum fert auctoritas suprema coniuncta cum vnitæte perfecta; quantò potiori iure id admittendum in principatu per suffragia collato, & in quo senex eligi solet, & iam diu probatus? Accedebat, ex eodem argumento, si penitus introspectatur, confici pariter, nullum aliud rectæ gubernationis genus posse subsistere; cum omnes tandem ad supremum Magistratum sint redigendæ, siue is vno dumtaxat, siue pluribus constituitur, qui Magistratus leges simul det & accipiat. Perpenderent proinde non modò Principes, an domi suæ huiusce doctrinæ vsum admitterent, sed etiam politici, nam eo admissio, posset ne Principatus vllus persistere, nisi fortè vniuersa populi fæx in eo dominaretur?

15 Probè intellexerant Oratores, declarationem, quam ipsi postulabant à Synodo, ut nimirum ea Pontifici superior pronuntiaretur, agnosci à prudentibus rerum æstimatoribus idoneam esse non quidem ad componendas, sed ad multiplicandas controuersias: Pontifex quippe vicissim contrarium declarasset; nec fieri poterat, ut tertius in terra supremus Iudex inueniretur. Quare ad alia magis immoderata magisque absurda petenda progressi sunt, conati persuadere, vbi potuisset impetrari à Pontifice ut ab eo huiusmodi iuramenta relaxarentur, ingentem ex hoc plausum Concilio excitatum iri, saltem apud imperitos, auctâ in omnium animis securitate, simulque existimatione illius libertatis, quæ legitimo Concilio opus est. Sed hoc diluebatur; nimirum, si huiusmodi iuramenta vim habebant, & res ibi agitandas complectebantur, etsi Pontifex legitimus erat in omni causâ Episcoporum iudex, illa iuramenta frustra relaxatum iri, cum ante ipsa præcessisset obligatio seruandi. quidquid per eadem iuramenta firmatum fuerat; hac verò obligatione Episcopos à Pontifice solui non posse, ut qui nec arbiter nec dominus erat prærogatiuæ suæ, à Christo institutæ; adeoque nec eiusmodi prærogatiuæ officere poterat: sin autem hæc iuramenta vel inania haberentur, vel res quæ tunc agebantur haud completa, incassum pariter laxationem peti.

Postremo loco Oratores eas Diuini obsequij publicæque salutis conte-

conte-

1552. contestationes adiecere, quæ sunt vocabula ingenium malorum æquè ac bonorum auctoribus: habitæque ab ipsis orationis exemplar scriptum tradidere. His per communia verborum officia, perinde atque Wirtembergensibus, responsum est.

Dimissis Oratoribus, mansere Patres in consessu cum Cæsaris ac Ferdinandi Oratoribus, quos audacter mendax Suauis affirmat huiusmodi consessibus haud solitos interesse, cum oppositum Acta Concilij perpetuò testentur. Illic, pro eo quod statutum fuerat in congressibus priuatis, & cum Conciliatoribus, & inter Episcopos habitis, decretum est, vt extrema omnia, quoad fieri posset, indulgerentur. Narrat Suauis, in consiliis, in quibus hæc de re deliberatum est, Legatum semper immobilem in contraria sententia persistisse; sed animaduerso præualido aliter opinantium impetu, cum illum inhibere non posset, tacuisse. Quod vniciuique perspectum est, quo pacto concordet cum iis; quæ hîc scriptor supra itudine obtrudere ad exaggerandam Legati potentiam in versandis aliorum consiliis ac suffragiis, & eleuandam Concilij libertatem.

Patres itaque consensere, vt destinatae sanctiones de Missæ sacrificio & Ordinis Sacramento differrentur, quibus de rebus in cæteris Theologorum & Patrum expensa iam fuerant capita proscribenda; tum etiam excusi Canones & Decreta, sed nondum ad generalem conuentum relata. Simul etiam iniunctum, vt interim alia pararentur de Sacramento Matrimonij, ne cunctatio otium ac tædium pareret, vt postea Synodus pari festinatione posset absolui, adeoq; Pastores Ecclesiis, & Ecclesiæ Pastoribus reddi. Statutum præterea est, vt nouæ tabulæ amplissimæ fidei publicæ Protestantibus exhiberentur, in quibus, sublato diserte quocumque obice, per Decreta Constantiensis & Senensis Synodi illato, ipsa penè verba Basileensis apponerentur, præsertim de cautionibus securitatis; quod obseruare licet vtrasque tabulas comparatè legentibus, in laudatis Conciliis impressas; omissis tamen verbis, quæ, sicuti memorauimus, in Basileensibus tabulis explicabant rationem seruandam in diiudicandis controuersis. Quamquam enim ea verba ad optimam significationem tunc fuissent apposita; tamen animaduertebatur, moliri Protestantes inextricabilis litigij telam ex illis texere; clypeumque construere aduersus cuiuscumque Iudicis potestatem, præterquam elinguis, qui nec respondere posset, nec pronuntiare. Atqui si liceret hoc pacto controuersias decidere, non alio opus esset in Republica Iudice præter legem.

Postremò, ne per verba honorifica rei utilitas impediretur, statu-

1552.

tum fuit, vt ante congressum solemnem contestatio pronuntiaretur, quæ in Actis extaret, & legitur in nonnullis Concilij exemplaribus impressa; vt nimirum Decreto quodam Sessionis secundæ renouato, ob quoscumque homines, etiam ab iis delegatos, ac libellos admissos, qui essent eiusmodi, vt admitti non deberent secundum ius aut consuetudinem, & etiam ob permissionem ferendi suffragij, vel etiam per verbum *Placet*, nihil vnquam intelligeretur detractum iuri ac dignitati præsentis Concilij, seu cuiuscumque futuri, cum iis in operibus pacis tantummodò & vnitatis ratio haberetur, modis omnibus honestis conuenientibusque quaesita.

Postero die, vigesimoquinto Ianuarij, decimaquinta Sessio habitata est, nouem Episcoporum, qui superuenere, accessione factâ. Sacrificium peregit Nicolaus Maria Caracciolus Catanensis Antistes: Latine concionatus est Ioannes Baptista Campeggius Maioricensis Episcopus. Promulgata in ea fuere duo Decreta de prorogatione, & publicæ securitatis libello, quæ suprâ memorauimus. De posteriore non est operæ quidquam amplius referre. De priore, verbis grauitate ac pietate permixtis, huiusce moræ ratio reddebatur, quò scilicet expectarentur Theologi Protestantium, quorum nomine postulatum id fuerat, simulque celerrimus illorum aduentus promissus: cum sperandum esset, eos tandem Ecclesiæ iudicio acquieturos, exoptatamque concordiam Christianis populis reddituros. Sic interdum par est, vt qui publicam personam gerunt, deceptos se credi sinant vanâ quâdam spe, ne maligno deprauati desiderio credantur: vulgus quippe quos in se sentit affectus, eosdem in sapientes traducens, existimat id vnumquemque opinari futurum aut non futurum, quod ipse appetit aut abhorret.

